

2013•2014
FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE WETENSCHAPPEN
master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef

Analyse van de budgettaire kost van Belgische rechtbanken

Promotor :
Prof. dr. Wim MARNEFFE

Copromotor :
Mevrouw Samantha BIELEN

Andreas Gemis
*Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste
economische wetenschappen*

2013•2014

FACULTEIT BEDRIJFSECONOMISCHE
WETENSCHAPPEN

master in de toegepaste economische wetenschappen

Masterproef

Analyse van de budgettaire kost van Belgische rechtbanken

Promotor :
Prof. dr. Wim MARNEFFE

Copromotor :
Mevrouw Samantha BIELEN

Andreas Gemis

*Proefschrift ingediend tot het behalen van de graad van master in de toegepaste
economische wetenschappen*

Woord vooraf

Deze masterproef vormt het sluitstuk van mijn opleiding Toegepaste Economische Wetenschappen aan de Universiteit Hasselt. Binnen deze opleiding koos ik voor de afstudeerrichting Beleidsmanagement. Met een onderzoek naar de budgettaire elementen binnen Justitie kon ik mijn interesse voor het beleid koppelen aan mijn voorliefde voor budgettaire analyses. Via deze weg zou ik graag enkele personen willen bedanken die mij tijdens het schrijven van deze masterproef en doorheen mijn gehele opleiding gesteund hebben.

Vooreerst zou ik graag mijn promotor, dr. Wim Marneffe en co-promotor, mevrouw Samantha Bielen willen bedanken voor al hun goede raad en begeleiding. Zonder hen zou deze masterproef niet zijn wat ze nu is. Bij vragen of problemen kon ik altijd bij hen terecht voor de nodige antwoorden en uitleg. Ze waren beiden een aangename en zeer grote hulp bij de totstandkoming van deze masterproef.

Daarnaast zou ik graag mijn dank willen uitspreken aan alle personen die mij gegevens aangeleverd hebben of zo vriendelijk waren om uitleg te verschaffen over bepaalde onderwerpen. Vooral de mensen van de Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde zou ik willen bedanken voor het werk dat zij in 2007 verricht hebben aan het JustPax model. Dit project heeft een stevige basis gelegd om naar de toekomst toe binnen Justitie een efficiëntere werking mogelijk te maken.

Tot slot zou ik graag mijn ouders, vriendin en vrienden willen bedanken voor alle steun die zij mij geschonken hebben tijdens het schrijven van deze masterproef. Hun inbreng qua steun en hulp was onontbeerlijk voor het succes van dit proefwerk.

Andreas Gemis

Samenvatting

De hoedanigheid van het recht spreken zorgt ervoor dat we als maatschappij respectvol kunnen samenleven. Zonder rechtspraak zou alles er immers veel chaotischer aan toe gaan. Daarom is het belangrijk om deze rechtspraak zo kwalitatief en efficiënt mogelijk uit te bouwen. Deze rechtspraak kan dan als bouwsteen dienen voor het functioneren van onze samenleving en de daarbij horende welzijn- en rechtstaat. Het is eveneens van groot belang om binnen dit rechtsbestel ook continu mee te evolueren, om zo maximaal aan de wensen en eisen van de omgeving te kunnen blijven voldoen. Een logisch gevolg hiervan is dus ook dat alle delen van de rechterlijke orde moeten mee moderniseren om zo een kwaliteitsvolle, transparante en efficiënte werkwijze te waarborgen.

Budgetbeheer binnen de overheid wordt met de dag belangrijker. De druk vanuit Europa om een begroting die grotendeels in evenwicht is te presenteren wordt met het jaar groter. Er valt geen krant of avondjournaal meer te vinden zonder reportages over tekorten of strubbelingen tijdens de begrotingsopmaak. De harde boodschap is immers dat er overal dient bespaard te worden. Bij 'besparen' denken veel mensen meteen aan het sneuvelen van banen, het snoeien in secundaire arbeidsvoorwaarden etc.. Maar wat als kostenbesparingen nu eens gelijk stonden aan een verhoogde efficiëntie en niet aan naakte ontslagen of afvloeiingen? Hier komt deze masterproef tussenbeide. Met deze thesis gaan we, net zoals in de privésector, kijken of de middelen voor Justitie op een efficiënte, krachtadige manier worden verdeeld en ingezet. Analyseren van jaarverslagen, kostenbudgetteringen enzomeer zullen aan bod komen binnen deze proef. Deze instrumenten worden reeds gebruikt in de private sector door onder andere auditkantoren. Bijgevolg wordt met deze masterproef heel wat broodnodige ervaring opgedaan richting de toekomst.

De algemene onderzoeksvraag van deze masterproef kan geformuleerd worden als volgt: "Wat is de budgettaire kost van de rechtbanken in België?" Om op deze onderzoeksvraag een sluitend antwoord te kunnen geven worden er vier deelvragen opgesteld. Deze deelvragen worden zowel op basis van een studie van de reeds bestaande literatuur als op basis van een eigen, kwantitatief, onderzoek beantwoord. Voor het kwantitatieve onderzoek werd er contact genomen met de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt. Sinds de hervorming van Justitie van jongstleden is deze wel samengevoegd met de rechtbank van Tongeren tot één rechtbank van eerste aanleg. Aangezien in deze masterproef gehandeld wordt met cijfers uit 2013, worden deze twee zetels van de rechtbank nog steeds als twee aparte rechtbanken bekeken en kan er dus ook afzonderlijk naar Hasselt gekeken worden.

Allereerst dient het probleem geschetst te worden aan de hand van een duidelijke probleemstelling. Dit zullen we doen in het eerste hoofdstuk van deze masterproef. Ook zullen hier de centrale onderzoeksvraag en de deelvragen kort uiteengezet worden.

Uit de probleemstelling die in het eerste hoofdstuk werd gegeven kan gesteld worden dat België serieus achterop hinkt in de digitalisering en informatisering van Justitie. Daarnaast is het opvallend dat Nederland een echte koploper is op dit vlak. Aangezien de wetgeving en het gerechtelijk systeem van onze noorderburen in veel facetten lijkt op dat van België gaan we in het tweede hoofdstuk het Nederlandse systeem wat dieper bespreken. De eerste deelvraag: "Hoe werkt de bekostiging van de rechterlijke orde in Nederland?", kan dus beantwoord worden door middel van de literatuurstudie die uitgevoerd wordt in dit hoofdstuk. Ook dient er even stil gestaan te worden bij wat de gevolgen nu zijn van de focus op productiviteit die in Nederland zo primeert. Er gaan daar immers meer en meer stemmen op binnen de rechterlijke orde dat deze focus ervoor zorgt dat de kwaliteit van rechtspraak achteruit gaat.

Binnen het derde hoofdstuk wordt, net zoals in het tweede hoofdstuk, via een literatuurstudie het antwoord gezocht op de tweede deelvraag: "Hoe werkt de bekostiging van de rechterlijke orde in België?". Met het antwoord op deze deelvraag kunnen de verschillen blootgelegd worden die er primeren tussen Nederland en België. We kunnen stellen dat België kleine stapjes in de goede richting aan het zetten is met de recente hervorming van Justitie. Doch, er zal nog een lange weg af te leggen zijn vooraleer de toewijzing van middelen via het College van de hoven en de rechtbanken effectief en efficiënt kan verlopen.

In hoofdstuk 4 gaan we van start met het praktijkgedeelte van deze masterproef. In 2007 voerde de Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde (CMRO) een project uit met de naam 'JustPax'. Dit project had tot doel een model op te stellen voor de vredegerechten waarmee deze rechtbanken hun kosten konden toewijzen aan de door hun geproduceerde 'eindproducten' of vonnissen. Om dit model te kunnen toepassen op een andere rechtbank dient er eerst een grondige analyse te gebeuren van het verslag van dit project. De CMRO levert binnen dit project reeds alle kostensoorten en allocatiemethodes aan die kunnen toegepast worden binnen deze masterproef. Binnen dit hoofdstuk worden dus ook al de definiëringen en toebedelingsstandaarden vastgesteld die verderop in het onderzoek van deze masterproef gebruikt zullen worden.

Het onderzoek gaat echt van start in het vijfde hoofdstuk. Hier worden alle gegevens die nodig zijn voor de kwantitatieve studie verzameld. Hierbij wordt er gedacht aan alle kosten die gemaakt werden, het aantal voltijdse equivalenten per categorie van werknemers, het aantal vonnissen dat er gevelde werd, enzoverder. Deze data dienden bemachtigd te worden door middel van contact met de voorzitters en hoofdgriffiers van de rechtbanken van eerste aanleg in Hasselt. Het stigma dat Justitie een log en traag overheidsapparaat zou zijn werd binnen dit onderzoek tot onze spijt bevestigd. Het aanleveren van de data door de contactpersonen gebeurde gewoonweg niet. Talloze contactpogingen door de co-promotor van deze masterproef, Mevrouw Samantha Bielen, bleken niet succesvol. Slechts enkele, niet-publieke, cijfers werden verschaft. Daarom ontstond de noodzaak om het onderzoek binnen deze masterproef te baseren op hypothesen. Deze veronderstellingen geven echter geen beeld van de realiteit weer, maar eerder een inschatting op basis van de cijfers die gevonden werden in het JustPax model van de CMRO. De data uit dit project werden verdisconteerd naar 2013 en per stukje gegevens werd duidelijk de hypothese vermeld waarop het cijfer gebaseerd is.

Na de strubbelingen met het verzamelen van de gegevens in het vijfde hoofdstuk kon er in hoofdstuk 6 een analyse gemaakt worden van alle cijfers. Binnen dit hoofdstuk gaat de derde deelvraag beantwoord worden, namelijk: "Wat is de budgettaire, jaarlijkse kost van een rechtbank van eerste aanleg?". Naast deze vraag gaat er ook een antwoord gezocht worden op de vierde en tevens laatste deelvraag: "Wat is de gemiddelde kost van een vonnis van een rechtbank van eerste aanleg?". Door de kosten te gaan alloceren over de verschillende 'eindproducten' kunnen we een gemiddelde kostprijs van een vonnis bekomen. Deze cijfers moet het mogelijk maken voor Justitie om te gaan kijken op welke soorten van rechtszaken er meer moet ingezet worden of juist niet.

Tenslotte zal er in hoofdstuk 7 een conclusie gevormd worden met betrekking tot de literatuurstudie en het praktijkonderzoek die gevoerd werden binnen deze masterproef. Het is de bedoeling dat dit onderzoek een raamwerk biedt naar de toekomst om van meerdere rechtbanken van eerste aanleg een analyse te maken. Dit zou vervolgens een onderlinge vergelijking van de rechtbanken van eerste aanleg in België moeten mogelijk maken.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	I
Samenvatting	III
Inhoudsopgave	VII
Lijst met figuren.....	IX
Lijst met tabellen	XI
Hoofdstuk 1: Onderzoeksplan	1
1.1 Probleemstelling	1
1.2 Centrale onderzoeksvraag	5
1.3 Deelvragen.....	6
1.4 Onderzoek.....	8
1.5 Beperkingen.....	8
Hoofdstuk 2: Justitie in Nederland	9
2.1 Algemeen.....	9
2.2 Bekostiging hoven en rechtbanken in Nederland	10
2.2.1 Productie gerelateerde bijdrage	10
2.2.2 Bijdrage voor de gerechtskosten	15
2.2.3 Bijdrage voor de overige uitgaven	16
2.2.4 Eigen vermogen van de rechtspraak.....	17
2.3 Gevolgen van de focus op productiviteit	19
Hoofdstuk 3: Justitie in België.....	21
3.1 Algemeen.....	21
3.2 Bekostiging hoven en rechtbanken in België.....	24
3.2.1 Personeelsmiddelen.....	25
3.2.2 Werkingskosten	26
3.2.3 Gerechtskosten in strafzaken.....	30
3.3 Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde.....	32
Hoofdstuk 4: Analyse JustPax model.....	33
4.1 JustPax: deel 1.....	34
4.1.1 De kostprijs.....	34
4.1.2 De producten.....	41

4.2 JustPax: deel 2.....	49
4.3 JustPax: deel 3.....	49
4.4 JustPax: deel 4.....	50
Hoofdstuk 5: Gegevens praktijkonderzoek	51
5.1 Methodologie	51
5.1.1 Hypotheses	51
5.2 Kosten.....	52
5.2.1 Rechtbank van eerste aanleg Hasselt.....	52
5.2.2 Samenvatting kosten REA Hasselt	62
5.3 Producten	63
5.3.1 Aantal eindvonnissen per categorie voor REA Hasselt	63
5.4 Allocatie van kosten naar producten	65
5.4.1 Tijdsbesteding werknemers rechtbank van eerste aanleg	65
5.4.2 Allocatiemethode	68
Hoofdstuk 6: Resultaten praktijkonderzoek	73
6.1 Resultaten REA Hasselt in 2013	73
6.2 Analyse resultaten REA Hasselt in 2013.....	76
6.2.1 Beperkingen	76
6.2.2 Toelichting resultaten	76
6.3 Resultaten per eenheid REA Hasselt in 2013.....	81
6.4 Analyse resultaten per eenheid REA Hasselt 2013	82
6.4.1 Beperkingen	82
Hoofdstuk 7: Conclusie.....	85
7.1 Onderzoeksvragen	85
7.2 Praktische implicaties	89
7.3 Beperkingen.....	89
7.4 Suggesties voor toekomstig onderzoek.....	90
Lijst van de geraadpleegde werken	91
Bijlagen	95
Bijlage 1: invulling producten vredegerecht JustPax model	96
Bijlage 2: vragenlijst	98

Lijst met figuren

Afbeelding 1.1: Grafiek van implementatie ICT binnen het overheidsdepartement Justitie	3
Afbeelding 3.1: Aandeel budget rechterlijke orde in budget FOD Justitie (2010)	24
Afbeelding 3.2: Bestaansmiddelen rechterlijke orde	25
Afbeelding 3.3: Verdeling personeel rechterlijke orde in 2010	26
Afbeelding 3.4: Evolutie van de kredieten voor energie uitgaven (1995 - 2010)	27
Afbeelding 3.5: Evolutie van de belangrijkste posten voor de categorie aankopen	28
Afbeelding 3.6: Evolutie werkingsmiddelen rechterlijke orde	29
Afbeelding 3.7: Evolutie gerechtskosten rechterlijke orde	30
Afbeelding 3.8: Verdeling gerechtskosten rechterlijke orde	31
Afbeelding 6.1: Grafiek van aandeel kostensoorten in totale kost REA Hasselt in 2013	77
Afbeelding 6.2: Grafiek verdeling personeelskost over categorieën REA Hasselt in 2013	78
Afbeelding 6.3: Grafiek verdeling VTE over categorieën REA Hasselt in 2013	78
Afbeelding 6.4: Grafiek van aandeel kost per eindproduct in totale kost REA Hasselt in 2013	79
Afbeelding 6.5: Kostprijs per eindproduct REA Hasselt in 2013	82

Lijst met tabellen

Tabel 2.1: Productieafspraken begroting 2014 (aantal zaken)	11
Tabel 2.2: Prijsafspraken per productgroep x €1 (gebaseerd op prijspeil 2012)	13
Tabel 2.3: Productie gerelateerde bijdrage (x €1000)	13
Tabel 2.4: Bijdrage voor gerechtskosten (x €1000)	15
Tabel 2.5: Bijdrage voor overige uitgaven (x €1000)	16
Tabel 2.6: Eigen vermogen Raad voor de Rechtspraak (x €1000)	18
Tabel 3.1: Evolutie werkingsmiddelen rechterlijke orde	29
Tabel 4.1: Gemiddelde jaarlijkse brutoloonkost per categorie medewerkers in 2007	36
Tabel 4.2: Methode voor vaststellen van de productvolumes.....	42
Tabel 4.3: Vastlegging gewichtsfactoren voor ruimtes	48
Tabel 5.1: Brutoloonkost per categorie van de REA Hasselt voor 2013	53
Tabel 5.2: Kost van computers van de REA Hasselt in 2013	54
Tabel 5.3: Kost van printers van de REA Hasselt in 2013	55
Tabel 5.4: Kost van kopieer-, fax-, digitale fototoestellen en scanners van de REA Hasselt in 2013	56
Tabel 5.5: Kost van papier van de REA Hasselt in 2013	56
Tabel 5.6: Kost van verzendingen van de REA Hasselt in 2013	57
Tabel 5.7: Kost van telecom van de REA Hasselt in 2013	57
Tabel 5.8: Kost van documentatie van de REA Hasselt in 2013	58
Tabel 5.9: Kost van bureelbenodigdheden van de REA Hasselt in 2013	59
Tabel 5.10: Kost van representatie van de REA Hasselt in 2013	59
Tabel 5.11: Kost van meubilair van de REA Hasselt in 2013	60
Tabel 5.12: Aan gebouw verbonden kosten van de REA Hasselt in 2013	60
Tabel 5.13: Samenvatting kosten van de REA Hasselt in 2013	62
Tabel 5.14: Aantal eindvonnissen van REA Hasselt in 2013	64
Tabel 5.15: Wegingsfactoren per categorie van zaken voor de REA van Hasselt in 2013	66
Tabel 5.16: Tijdsbesteding REA Hasselt in 2013	67
Tabel 5.17: Uitwerking kostprijs per ruimte voor REA Hasselt in 2013	71
Tabel 6.1: Toewijzing kosten aan producten REA Hasselt	74
Tabel 6.2: Kost per producteenheid REA Hasselt in 2013	81

Hoofdstuk 1: Onderzoeksplan

1.1 Probleemstelling

Hoewel België de voorbije jaren veel heeft geïnvesteerd in Justitie, werkt het overheidsdepartement nog steeds voor een bepaalde mate inefficiënt. Ook de beleidsmakers erkennen dit probleem. Een moderne rechterlijke orde zou immers als kenmerk moeten hebben dat het een grote autonomie heeft in het beheer van haar eigen middelen waardoor ze haar verantwoordelijkheid kan nemen voor de aan haar toebedeelde opdrachten. Dit leidt automatisch tot een transparante werking, evenals de mogelijkheid om rekenschap af te leggen over haar werking tegenover haar overkoepelend orgaan en de Belgische Overheid. Deze toebedeelde verantwoordelijkheid moet ervoor zorgen dat er gekeken kan worden naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de rechterlijke orde. Een voorwaarde om de efficiëntie en effectiviteit te kunnen berekenen is het kennen van de kostprijs van de producten die gerealiseerd worden door de rechterlijke orde.

In de private sector is men niet alleen geïnteresseerd in kostprijs van het maken van een bepaald product. Ook de prijs waartegen het goed wordt aangeboden op de markt, oftewel de verkoopprijs, is belangrijk aangezien het verschil tussen de verkoopprijs en de productieprijs de winst van de onderneming uitmaakt. In de context van openbare dienstverlening, zoals dat het geval is bij de werking van Justitie, is dit minder relevant. Echter, de maatschappelijke implicaties van de voortgebrachte producten zijn des te belangrijker. Als we een gevangenisstraf en een taakstraf gaan zien als twee producten, dan is de kostprijs van elk van deze producten afzonderlijk wel interessant, maar ook dienen we ons af te vragen wat de kost nu net is van de uitvoering van deze straf en wat deze straf nu uiteindelijk ook daadwerkelijk oplevert. Hierbij denken we dan aan het aantal recidiven, het afschrikkingseffect enz. De kost voor de samenleving van een bepaald product van de rechterlijke orde is dus veel breder dan enkel de productiekost. Men kan de kostprijs dus wel gebruiken in de eerste plaats als een maatstaf voor de efficiëntie, toch dient men meerdere perspectieven en berekeningswijzen te hanteren om een zo correct mogelijk beeld te kunnen geven van de maatschappelijke kost.

Deze indicator zou voor meerdere actoren in het proces van belang kunnen zijn. Zo zouden rechters en hoofdgriffiers kunnen weten hoe hun rechtbank zich situeert ten opzichte van andere gelijksoortige rechtbanken. De externe invloeden waar zij geen vat op hebben, zoals de eventuele huurkost van het gebouw of het aantal zetels van de rechtbank, zullen zij dus ook zo veel mogelijk willen elimineren bij de berekening van de kostprijs. Voor de beleidsmakers is het dan weer juist wel van belang om de effecten te weten van bijvoorbeeld de huurkosten en het al dan niet hebben van meerdere zetels binnen één rechtbank.

Het mag duidelijk wezen dat er door het bepalen van indicatoren voor de doelmatigheid en doeltreffendheid een betere werking van de Rechterlijke orde mogelijk zou kunnen zijn. Dit zou zelfs op termijn een vergelijking op het vlak van efficiëntie met de buurlanden mogelijk maken.

Dat het in België allemaal nog niet verloopt zoals het zou moeten kan duidelijk opgemaakt worden uit het jaarlijkse Europese Justitie Scorebord (Europese Commissie, 2013). Dit verslag, samengesteld door het Directoraat-generaal voor Justitie van de Europese Commissie, werd voor het eerst opgemaakt in 2013. Het heeft tot doel om de lidstaten een helpende hand te bieden bij een efficiënte werking van Justitie door hen data aan te bieden van de andere EU-lidstaten. Deze gegevens moeten het mogelijk maken voor een EU lidstaat om zichzelf te vergelijken met de andere lidstaten en zo eigen pijnpunten te vinden.

Dit verslag heeft vier karakteristieken die kenmerkend zijn voor Europese verslagen. Ten eerste is er, zoals reeds aangehaald, de mogelijkheid tot vergelijken met de andere lidstaten. Als tweede wil het de trends binnen de EU blootleggen maar aangezien het in 2013 pas voor de eerste keer werd gepubliceerd zal dit naar de toekomst toe pas duidelijk worden. Als derde is er de eigenschap van niet-bindendheid; de lidstaten zijn immers niet gebonden om maatregelen te nemen, het is louter en alleen een hulpmiddel. Tenslotte vormt het ook een hulpmiddel dat evolueert, dat groeit en dat naar de toekomst toe een nog groter gebied van rechtsgebieden kan documenteren.

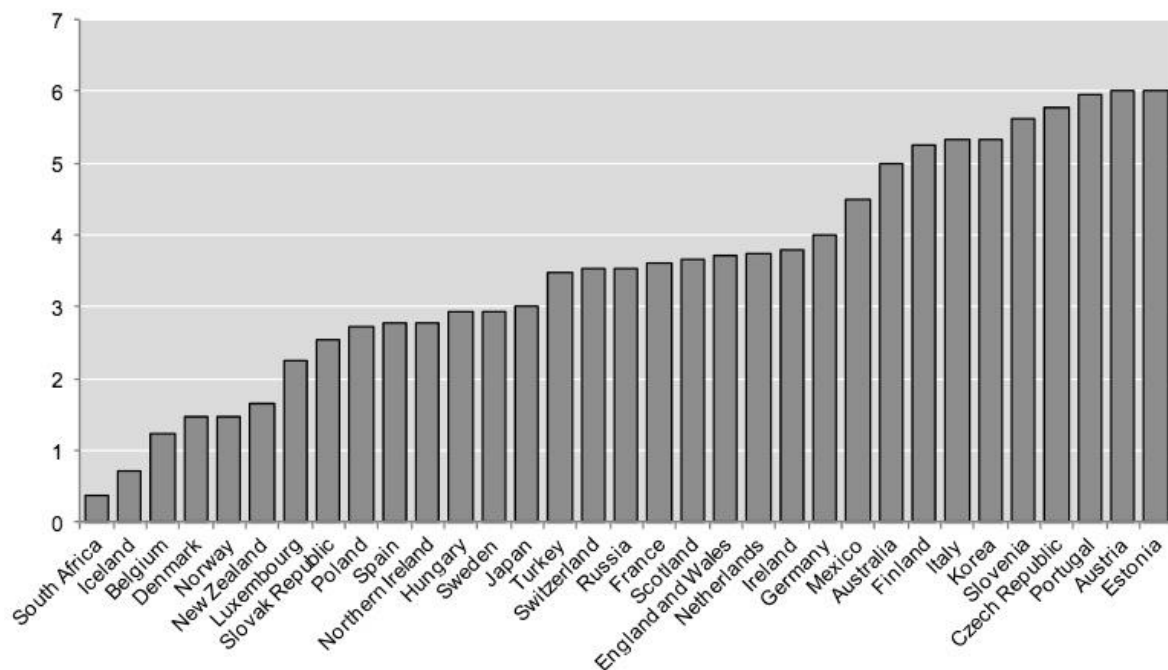
In het rapport wordt onder andere de duur van de verschillende rechtszaken onderzocht, tesamen met het aantal uitgesproken vonnissen en het aantal zaken die nog aanhangig zijn. Daarnaast wordt er ook gekeken naar de opvolging en evaluatie van de werking van de rechtbanken en rechters. Als laatste worden ook de ICT-systemen van de justitiediensten en de middelen die beschikbaar worden gesteld voor het gerechtelijk apparaat geanalyseerd. Al deze parameters zouden een goed beeld moeten geven van de efficiëntie en effectiviteit van het justitieel systeem binnen een EU lidstaat.

Al snel wordt uit dit rapport duidelijk dat er in België een zeer slechte opvolging is van zowel de instroom, doorstroom en uitstroom van het aantal rechtszaken. België is samen met Ierland en het Verenigd Koninkrijk het land waarbij van nagenoeg geen enkele onderzochte maatstaf cijfers beschikbaar zijn. Het is echter belangrijk om deze cijfers te berekenen voor de lidstaten omdat ze zo beter hun beleid kunnen uitstippelen en kunnen bepalen waar hun kernpunten liggen. Er is in België dus duidelijk nood aan een helder opvolgingssysteem binnen Justitie om zo meer gegevens te verzamelen over zowel rechtbanken als ook over het kostenplaatje van de verschillende gerechtsprocedures. Het mag duidelijk wezen dat de opvolging van zo goed als alle aspecten binnen het gerechtelijk apparaat in België ondermaats is en nood heeft aan modernisering. Dat de wil er is, mag duidelijk wezen aangezien de afgelopen jaren er heel wat projecten de revue gepasseerd zijn die moesten zorgen voor een duidelijker beeld van vele aspecten binnen Justitie.

Toch wisten deze projecten uiteindelijk in de vuilnisbak te belanden. Het grootste voorbeeld hiervan is het Phenix-project dat normaal gezien uitgevoerd diende te worden door Unisys. De overheid heeft zich echter teruggetrokken uit dit project omwille van de mening dat Unisys zijn werk niet naar behoren deed en niet aan de voorwaarden kon voldoen. Hierdoor verdween meer dan 6 jaar werk van het toneel en kon er terug van vooraan gestart worden. Of de schuld hiervoor bij Justitie of bij privé-instanties ligt laten we in het midden, de hoofdboodschap is immers dat er nog steeds geen één allesomvattend opvolgingssysteem is gecreëerd.

Onderstaande grafiek uit een verslag van de 'Organisation for Economic Co-operation and Development' uit 2013 (OESO, 2013) toont een ranglijst van OESO-landen en in hoever Justitie in deze landen gebruik maakt van allerlei technologieën om vlotter te kunnen communiceren, zowel intern als extern en om de procedures vlotter te laten verlopen.

Afbeelding 1.1: Grafiek van implementatie ICT binnen het overheidsdepartement Justitie

(Bron: OESO en CEPEJ)

We stellen vast dat België met zijn derde laatste positie achteraan de staart bengelt en het zelfs minder goed doet dan landen die we in onze ogen als minder ontwikkeld beschouwen. Het is dus niet dringend maar eerder hoogdringend tijd om aan de alarmbel te trekken en een goed systeem op poten te zetten binnen de gerechtelijke orde om zowel de gerechtelijke elementen, zoals het aantal vonnissen van een vrederecht, als de monetaire elementen, waarbij we denken aan de kosten van papier, printers, etc., beter te kunnen opvolgen. Een land dat qua informatisering van Justitie wel degelijk scoort is Nederland.

Aan de hand van deze elementen zouden dan de eerder vermelde indicatoren kunnen opgesteld worden. Door het ontbreken van enige vorm van uniformiteit tussen de verschillende soorten hoven en rechtbanken is het echter praktisch onmogelijk om deze gegevens aan te leveren en gestandaardiseerde indicatoren op te stellen. De Federale Overheidsdienst Justitie is echter aan een inhaalbeweging bezig. Waar in het verleden vooral ingezet werd op megalomane projecten die veel geld kosten en niks opleverden, met als perfecte voorbeeld het reeds vermelde "Phenix" systeem, wordt er naar de toekomst toe gekeken naar meerdere, kleinere informatiseringsprojecten. Al deze databanken kunnen daarna aan elkaar gekoppeld worden om zo tot één groot platform te komen: JustX. De focus bij deze databanken ligt echter praktisch volledig op de verwerking van rechtzaken en onderzoeken. Zo is er de databank met DNA-gegevens, de Mach databank met politievonnissen en nog verschillende andere. Van een uniform systeem voor de kosten van de hoven en rechtbanken in België wordt er amper sprake gemaakt. Het ziet er dus naar uit dat er in de nabije toekomst geen snelle, transparante database wordt aangeleverd waardoor we onze prestatie indicatoren zouden kunnen opstellen.

De Belgische Overheid blijft echter niet volledig bij de pakken zitten en richtte bij wet van 18 februari 2014, naar Nederlands voorbeeld, een College van de hoven en rechtbanken op. De beheersautonomie voor de hoven en rechtbanken in België die men wil bereiken zou onwerkbaar zijn als er geen overkoepelend orgaan zou bestaan dat zou zorgen voor een vorm van organisatorische eenheid. Dit College staat dus in voor een goede, algemene werking van de rechterlijke orde. Artikel 181, lid 1 beschrijft de bevoegdheid als volgt:

"neemt maatregelen die een toegankelijke, onafhankelijke, tijdige en kwaliteitsvolle rechtsbedeling verzekeren door het organiseren van onder meer communicatie, kennisbeheer, een kwaliteitsbeleid, werkprocessen, de implementatie van informatisering, het strategisch personeelsbeleid, de statistieken, de werklastmeting en werklastverdeling."

In het tweede lid van dit artikel wordt er ook gesteld dat dit College ondersteuning dient te bieden aan de verschillende hoven van beroep, arbeidshoven, rechtbanken en vrederechters met betrekking tot hun zelfstandig beheer. Hiervoor kan het College aanbevelingen en dwingende richtlijnen uitschrijven.

Dit College van de hoven en rechtbanken zou dus wel de benodigde gegevens kunnen aanleveren in de nabije toekomst om onze prestatie indicatoren op te stellen. De vraag blijft echter of deze gegevens in de beginjaren volledig en accuraat genoeg zullen zijn. Het is immers zo dat door het langdurige gebrek aan een overkoepelende organisatie er een grote organisatorische versnippering opgetreden is aangezien elke rechtbank of hof zijn eigen instrumenten of beheermethodes ontwikkelde.

Kort samengevat kan het probleem waar we dus in België mee te maken hebben omschreven worden als een grote versnippering qua werkingsmethodes binnen de verschillende rechtbanken en hoven. Dit zorgt ervoor dat het meten van prestaties en productiviteit praktisch onmogelijk is. Uiteindelijk heeft dit tot gevolg dat er sprake is van een verkwanseling aan middelen binnen één

rechtbank en een tekort aan middelen bij een andere rechtbank. Het kunnen vastleggen van deze indicatoren zou dus een grote stap voorwaarts zijn om het budget van de Federale Overheidsdienst Justitie op een meer sociaal verantwoorde wijze in te zetten. De eerste stap naar een beter uniform beleid is reeds gezet door het oprichten van het College van de hoven en rechtbanken maar er is, en blijft nog een lange weg te gaan.

1.2 Centrale onderzoeksvraag

Al het bovenstaande geeft ons de aanleiding voor de onderzoeksvraag van deze thesis:

Wat is de budgettaire kost van de Rechtbanken in België?

Om bovenstaande vraag duidelijk, concreet en geloofwaardig te beantwoorden dienen we de situatie te schetsen waarin we ons als samenleving vandaag de dag bevinden. In de probleemstelling is dit reeds voor een deel aan bod gekomen. De druk op de Federale Overheid om het budget in het gareel te houden, zelfs te besparen, van buitenaf neemt alsmaar meer toe. De verschillende overheidsdepartementen zullen dus zo efficiënt mogelijk moeten werken om een effectieve uitvoering van hun taken te waarborgen. Om te kunnen beoordelen of er efficiënt te werk gegaan wordt is er nood aan financiële gegevens. Deze kunnen dan omgezet worden tot productie indicatoren die meer vertellen over de werking van een bepaalde rechtbank.

Het doel van deze masterproef is dan ook om een oefening uit te voeren binnen één rechtbank van eerste aanleg om zo te kunnen onderzoeken welke gegevens nu allemaal al voorhanden zijn. Dit zou dan een kader moeten scheppen waarmee in de toekomst verder kan gewerkt worden. Het zou eveneens mogelijk zijn om in een eerste stap een analyse te maken van alle andere rechtbanken van eerste aanleg in België. De volgende stap zou dan inhouden om dit te doen voor alle hoven en rechtbanken in België. Met deze gegevens zou het dan mogelijk zijn om de juiste indicatoren op te stellen zodat er een vergelijking mogelijk zou zijn op het vlak van productiviteit met de andere hoven en rechtbanken.

1.3 Deelvragen

Deelvraag 1

Hoe werkt de bekostiging van de rechterlijke orde in Nederland?

Zoals reeds gestipuleerd in de probleemstelling mag het duidelijk wezen dat Nederland op het vlak van informatisering van haar overheidsdepartementen een koploper is binnen de EU. Maar niet enkel op het vlak van informatisering staat dit land voor op ons land, ook op het vlak van kostentoewijzing, een transparante werking en het gebruik van productiviteitsratio's gaat Nederland ons voor. Het is dus niet meer dan logisch dat de situatie in Nederland verder gaat uitgediept en overlopen worden om zo een beeld te krijgen van hoe een efficiënt en transparant systeem in elkaar zit. Deze deelvraag zal dus beantwoord worden aan de hand van een literatuuronderzoek binnen de Nederlandse wetgeving en diverse rapporten van verscheidene departementen van de Nederlandse Overheid.

Deelvraag 2

Hoe werkt de bekostiging van de rechterlijke orde in België?

Het mag evident wezen dat na het onderzoek omtrent de situatie in Nederland de vergelijking kan gemaakt worden met de huidige manier van werken in België. Het reilen en zeilen van de overheidsdienst Justitie staat nauwkeurig vastgelegd in de Belgische wetgeving. Net zoals bij de eerste deelvraag zal het wetgevend kader van naderbij gaan bestudeerd worden. Deze deelvraag zal getracht worden te beantwoorden aan de hand van een literatuurstudie. Diverse rapporten van de Federale overheidsdienst Justitie zullen ook hier een handige leidraad vormen om tot een duidelijk antwoord te komen.

Deelvraag 3

Wat is de budgettaire, jaarlijkse kost van een rechtbank van eerste aanleg?

De twee eerste deelvragen werden allemaal beantwoord aan de hand van een literatuuronderzoek. Vanaf deelvraag nummer 3 begint het praktijkonderzoek binnen deze masterproef. Binnen deze verhandeling is het de bedoeling om te komen tot de eigenlijke kost van één vonnis, geveld door een rechtbank van eerste aanleg. Kort gezegd zal er dus nood zijn aan twee grote gegevensgroepen. De eerste groep van data is deze groep met daarin alle kosten die gemaakt werden door een rechtbank van eerste aanleg gedurende het gehele boekjaar 2013. Hier vallen ook de afschrijvingskosten onder voor de goederen die reeds in de voorgaande jaren werden aangekocht. Het principe van lineair afschrijven wordt gehanteerd om een zo representatief mogelijk beeld te kunnen scheppen van de totale kost die nodig is voor de productie van de eindproducten oftewel vonnissen. Logisch gezien is dus de tweede groep van data, het aantal vonnissen per productcategorie die geveld geweest zijn in het jaar 2013. Het bekomen van deze gegevens zal verlopen via contacten met de voorzitter en hoofdgriffier van de rechtbank.

Deelvraag 4

Wat is de gemiddelde kost van een vonnis van een rechtbank van eerste aanleg?

Eens alle kosten verzameld zijn en een duidelijke lijst met eindproducten is opgesteld kunnen deze kosten gaan toegewezen worden aan het juiste eindproduct. Dit gaat gebeuren aan de hand van vooropgestelde allocatiemethodes. Deze verdeelsleutels dienen rekening te houden met de nood aan personele en materiële middelen van een bepaald eindproduct. Voor een bepaald vonnis kan er immers meer nood zijn geweest aan de tijd van de rechter en aldus is dit eindproduct ook arbeidsintensiever. Na de verdeling van alle kosten kan de kost per eindproduct bekomen worden. Als dit totaal per eindproduct gedeeld wordt door het aantal geproduceerde vonnissen kan de gemiddelde kost per eenheid van een eindproduct gegeven worden.

1.4 Onderzoek

Dit onderzoek verloopt via twee grote luiken. Het eerste luik bevat de literatuurstudie. Allereerst zal binnen dit literatuuronderzoek de bekostiging van de hoven en rechtbanken in Nederland geschetst worden aan de hand van het Nederlandse wetboek, jaarverslagen van het Ministerie van Veiligheid en Justitie en de begrotingsopmaak van dit overheidsdepartement. Vervolgens zal de huidige wetgeving en situatie in België onder de loep genomen worden zodat er op het einde van dit literatuuronderzoek een duidelijk beeld ontstaat omtrent de huidige toebedeling van middelen binnen Justitie, zowel in Nederland als in België.

In het tweede deel van deze masterproef gaat er via een praktijkgericht onderzoek geprobeerd worden om een antwoord te bieden op de derde en vierde deelvraag. Om dit te bewerkstelligen zullen de gegevens moeten opgevraagd worden bij de rechtbank van eerste aanleg in kwestie. Deze informatie, aangevuld met de informatie uit de jaarverslagen van Justitie, zal ervoor zorgen dat er een representatief beeld ontstaat van de kostprijs van een rechtbank van eerste aanleg in België. Deze kostprijs kan dan uitgesplitst worden per eindproduct en in tweede fase zelfs per eenheid van een eindproduct.

Er kan dus geconcludeerd worden dat er twee te onderzoeken delen zijn. Enerzijds is er het gedeelte dat al is vastgelegd in de literatuur en anderzijds is er het deel waarbij een praktijkgericht onderzoek aan bod komt. Binnen dit onderzoek dient er eerst de gegevensverzameling plaats te vinden. Vervolgens dient met de vergaarde data een analyse gemaakt te worden en kunnen er uit deze analyse resultaten voortvloeien. Deze resultaten leveren bepaalde inzichten op waarmee op het einde van dit onderzoek een conclusie kan opgesteld worden. Het zal ook mogelijk worden om deze oefening toe te passen op andere rechtbanken van eerste aanleg waardoor een bredere vergelijking mogelijk wordt tussen de verschillende rechtbanken in België.

1.5 Beperkingen

De eerste beperking houdt in dat er niet van elke rechtbank van eerste aanleg in België een oefening gemaakt zal worden maar enkel voor de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt. Naar de toekomst toe zal het wel mogelijk zijn om van dit opgebouwd model gebruik te maken om zo de kosten te berekenen van alle rechtbanken van eerste aanleg in België.

Een tweede beperking houdt in dat we in ons onderzoek gaan kijken naar de gegevens van het boekjaar 2013. In dit jaar was de gerechtelijke hervorming van 01/04/2014 nog niet doorgevoerd en was er zowel in Hasselt als in Tongeren een rechtbank van eerste aanleg aanwezig. De bedoeling is aldus om enkel een onderzoek te verrichten naar de rechtbank in Hasselt. Bij het publiceren van deze verhandeling zullen deze twee rechtbanken echter samengevoegd zijn onder de noemer 'Rechtbank van eerste aanleg Limburg' en zal deze rechtbank gewoonweg over twee zetels beschikken, één in Hasselt en één in Tongeren.

Hoofdstuk 2: Justitie in Nederland

2.1 Algemeen

De financiering van de verschillende hoven en rechtbanken in Nederland wordt geregeld via het 'Besluit financiering rechtspraak' van 28 januari 2005. Er werd toen een baten-lastenstelsel geïntegreerd, vergelijkbaar met een kosten-batenstelsel waar de kosten dan als last worden bestempeld.

Concreet werkt dit als volgt: elk hof en elke rechtbank in Nederland voert een dubbele boekhouding zoals die in België ook gekend is in de privésector. Elke baat en elke last, zoals bijvoorbeeld de kosten voor tolken en experts, wordt ingeboekt door de boekhouding van een rechtbank. Dit gebeurt aan de hand van een vastgelegd rekeningenstelsel zodat er over alle rechtbanken een grote mate van uniformiteit heerst.

Aangezien Justitie een dienst is die door de overheid aangeboden wordt en rechtbanken geen inkomsten kunnen halen uit het verkopen van producten en diensten, dient de overheid het gerechtelijk apparaat te dragen. Zoals reeds in de inleiding aangehaald werd, is een goed functionerend rechtssysteem van cruciaal belang voor een gezonde samenleving. Een belangrijke kanttekening hierbij wordt gevormd door het fenomeen van de rolrechten. Deze rechten dient men te betalen als men een rechtszaak aanhangig wil maken bij een hof of rechtbank. Men zou kunnen stellen dat een rechtbank wel een vorm van inkomsten heeft uit de verkoop van zijn geproduceerde 'eindproducten', namelijk vonnissen. De bedragen van deze rolrechten zijn echter nooit zo groot dat ze de hele kost van een rechtszaak kunnen dekken. Moesten deze immers hoger zijn dan het mogelijke profijt dat mensen zouden halen bij winst van een rechtszaak, dan zouden ze ervoor zorgen dat mensen geen rechtszaak meer zouden aanspannen en waarschijnlijk gewoon zelf het heft in handen zouden nemen.

Al zijn deze rechten in Nederland al beduidend hoger dan in België, toch is er, ook in Nederland, nog duidelijk nood aan financiering vanuit de overheid om alle kosten van het justitieel systeem te kunnen dekken. Deze financiering werkt op de volgende manier:

Het Ministerie van Veiligheid en Justitie in Nederland kan men vergelijken met het Ministerie van Justitie in België. Dit ministerie zal in onderling overleg met de Raad voor de Rechtspraak de bijdragen vaststellen voor de werking van de rechterlijke orde. Binnen deze raad zetelen experts van zowel de overheid als van rechtbanken. Deze commissie is op zijn beurt verantwoordelijk voor het toewijzen van de bijdragen aan de verschillende hoven en rechtbanken in Nederland. Dit orgaan kan dus gezien worden als een tussenpersoon tussen de overheid en de rechterlijke orde.

2.2 Bekostiging hoven en rechtbanken in Nederland

In Nederland bestaan er drie grote soorten bijdragen voor de werking van de hoven en rechtbanken. Deze kunnen gezien worden als de inkomsten voor deze gerechten. Als eerste is er de productie gerelateerde bijdrage. Dit is het budget dat, zoals de naam al doet vermoeden, gelinkt is aan het geproduceerde aantal eindproducten. Meer productie zal dus ook leiden tot een hogere bijdrage. Ten tweede is er de bijdrage voor de gerechtskosten. Hieronder vallen de gemaakte kosten voor bijvoorbeeld tolken of experts. Dit budget hangt vast aan de raming van de productie voor het volgende jaar. Een hogere inschatting van het aantal vonnissen voor het volgende jaar zal dus leiden tot een hoger toegewezen budget. Als laatste is er ook nog de bijdrage voor de overige uitgaven. Deze kosten zijn vaak structureel van aard en komen niet herhaaldelijk voor. De hoogte van deze bijdrage wordt bepaald op basis van de ingediende projecten door de Raad voor de Rechtspraak en de verschillende hoven en rechtbanken in Nederland. Elk van deze bijdragen zal hier nu verder besproken worden.

2.2.1 Productie gerelateerde bijdrage

Bijdrage Nederlandse Overheid aan de Raad voor de Rechtspraak

Als eerste is er de productie gerelateerde bijdrage. Zoals de naam al doet vermoeden is dit de bijdrage vanuit de overheid die gelinkt is aan het 'productievolume' van een bepaald hof of rechtbank. Kortom, hoe meer vonnissen een rechtbank velt, hoe meer het hof of de rechtbank van deze vergoeding kan genieten. Deze bijdrage kan in een eerste als indicator gebruikt worden voor de productiviteit binnen een bepaalde rechtbank. Als deze immers jaar na jaar toeneemt mag het duidelijk wezen dat de productie ook jaar na jaar is gestegen. In een tweede fase kan het 'instroomvolume' van een rechtbank gelinkt worden aan deze indicator. Het instroomvolume is het aantal nieuwe zaken die aanhangig worden gemaakt bij een hof of rechtbank. Zowel het productievolume als het instroomvolume worden al jaarlijks voor elke rechtbank in Nederland berekend. Uit deze cijfers is het mogelijk om volgende conclusies te trekken:

als instroomvolume > productievolume: aantal aanhangige zaken neemt toe;

als instroomvolume < productievolume: gerechtelijke achterstand daalt.

Dit is dus een gemakkelijke indicator voor het bepalen van de werklast van de hoven en rechtbanken. Als het aantal aanhangige zaken immers toeneemt, neemt ook de gerechtelijke achterstand toe met als gevolg dat de werkdruk zal stijgen. Om te voorkomen dat bij een laag instroomvolume men ook minder productief gaat werken, immers kan men het in sommige gevallen dan ook rustiger aan doen, stelt men in Nederland ook een productieplanning op voor alle hoven en rechtbanken in de begroting van het Ministerie van Justitie.

Deze planning wordt opgesteld door de Raad voor de Rechtspraak in samenspraak met de rechtbank in kwestie en vormt de leidraad voor het vaststellen van de productie gerelateerde bijdrage. De raming van het aantal zaken per productgroep, dit zijn een aantal zaaks categorieën samengevoegd wegens anders te groot tijdsverlies omwille van gedetailleerde uitwerking, hangt af van de verwachte instroom van rechtszaken, de reeds aanhangige zaken aan het begin van het jaar en het gewenst aantal aanhangige zaken aan het einde van het boekjaar.

In tabel 2.1 kan men de productieafspraken voor de verschillende klassen van hoven en rechtbanken terugvinden voor het begrotingsjaar 2014, de twee jaren voorafgaand aan het boekjaar en de vier jaren die volgen op het boekjaar (Begroting Ministerie van Justitie, 2014). Deze cijfers omvatten alle hoven en rechtbanken van Nederland. Een verdere uitsplitsing per rechtbank kan men terugvinden in de rapporten van de Raad voor de Rechtspraak maar zijn naar onze mening niet van nut om het globale beeld van het gerechtelijk apparaat in Nederland te schetsen.

Tabel 2.1: Productieafspraken begroting 2014 (aantal zaken)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal	1.678.065	1.735.836	1.834.654	1.838.880	1.958.105	1.947.632	1.970.109
Gerechtshoven							
Civiel	16.427	15.257	16.620	16.511	17.646	17.095	17.022
Straf	38.504	41.214	37.593	37.784	37.864	37.884	37.856
Belasting	3.621	3.481	3.639	3.260	3.325	3.102	3.003
Rechtbanken							
Civiel	336.186	340.535	342.754	338.821	367.509	359.988	358.747
Straf	191.750	197.391	175.124	174.950	174.456	174.038	174.017
Bestuur (excl. Vreemdelingen)	44.892	46.474	49.025	47.840	51.731	50.560	50.404
Bestuur (Vreemdelingen)	40.169	51.330	52.910	54.290	54.290	54.290	54.290
Kanton	973.516	1.006.347	1.122.223	1.133.112	1.217.613	1.218.924	1.243.719
Belasting	25.750	26.354	26.421	24.383	25.134	23.389	22.586
Bijzondere colleges							
Centrale Raad van Beroep	7.250	7.451	8.346	7.930	8.537	8.362	8.465

(Bron: Begroting Ministerie van Justitie 2014)

Hoe men de productie gerelateerde bijdrage dient te bepalen wordt gesteld in artikel 11 van het Besluit van 28 januari 2005 in het Nederlandse Wetboek. De productie gerelateerde bijdrage voor het jaar in kwestie wordt berekend door het aantal geraamde zaken per productgroep die zijn opgenomen in de begroting van het Ministerie van Justitie te vermenigvuldigen met de landelijke prijzen. Dus:

productie gerelateerde bijdrage= raming aantal zaken x landelijke prijzen.

De landelijke prijzen kan men omschrijven als de naar productgroep gedifferentieerde bedragen per zaak. Ze worden jaarlijks aangepast aan de verschillen in de algemene loon- en prijsniveaus en ze zijn gebaseerd op:

- de in het verleden gerealiseerde prijs per productgroep;
- veranderingen in de verhouding van het aantal zaken per categorie binnen de productgroep;
- de uitkomsten van de werklasmetingen en de aanvullende onderzoeken;
- overwegingen van kwaliteit op basis van informatie uit het kwaliteitssysteem;
- overwegingen van doelmatigheid.

In tabel 2.2 kan men de landelijke prijzen per productgroep terugvinden die vastgelegd zijn voor de periode 2014-2015 met eveneens de prijzen van de voorgaande en de volgende periode (Begroting Ministerie van Justitie, 2014). Uit deze tabel kan men eigenlijk de gemiddelde kost van één vonnis uit een bepaalde productgroep opmaken. Zo kost één vonnis van de productgroep 'Rechtbank Kanton', te vergelijken met een vredegerecht in België, gemiddeld € 154,25 aan de overheid. Het valt duidelijk op dat hoe moeilijker, zwaarder of ingewikkelder een zaak wordt, hoe duurder deze ook wordt voor de overheid. Waar een echtscheiding voor een kantonrechter nog een relatieve 'peulschil' kostte, gaat het aanvechten van bijvoorbeeld een bouwvergunning bij de afdeling 'Bestuur' in een rechtbank al heel wat meer kosten; tot gemiddeld € 2176,32 per vonnis. Dit is zoals gezegd natuurlijk ook logisch aangezien deze dossiers meestal meer tijd en inspanning kosten.

Tabel 2.2: Prijsafspraken per productgroep x €1 (gebaseerd op prijspeil 2012)

Productgroep	2013	2014 – 2015	2016
Rechtbanken			
Civiel	909,29	790,97	759,77
Straf	888,97	1.014,67	978,38
Bestuur (excl. Vreemdelingen)	2.048,80	2.176,32	2.098,17
Bestuur (Vreemdelingen)	869,39	985,45	956,72
Kanton	142,07	154,25	149,28
Belasting	1.124,47	1.116,17	1.082,25
Hoven			
Civiel	3.675,47	3.820,27	3.665,04
Straf	1.338,19	1.531,50	1.477,24
Belasting	3.108,60	3.601,68	3.481,27
Bijzondere colleges			
Centrale Raad van Beroep	3.376,77	3.404,83	3.272,43

(Bron: Begroting Ministerie van Justitie 2014)

Om de totale productie gerelateerde bijdrage vanwege de Nederlandse Overheid te berekenen dienen de productieafspraken, zoals in tabel 2.1 omschreven, vermenigvuldigd te worden met de afgesproken prijzen per productgroep uit tabel 3.2. Dit wordt opgeteld voor alle types van hoven en rechtbanken. In tabel 2.3 kan men dan ook de productie gerelateerde bijdrage terugvinden voor het boekjaar 2014, het voorgaande jaar en de vier jaren die volgen op het huidige boekjaar (Begroting Ministerie van Justitie, 2014).

Tabel 2.3: Productie gerelateerde bijdrage (x €1000)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bijdrage	941.450	970.146	962.363	976.977	963.199	964.432

(Bron: Begroting Ministerie van Justitie 2014)

Nu kan het zijn dat er in een bepaald boekjaar minder of meer productie gerealiseerd werd dan afgesproken tussen de Raad voor de Rechtspraak en een bepaald hof of een bepaalde rechtbank. Hier wordt er dan gesproken van zogenaamde productieveverschillen. De Raad voor de Rechtspraak heeft dan meer of respectievelijk minder productie gerelateerde bijdrage ontvangen dan ze eigenlijk had mogen ontvangen van de Nederlandse Overheid. Aangezien ze een respectievelijk hoger, dan wel lager, aantal zaken ingepland hadden voor een bepaald boekjaar ontstaat er een discrepantie.

Voor dit probleem is de 'egalisatierekening' in het leven geroepen. Deze rekening wordt kosteloos beheerd door het Ministerie van Financiën en kan alleen aangesproken worden voor het deel wat op de rekening staat; de rekening kan met andere woorden nooit onder nul gaan. In het geval van een lagere productie dan geraamd, wordt er een bedrag op de egalisatierekening gestort dat gelijk staat aan:

het aantal zaken dat te weinig werd behandeld x (0,70 x landelijke prijs productgroep)

Wanneer de productie gerelateerde bijdrage verhoogd wordt omwille van een hogere, gerealiseerde productie dan er geraamd werd aan het begin van het boekjaar, wordt dit afgetrokken van de egalisatierekening. Dit zal echter nooit meer mogen zijn dan wat er aanwezig is op deze egalisatierekening. De conclusie is dat, eens de bijdrage van de Nederlandse overheid overgedragen is aan de Raad voor de Rechtspraak, de overheid deze niet kan terugvorderen van de raad indien er te weinig geproduceerd werd. Deze middelen blijven dus binnen de Raad voor de Rechtspraak om eventuele tekorten bij hogere productie in de toekomst te kunnen dichten.

Bijdrage Raad voor de Rechtspraak aan de hoven en rechtbanken

Na de toekenning van deze bijdrage door de Minister van Justitie aan de Raad voor de Rechtspraak kan deze raad de middelen gaan verdelen over de verschillende hoven en rechtbanken. Daarbij gaat het de productie gerelateerde bijdrage verder opsplitsen in:

- een productie gerelateerde bijdrage voor de gerechten;
- een bijdrage aan de gerechten voor huisvesting;
- een bijdrage aan de gerechten voor specifieke uitgaven;
- centraal door de raad te beheren uitgaven.

De totale bijdrage voor de gerechten wordt bepaald door:

productie gerelateerde bijdrage per gerecht= raming aantal zaken x lokale prijzen

De lokale prijzen zijn, net zoals de landelijke prijzen, gedifferentieerd naar productgroep. De lokale prijzen worden echter ook verder gedifferentieerd naar gerecht. Hierdoor is het mogelijk dat eenzelfde vonnis in de ene rechtbank een hogere bijdrage teweegbrengt dan in een andere rechtbank. Net zoals bij de landelijke prijzen is ook hier de Raad voor de Rechtspraak bevoegd voor het vaststellen van de lokale prijzen. Dit gebeurt in overleg met de lokale hoven en rechtbanken op grond van de uitslagen van de werklasmeting en de vergelijkende onderzoeken.

Een verdere uitsplitsing per rechtbank van de lokale prijzen kan men terugvinden in de rapporten van de Raad voor de Rechtspraak. Ze zijn echter naar onze mening niet van nut om het globale beeld van het gerechtelijk apparaat in Nederland te schetsen.

2.2.2 Bijdrage voor de gerechtskosten

Vervolgens dienen we de bijdrage voor de gerechtskosten als tweede belangrijke kostenfactor te vermelden. Onder gerechtskosten kunnen onder andere de kosten die gemaakt zijn om tolken in te huren, verstaan worden. Deze bijdrage wordt, in tegenstelling tot de productie gerelateerde bijdrage, niet berekend op basis van het aantal geproduceerde producten het jaar ervoor maar wel op de raming voor het aantal producten voor het komende jaar. Dit gebeurt ook enkel voor de civiele en bestuursrechtelijke zaken aangezien enkel binnen deze categorieën nood zal zijn aan een budget om de gerechtskosten te kunnen dekken.

De bijdrage wordt berekend aan de hand van volgende formule:

bijdrage voor gerechtskosten: raming aantal zaken x gemiddelde gerechtskost per zaak

De gemiddelde gerechtskost per zaak bekomen we door:

$$\frac{\text{Werkelijke gerechtskosten in jaar (X - 1)}}{\text{aantal afgehandelde zaken in jaar (X)}}$$

Deze bijdrage wordt door het Ministerie van Justitie overgemaakt aan de Raad voor de Rechtspraak. Na deze toewijzing (of overdracht) gaat deze laatstgenoemde de middelen verder verdelen over de gerechten. Dit gebeurt op basis van het aantal civiele en bestuursrechtelijke zaken die in het begrotingsjaar (X) zullen worden afgehandeld volgens de begrotingsafspraken. Deze afspraken zijn opgemaakt tussen de raad en de hoven en rechtbanken. Indien een bepaald hof of een bepaalde rechtbank het nodig acht kan hij aanvullende financiële middelen bekomen bij deze raad om zo de gerechtskosten in deze procedures te bekostigen. Als blijkt dat het bedrag dat door de Minister van Justitie aan de Raad voor de Rechtspraak was toegekend, niet voldoende zou zijn om de gerechtskosten te dekken, stelt de Minister aanvullende financiële middelen ter beschikking om de uitgaven te kunnen betalen. In tabel 2.4 kan men de bijdrage voor de gerechtskosten terugvinden voor het boekjaar 2014, het voorgaande jaar en de vier jaren die volgen op het boekjaar 2014 (Begroting Ministerie van Justitie, 2014).

Tabel 2.4: Bijdrage voor gerechtskosten (x €1000)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bijdrage	4.108	4.237	4.461	4.696	4.947	4.970

(Bron: Begroting Ministerie van Justitie 2014)

2.2.3 Bijdrage voor de overige uitgaven

Tenslotte wordt de bijdrage voor de overige uitgaven als derde kostenelement voor de hoven en rechtbanken in Nederland besproken. De overige uitgaven voor de werking van de gerechtelijke orde zijn deze kosten die niet vaak voorkomen en meestal ook structureel van aard zijn. Een voorbeeld hiervan is een nieuw ICT platform dat ontwikkeld wordt met betrekking tot het informatiseren van alle gerechtelijke documenten en dossiers. De kost van dit project is substantieel, doch echter eenmalig van aard. Deze bijdrage berust dan ook niet op een formule maar is gewoon het bedrag dat is vastgesteld in de begroting van het Ministerie van Justitie. De Raad voor de Rechtspraak moet in zijn begrotingsvoorstel een plan opnemen met daarin een raming van alle overige uitgaven voor het betreffende begrotingsjaar, een omschrijving van deze uitgaven en de nagestreefde doelstellingen.

Na de toekenning van de Minister van Justitie aan de Raad voor de Rechtspraak gaat deze raad de middelen verder verdelen over de verschillende hoven en rechtbanken in Nederland. Deze verdeling gebeurt op basis van ramingen die door de gerechten zelf opgesteld werden. De overige uitgaven worden door dit overkoepelend orgaan verder opgesplitst in:

- een bijdrage aan de gerechten voor overige uitgaven;
- centraal door de raad te beheren overige uitgaven.

In tabel 2.5 kan men de bijdrage voor de overige uitgaven terugvinden voor het boekjaar 2014, het voorgaande jaar en de vier jaren die volgen op het boekjaar 2014 (Begroting Ministerie van Justitie, 2014).

Tabel 2.5: Bijdrage voor overige uitgaven (x €1000)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bijzondere kamers	8.051	8.055	8.054	8.054	8.054	8.054
College bedrijfsleven	6.052	6.055	6.054	6.053	6.053	6.054
Megazaken	16 318	16 744	17 153	17 152	17 152	17 152

(Bron: Begroting Ministerie van Justitie 2014)

2.2.4 Eigen vermogen van de rechtspraak

Aangezien zowel de Raad voor de Rechtspraak als de verschillende hoven en rechtbanken in Nederland een eigen boekhouding voeren bezitten deze entiteiten ook elk een balans waarop de activa en passiva terug te vinden zijn. Naast de uitgaven die een rechtbank heeft aan verscheidene diensten, diverse goederen en leveranciers, zoals computers, printers en papier zijn er ook de personeelsuitgaven met betrekking tot de administratieve ambtenaren en de magistraten. Samen met de inkomsten uit de zogenoemde verkoop van vonnissen, zoals de rolrechten en bijdrages van de Raad voor de Rechtspraak, vormen ze de balans van een hof of rechtbank. Bij de Raad voor de Rechtspraak zal deze balans eerder bestaan uit de ontvangen bijdragen van de Nederlandse overheid. Naast al deze elementen bevat een balans in het algemeen ook een eigen vermogen.

Het eigen vermogen van de rechtspraak op zich wordt bepaald door:

eigen vermogen raad + eigen vermogens alle hoven en rechtbanken.

Op deze balans mag onder het eigen vermogen alleen een exploitatiereserve, die dient om risico's in de bedrijfsvoering van de rechtspraak in zijn geheel op te vangen, een verplichte reserve en het onverdeeld resultaat worden opgenomen. Het eigen vermogen moet minimaal nul zijn en als er een positief exploitatieresultaat is wordt dit tot aan de wettelijke grens aan de exploitatiereserve toegevoegd, de rest wordt uitgekeerd aan de Minister van Justitie. In het geval van een negatief resultaat wordt de reserve aangewend en indien dit onvoldoende blijkt te zijn wordt dit verlies aangezuiverd door de minister. Om volledig te zijn dient er ook vermeld te worden dat het totaal van de exploitatiereserve en het onverdeeld resultaat maximum 5% mag zijn van de gemiddelde jaarlijkse baten van de rechtspraak, berekend over de afgelopen 3 jaar.

Bij de Raad voor de Rechtspraak zelf bestaat het eigen vermogen op de balans eveneens uit een exploitatiereserve, een verplichte reserve en het onverdeeld resultaat. Artikel 21 uit het 'Besluit financiering rechtspraak' van 28 januari 2005 uit het Nederlands Wetboek stelt dat: "als er een exploitatieverlies of een winst, die hoger is dan de grens die wettelijk gezien mag toegevoegd worden aan de exploitatiereserve, verwacht wordt, kan de Minister van Justitie overleg plegen met de Raad voor de Rechtspraak om de productieaantallen en/of de landelijke prijzen aan te passen om zo deze winst of dit verlies in te perken."

Ook de hoven en rechtbanken hebben een eigen vermogen op de balans die bestaat uit een exploitatiereserve, een verplichte reserve en het onverdeeld resultaat. Net zoals bij de Raad voor de Rechtspraak dient deze exploitatiereserve om risico's in de bedrijfsvoering van het gerecht op te vangen en mag deze reserve samen met het onverdeeld resultaat hoogstens 5% bedragen van de gemiddelde jaarlijkse baten, berekend over de laatste drie jaren. Ook hier wordt gesteld dat het eigen vermogen minimaal nul dient te zijn en indien er een positief exploitatieresultaat is dat hoger is dan de bovenvermelde grens van 5% wordt de rest toegevoegd aan het vermogen van de raad. Bij een dermate negatief resultaat zal de reserve aangesproken worden om de verliezen aan te

zuiveren en indien blijkt dat dit niet voldoet zal de Raad voor de Rechtspraak bijspringen. Artikel 38 uit het 'Besluit financiering rechtspraak' van 28/01/2005 uit het Nederlands Wetboek stelt net zoals artikel 21 uit hetzelfde besluit dat: "als er een exploitatieverlies of een winst, die hoger is dan de grens die wettelijk gezien mag toegevoegd worden aan de exploitatiereserve, verwacht wordt, kan de Raad voor de Rechtspraak overleg plegen met de rechtbank in kwestie om de productieaantallen en/of de lokale prijzen aan te passen om zo deze winst of dit verlies in te perken."

In tabel 2.6 kan men een overzicht bekomen van het eigen vermogen van de Raad voor de Rechtspraak. Opgelet, dit is dus niet het vermogen van de totale Rechtspraak of deze van de hoven en de rechtbanken, enkel van het overkoepelend orgaan (Begroting Ministerie van Justitie, 2014).

Tabel 2.6: Eigen vermogen Raad voor de Rechtspraak (x €1000)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
EV 01/01	37.992	48.707	43.707	43.707	34.707	32.707	32.707
Resultaat	10.715	- 5.000		- 9.000	- 2.000		
EV 31/12	48.707	43.707	43.707	34.707	32.707	32.707	32.707

(Bron: Begroting Ministerie van Justitie 2014)

Sinds 2012 is de bijdrage van het Ministerie van Justitie gedaald met € 46.000.000 omwille van de slechte economische omstandigheden in Nederland (Begroting Ministerie van Justitie, 2013). Hierdoor zal er een nood ontstaan om de reserves gaan aan te spreken. Vanaf 2013 valt duidelijk te zien dat de egalisatierekening niet meer kan aangewend worden om de tekorten van de hoven en rechtbanken op te vullen. Vanaf dan zal de raad dus zijn eigen, opgespaarde vermogen moeten gaan aanspreken. Uit de tabel kan opgemaakt worden dat vanaf 2013 tot en met 2016 er in totaal een bedrag van € 16.000.000 uit eigen vermogen nodig zal zijn als aanvulling op de standaard bijdrages van het ministerie om de gerechtskosten te kunnen dekken.

Bovenstaande maakt duidelijk dat de egalisatierekening vanaf 2013 op nul staat vanwege het tekort aan middelen. Er zal dus ook geen incentive meer zijn voor rechtbanken om hogere productie aantallen te halen dan gepland. De verhoging van hun budget, die hoven en rechtbanken konden verwachten bij een hoger gehaald aantal dan hun quota, kan immers niet meer uitgevoerd worden door ontbreken van middelen op deze egalisatierekening.

2.3 Gevolgen van de focus op productiviteit

We kunnen duidelijk stellen dat de focus binnen het gerechtelijk apparaat in Nederland ligt op de productiviteit van de hoven en rechtbanken. Net zoals in de moderne, hedendaagse privéondernemingen, leidt het niet halen van een vooropgesteld quota tot een daling van de inkomst en wordt het 'over productief' zijn beloond met hogere budgetten of inkomsten. De magistraten zouden normaal gezien, meer dan ooit, gemotiveerd moeten zijn om des te meer rechtszaken af te handelen. In de praktijk blijkt niets minder waar.

Een eerste probleem treedt op de voorgrond aangezien er een steeds grotere golf van protest komt vanuit de rechterlijke macht in verband met de werkdruk. Magistraten juichen de modernisering van Justitie wel toe maar hekelen het feit dat de focus zo zwaar op het aantal afgeronde zaken ligt. Via een openbaar manifest, dat verscheen halverwege december 2012, klagen ze aan dat de rechtspraak steeds meer gaat lijken op een groot bedrijf waarin alleen maar productiecijfers van belang zijn. Dit zou ervoor zorgen dat de kwaliteit van de wetgeving zou dalen aangezien het allemaal haastwerk geworden is en sommige zaken niet de aandacht krijgen die ze verdienen. Van de 2500 rechters die in Nederland aanwezig zijn hadden al 700 rechters dit manifest, uitgegeven door 7 raadsheren van het gerechtshof Leeuwarden, na één week ondertekend. Aangezien bijna 30% van alle rechters het zo snel eens was met deze opinie is de Raad voor de Rechtspraak in dialoog gegaan met rechters en raadsheren van verschillende gerechten. Daaruit bleek dat de productiedruk, de afstand tussen de verschillende posities binnen de Rechtspraak en de vertegenwoordiging van de rechters door de raad als probleem punt aanzien werden. Hierop stuurde de Raad voor de Rechtspraak een brief uit naar alle medewerkers waarin hij aangaf wat de indrukken waren en welke oplossingen er mogelijk voor handen zijn. Verdere gesprekken moeten meer uitsluitsel en concretere voorstellen opleveren.

Een tweede gevolg van deze productiviteitsgebaseerde werking is dat er meer en meer een groter onderscheid gemaakt werd tussen de soorten zaken en de specifieke werklust ervan. Dit zorgde ervoor dat er teveel factoren op de voorgrond traden die van invloed werden op het vaststellen van de productgroep prijzen. Deze ontwikkeling maakte van een zeer goed, simpel, daadkrachtig systeem toch een kluwen van onbegrijpbare cijfers en data. De Raad voor de Rechtspraak is daarom sinds 2013 gestart met een nieuw systeem, genaamd PROFi ('procesfinanciering'). Met dit systeem wordt getracht alles terug eenvoudiger te maken naar de toekomst toe. Er wordt inmiddels ook al mee getest in verschillende Nederlandse rechtbanken om zo de werking ervan te kunnen evalueren.

Uit het voorgaande blijkt duidelijk dat er ook in Nederland nog problemen op de voorgrond treden met betrekking tot Justitie. Om dit literatuuronderzoek compleet te maken dient er nu gekeken te worden naar de bekostiging van de rechtbanken in België.

Hoofdstuk 3: Justitie in België

3.1 Algemeen

De vormgeving, structuur en bekostiging van de rechterlijke orde wordt in België geregeld door middel van het 'Gerechtelijk Wetboek'. Deze wetgeving werd opgesteld op 10 oktober 1967 en vormt de basis voor de werking van het justitieel systeem in ons land. Deze wetgeving bestaat uit 7 grote delen en 1.737 artikels en beslaat dan ook de hele werking van Justitie in België.

Aangezien men binnen deze masterproef vooral geïnteresseerd is in de kostenverwerking van de hoven en rechtbanken zullen we dus ook niet het volledige wetboek uitspitten. Het deel dat ons vooral aanbelangt is, is 'Boek II' dat handelt over de 'Gerechtelijke ambten'. Echt interessant wordt het dan als er gaat gekeken worden naar 'Titel III. Wedden, lonen en werkingskosten'.

In het eerste hoofdstuk onder deze titel worden alle wedden en lonen vastgelegd voor de magistraten enerzijds en het administratief personeel anderzijds. Hierbij kunnen we duidelijk stellen dat als de wedden vastgelegd worden in een wet, deze niet vatbaar zijn voor snelle, soms hoognodige aanpassingen die kostenbesparend kunnen werken. Anderzijds levert dit wel een eenvoudig bereikbare informatiebron op om de kosten te kunnen berekenen van het gerechtelijk apparaat in België. Net zoals in het eerste hoofdstuk wordt in het tweede hoofdstuk ook als onderwerp de wedden en lonen aangesneden. Deze keer echter van de administratieve medewerkers van de hoven en rechtbanken in België. Ook dit vormt een makkelijk toegankelijke informatiebron met betrekking tot de loonhoogte van de gerechtsmedewerkers.

De drie volgende hoofdstukken vullen de onduidelijkheden vanuit de eerste twee hoofdstukken in betreffende de plaatsvervangende magistraten, de data van loonuitkeringen enzoverder.

In het zesde hoofdstuk van dit onderdeel van het Gerechtelijk Wetboek bespreekt de wetgever kort de richtlijnen betreffende de werkingskosten van de hoven en rechtbanken in ons land. Om de verwerking van onkosten en eventuele inkomsten mogelijk te maken wordt er net zoals in Nederland een eigen boekhouding in het leven geroepen voor elk hof en elke rechtbank in België. Er moet immers een duidelijk overzicht kunnen bestaan van de inkomende en uitgaande kasstromen van deze entiteiten. Artikel 381 uit het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de werkingskosten stelt dat:

"De griffier en de hoofdsecretaris van het parket betalen de kantoorbehoefte en kosten, nodig voor de werking van de griffie of van het parketsecretariaat, uitsluitend daartoe bestemde vergoedingen, waarvan de minister van Justitie het bedrag bepaalt en te hunner beschikking stelt. Van de besteding van die gelden doen de griffier en de hoofdsecretaris, ieder wat hem betreft, rekening en verantwoording aan de minister van Justitie door overlegging van regelmatige staten."

Uit dit artikel kan er opgemaakt worden dat de Minister van Justitie een budget voor de werkingskosten opstelt. Waar in Nederland via de Raad voor de Rechtspraak een specifiek budget voor de rechtbanken wordt opgesteld is er hier eerder sprake van één grote pot. Uit deze pot mogen de griffier en de secretaris middelen nemen indien ze hiervoor rekening en verantwoording kunnen afleggen. Zelfs voor de kleine onkosten van de hoven en rechtbanken wordt een budget vastgesteld door de Minister van Justitie. Artikel 382 uit het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de werkingskosten stelt immers dat:

"De minister van Justitie stelt een door hem te bepalen krediet ter beschikking van de eerste voorzitters en voorzitters van de hoven en rechtbanken, de vrederechters en de rechters in de politierechtbanken, de procureurs-generaal, de federale procureur en de procureurs des Konings en arbeidsauditeurs om kleine onkosten van hun diensten te bestrijden. Onder kleine onkosten worden verstaan de kosten van het aankopen van registers, het abonnement op de rechtskundige tijdschriften en verzamelwerken, het aankopen van rechtskundige en andere werken nodig voor de dienst; het inbinden; het drukken van geschriften, zoals het reglement van orde, omzendbrieven, openingsredes, enz.; de kosten voor het deelnemen van het korps aan openbare plechtigheden en begrafenisplechtigheden; de kosten voor kantoorbehoefte en alle andere, voor de dienst noodzakelijke kleine voorwerpen van dagelijks gebruik."

Dit artikel uit het Gerechtelijk Wetboek maakt dus nogmaals duidelijk dat het budget voor de kleine onkosten, zoals abonnementen op tijdschriften, onderhevig is aan goedkeuring van de Minister van Justitie. De hoven en rechtbanken dienen zich dan ook aan de budgettaire beperkingen van de Minister van Justitie te houden. Via de Raad voor de Rechtspraak is het in Nederland mogelijk om een verhoging van het budget te krijgen indien dit niet voldoende bleek te zijn voor de rechtbank. In België is dit niet mogelijk omwille van het specialiteitsbeginsel (Matthijs et al., 2013). Dit begrotingsprincipe stelt dat alle ontvangsten en alle uitgaven moeten gespecificeerd worden opgenomen in de begroting. De minister mag geen enkele uitgave vastleggen boven de voor ieder van hen bij wet geopende kredieten en de machtigingen verleend door de Ministerraad. Artikel 70 uit de wet van 22 mei 2003 bekrachtigt dit.

Sinds het ontstaan van België behoort de verdeling van de materiële middelen die gebruikt worden voor de bekostiging van meubilair, ICT, gebouwen en dergelijke tot de discretionaire bevoegdheid van de minister van Justitie. Duidelijk wordt dus dat de korpschefs, de verantwoordelijken voor de goede werking van een rechtbank of parket, totaal niet betrokken waren bij de toekenning van deze middelen aan hun rechtbank of parket. Er werd dus niet, zoals in Nederland, gewerkt door middel van onderling overleg tussen de rechtbanken, de Raad voor de Rechtspraak en het Ministerie van Justitie. Nochtans werden deze korpschefs geacht hun rechtbank te beheren als volwaardig manager. Dit heeft er in het verleden dus al toe geleid dat bepaalde rechtbanken te kampen krijgen met een tekort aan budget waardoor ze geen futiliteiten zoals papier of inktpatronen konden aankopen. Anderzijds noteerden we rechtbanken die een teveel aan budget ontvingen waardoor ze dit gingen besteden aan dingen die in theorie niet essentieel noodzakelijk waren om de werking van hun rechtbank te garanderen. Er kon duidelijk gesteld worden dat het niet betrekken van de korpschefs in de beslissing, rond het budget dat hen wordt toebedeeld, kon leiden tot ongunstige scenario's.

Er is echter licht aan het einde van de tunnel. Sinds de hervorming van Justitie van 1 april 2014 is er in België, net zoals in Nederland, een overkoepelend orgaan opgericht. Dit College van de hoven en rechtbanken is een eerste stap richting meer autonomie voor de rechterlijke orde. Het college staat in voor een goede algemene werking van de zetel. Dit doet het door ondersteuning te bieden bij het beheer binnen de hoven en rechtbanken. Naast deze ondersteuning is het ook een taak van het college om meer communicatie en kennisbeheer te bewerkstelligen. Dit kan gedaan worden door het implementeren van informatisering, een strategisch personeelsbeleid, een werklasmeting en meer statistieken. Toch zal dit College van de hoven en rechtbanken niet fungeren zoals de Raad voor de Rechtspraak in Nederland. Het zal geen bijdragen krijgen toegewezen die het dan later weer kan verder verdelen over de hoven en rechtbanken. Het college dient dus enkel als hulpmiddel voor de hoven en rechtbanken om effectiever om te springen met de hun toebedeelde middelen. Langs de andere kant kan het college wel, door middel van statistieken en analyses, controleren waar deze middelen ook het efficiëntst worden ingezet.

De kasstroom van de bijdragen voor de gerechten in België kan dus als volgt worden voorgesteld:

Aangezien een goede werking van het gerechtelijk apparaat een belangrijke pijler is van een goedwerkende, hedendaagse samenleving is het dus ook belangrijk dat dit systeem zo efficiënt en snel mogelijk werk levert. Om een concreter beeld te krijgen van de bekostiging van de hoven en rechtbanken in België gaat dit nu verder besproken worden.

3.2 Bekostiging hoven en rechtbanken in België

Binnen dit literatuuronderzoek wordt getracht om met zoveel mogelijk hedendaagse cijfers te werken. Het bekomen van deze data wordt gedaan via de Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde (CMRO). Deze commissie heeft in het rapport 'Rechterlijke orde: budget en uitdagingen voor de toekomst' van september 2010 getracht een totaalbeeld te scheppen van alle bijdragen voor de hoven en rechtbanken in België. Om een correcte vergelijking te kunnen maken tussen de verschillende bijdragen dienen de bedragen uit één en hetzelfde jaar gebruikt te worden. Anders kan het zijn dat er verkeerde conclusies getrokken worden. Daarom dat er voor geopteerd werd om te werken met de cijfers uit het rapport van 2010 van de CMRO. In dit jaar bedroeg het budget van de rechterlijke orde in België € 822.822.000 oftewel 47,30 procent van het totale budget van de Federale Overheidsdienst (FOD) Justitie. Dit bedroeg immers € 1.739.470.000 (CMRO, 2010).

Afbeelding 3.1: Aandeel budget rechterlijke orde in budget FOD Justitie (2010)

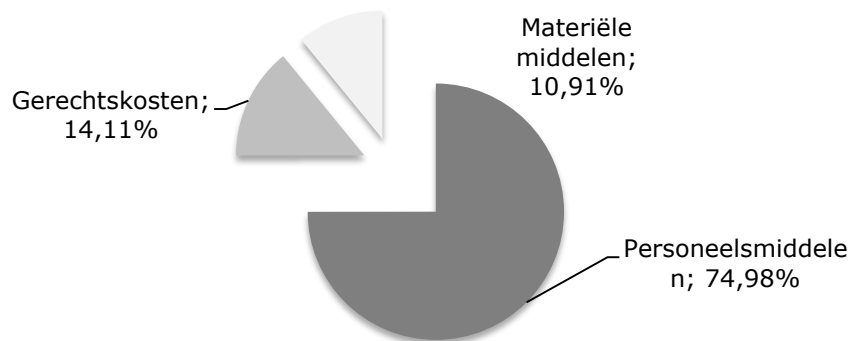

Het budget voor de rechterlijke orde kan opgesplitst worden in drie grote delen:

- de personeelsuitgaven;
- de werkingskosten;
- de gerechtskosten in strafzaken

In 2010 vertegenwoordigden deze categorieën respectievelijk 74,98%, 14,11% en 10,91% van het totale budget van de rechterlijke orde (CMRO, 2010).

Afbeelding 3.2: Bestaansmiddelen rechterlijke orde

3.2.1 Personeelsmiddelen

Het budget dat wordt toegewezen aan de hoven en rechtbanken in België met betrekking tot het personeel is een inputbudget. Dit wil zeggen dat de kredieten voor het volgende jaar worden vastgesteld op basis van de uitgaven van het voorgaande jaar. Er worden dan nog verdere aanpassingen gemaakt rekening houdende met verschillende parameters zoals de inflatie, de natuurlijke afvloeiingen en nieuwe initiatieven die de Minister van Justitie wil invoeren.

De rechterlijke orde in België stelde in 2010 11.838 personen te werk waarvan (CMRO, 2010):

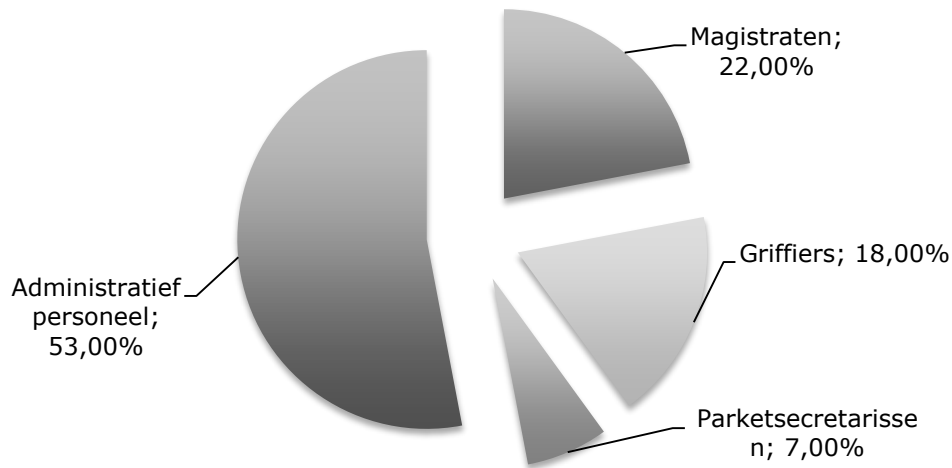
- 2.595 magistraten;
- 9.243 personeelsleden; waaronder 2.083 griffiers en 809 parketsecretarissen.

Onder een magistraat worden de rechters en de parketmagistraten verstaan. De taak van een rechter kan simpel voorgesteld worden als het oplossen van conflicten tussen partijen. Deze partijen kunnen burgers zijn maar ook de Belgische staat is een mogelijke partij. Rechters worden ook wel eens de zittende magistratuur genoemd. Een parketmagistraat vervolgt, in de naam van de staat, overtreders van de wet. In de volksmond worden zij ook wel 'de openbare aanklager' genoemd. Deze vormen de staande magistratuur.

Een griffier kan eenvoudig worden voorgesteld als de rechterhand van een rechter. Hij bereidt de taken van de rechter voor, noteert tijdens de zittingen en bereidt alle documenten voor zodat deze rechtsgeldig zijn. Naast deze taken verzorgt hij ook de boekhoudkundige taken binnen een griffie. Deze griffiers worden op hun beurt geholpen door het administratief personeel. Een parketsecretaris is dat wat een griffier is voor een rechter maar dan voor de parketmagistraten. Ze helpen bij het onderzoekswerk en stellen de dossiers op tegen de beklaagden. Ook zij worden geholpen door administratief personeel binnen het parket.

De magistratuur leverde dus 22 procent van het totale aandeel van personeel, de griffiers 18 procent, de parketsecretarissen 7 procent en de personeelscategorieën zoals het administratief personeel 53 procent.

Afbeelding 3.3: Verdeling personeel rechterlijke orde in 2010

Uiteindelijk zal de FOD Justitie een afweging maken op basis van de personeelscijfers om het budget vast te stellen. Dit budget, dat in 2008 'slechts' € 312.857.000 bedroeg, is sindsdien opgelopen tot € 353.039.000 in 2010. (CMRO, 2010). Op drie jaar tijd is er dus sprake van een stijging van ongeveer 40 miljoen euro aan extra uitgaven voor het personeel. Met de budgettaire malaise bij de Belgische Overheid in het achterhoofd kan er dus gesteld worden dat de overheidsdienst Justitie voor een grote uitdaging staat om naar de toekomst toe ervoor te zorgen dat de personeelskosten niet verder exploderen.

3.2.2 Werkingskosten

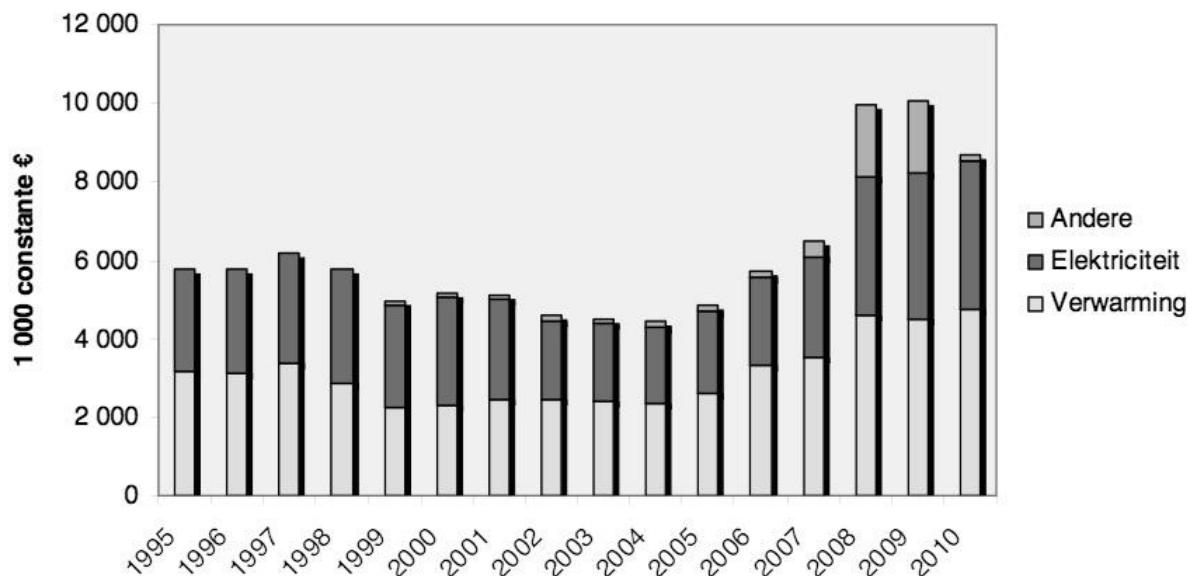
Naast de personeelskosten zijn er ook de werkingskosten. Deze kosten worden gemaakt om de alledaagse werking van de hoven en rechtbanken in België vlot te doen laten verlopen. Het budget dat in 2010 werd toegewezen aan de hoven en rechtbanken in België met betrekking tot hun werkingskosten bedroeg € 116.064.000 (CMRO, 2010). Er kan in dit totaalbedrag nog een onderscheid gemaakt worden tussen:

- middelen voor de werking in strikte zin;
- investeringskredieten.

De middelen voor de werking in strikte zin in België bedroegen 77,65 procent van de totale werkingskredieten in 2010 wat dus neerkomt op € 90.123.696. Drie voorbeelden van kostenposten die hieronder thuishoren zijn 'Energie', 'Reiskosten en kilometervergoeding' en 'Aankopen'.

De energie-uitgaven zijn de jongste jaren voor Justitie aanzienlijk gestegen. Dit is ergens ook logisch omwille van de immer duurder wordende elektriciteit, gas en stookolie. Waar in 2007 de kost voor alle hoven en rechtbanken samen voor energie nog 'maar' € 6.460.000 bedroeg, bedroeg deze in 2010 al € 8.700.000. (CMRO, 2010) Als er een uitsplitsing gemaakt wordt binnen deze energiekost kan er geconcludeerd worden dat de verwarming het grootste aandeel voor zijn rekening neemt. Deze wordt gevolgd voor de kost voor elektriciteit en dan nog de andere energie uitgaven.

Afbeelding 3.4: Evolutie van de kredieten voor energie uitgaven (1995 - 2010)

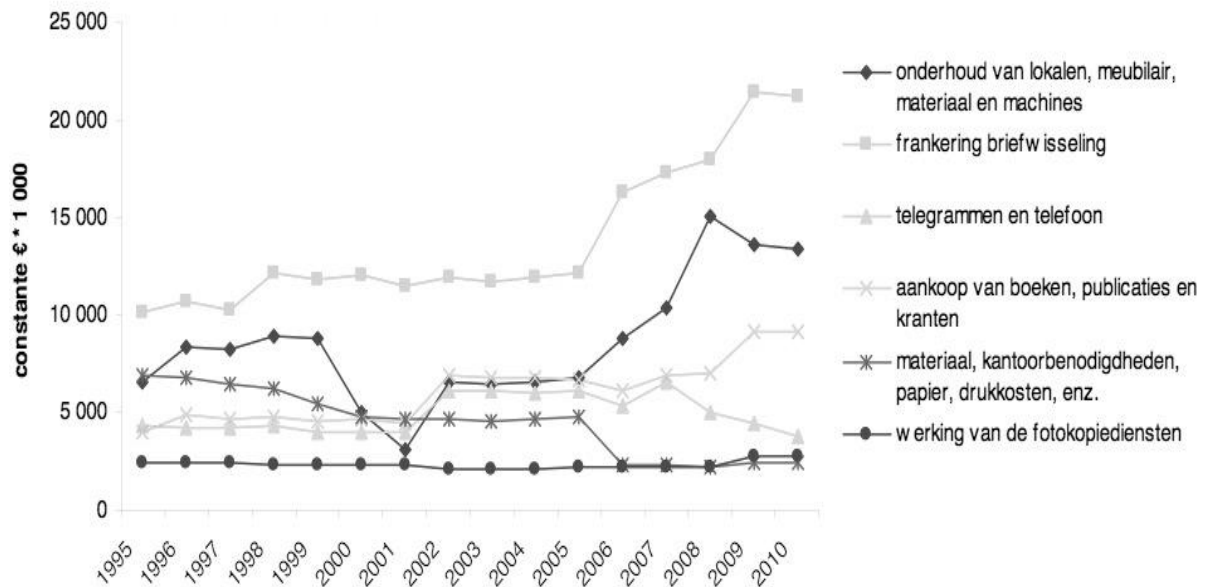

(bron: Rechterlijke orde: budget en uitdagingen voor de toekomst door de CMRO, 2010)

De kosten die gemaakt worden in de categorie van reizen en kilometervergoeding nemen net zoals de energiekosten ook voortdurend toe. In 2007 bedroeg deze kostenpost nog maar € 636.000 terwijl in 2010 deze kost voor alle rechtbanken al was gestegen tot € 1.160.000. (CMRO, 2010) Dit is een stijging van maar liefst 82,5 procent.

De uitgavenpost van de aankopen omvat kredieten voor zeer uiteenlopende kosten zoals kantoorbenodigdheden, telefoon en briefwisselingen. In 2010 bedroeg dit onderdeel op zich 60,1 procent van de werkingskosten in strikte zin. De meest spectaculaire evoluties zijn duidelijk te zien bij de kostenposten 'Frankering van de briefwisseling' en 'Onderhoud van lokalen, meubilair, materiaal en machines'. (CMRO, 2010)

Afbeelding 3.5: Evolutie van de belangrijkste posten voor de categorie aankopen

(bron: Rechterlijke orde: budget en uitdagingen voor de toekomst door de CMRO, 2010)

De investeringskredieten die de hoven en rechtbanken in België genieten, bedragen een totale som van € 25.940.304. Meer dan twee derde van deze investeringskredieten gaan gemiddeld genomen naar informatica (CMRO, 2010). Het uitrusten van de rechterlijke orde met een informaticasysteem dat voldoet aan de hedendaagse eisen van efficiëntie, toegankelijkheid en veiligheid is nog altijd een belangrijke doelstelling maar ook een uitdaging voor Justitie in België.

Onderstaande tabel 3.1 toont de evolutie van de werkingsmiddelen tussen 1995 en 2010. Onder de werkingsmiddelen verstaan we dus deze kosten die dienen voor de werking in strikte zin en de investeringskredieten. Beide zijn hierboven uitvoerig besproken (CMRO, 2010). Uit deze tabel blijkt duidelijk dat sinds 1995 het budget voor de werkingsmiddelen in strikte zin zo goed als verdubbeld is tegen 2010. De investering blijven echter, mits wat ups en downs, redelijk constant en maken dus steeds een kleiner wordend aandeel uit van de totale werkingskosten. Toch zijn bepaalde investeringen voor Justitie, zoals uniforme informaticasystemen, broodnodig om een vlotte en efficiënte manier van werken te kunnen garanderen naar de toekomst toe.

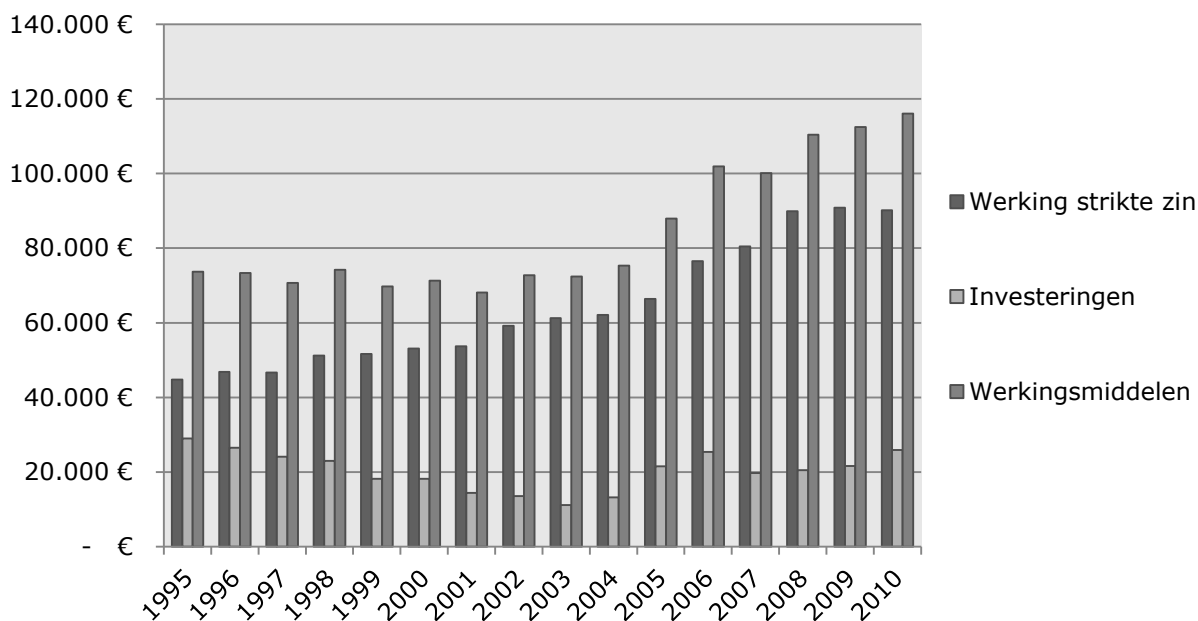
Afbeelding 3.6 giet tabel 3.1 in een overzichtelijke grafiek. Deze grafiek maakt de bevindingen nog eens extra duidelijk. De investeringen blijven op een gelijk niveau doorheen de tijd terwijl de middelen voor de werking in strikte zin jaar na jaar toenemen.

Tabel 3.1: Evolutie werkmiddelen rechterlijke orde

Jaar	Werking in strikte zin (constante € * 1000)		Investerings (constante € * 1000)		Werkingsmiddelen (constante € * 1000)
1995	44.773	60,70 %	28.963	39,30 %	73.696
1996	46.871	63,90 %	26.475	36,10 %	73.346
1997	46.628	65,94 %	24.087	34,06 %	70.715
1998	51.191	69,00 %	23.003	31,00 %	74.194
1999	51.612	73,99 %	18.145	26,01 %	69.757
2000	53.065	74,44 %	18.218	25,56 %	71.283
2001	53.729	78,90 %	14.370	21,10 %	68.099
2002	59.198	81,36 %	13.566	18,64 %	72.764
2003	61.259	84,66 %	11.104	15,34 %	72.363
2004	62.093	82,47 %	13.200	17,53 %	75.293
2005	66.370	75,49 %	21.549	24,51 %	87.919
2006	76.551	75,11 %	25.373	24,89 %	101.924
2007	80.429	80,31 %	19.719	19,69 %	100.148
2008	89.938	81,46 %	20.465	18,54 %	110.403
2009	90.863	80,78 %	21.615	19,22 %	112.478
2010	90.124	77,65 %	25.940	22,35 %	116.064

(bron: Rechterlijke orde: budget en uitdagingen voor de toekomst door de CMRO, 2010)

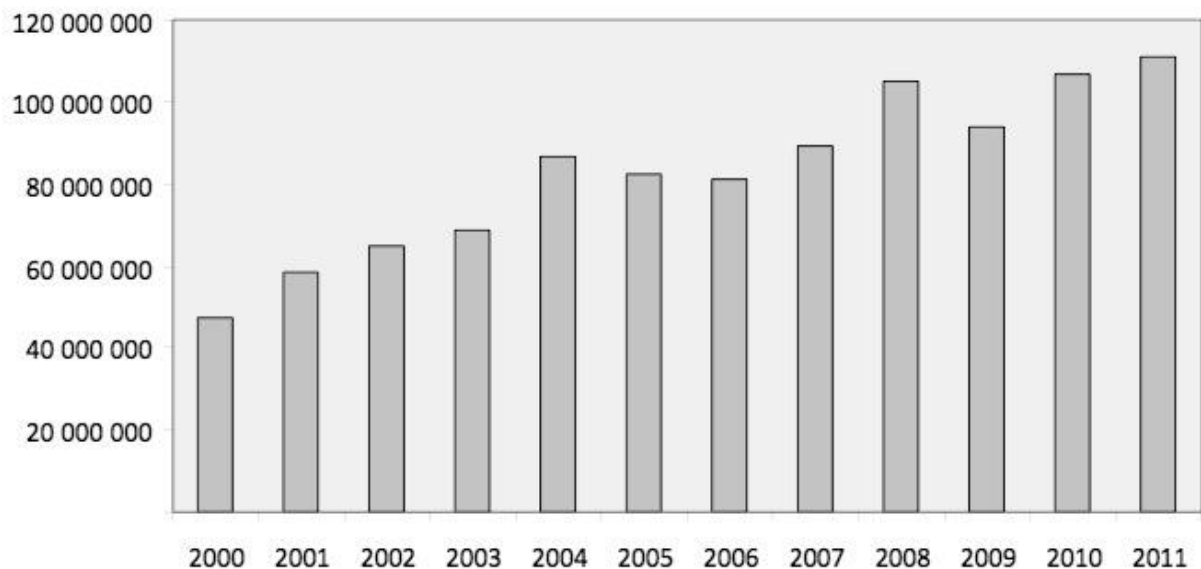
Afbeelding 3.6: Evolutie werkmiddelen rechterlijke orde

3.2.3 Gerechtskosten in strafzaken

Deze derde kostengroep dekt vooral de kosten die nodig zijn voor het verrichten van het gerechtelijk onderzoek, de juridische bijstand alsook de rechtsbijstand. Voorbeelden hiervan zijn het deskundigenonderzoek, geneeskundig onderzoek, vertalers, tolken enzoverder. Zoals zichtbaar in figuur 3.2 nemen de gerechtskosten ongeveer 14 procent voor hun rekening van het totale budget van de rechterlijke orde in België in 2010. Dit komt neer op ongeveer € 115.195.080. Dit bedrag wordt net zoals het budget voor de personeels- en werkingsmiddelen initieel vastgelegd door de administratie van de Minister van Justitie. Onderstaande figuur 3.7 geeft de evolutie weer van de gerechtskosten doorheen de tijd (CMRO, 2011).

Afbeelding 3.7: Evolutie gerechtskosten rechterlijke orde

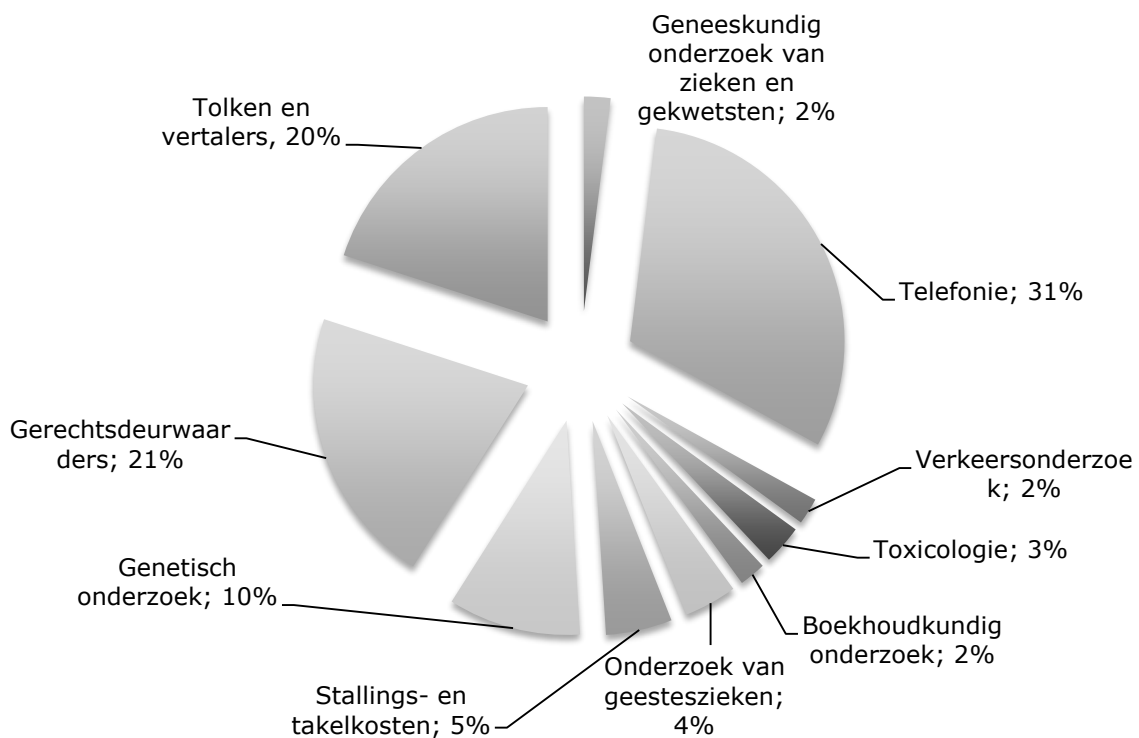

(bron: Gerechtsszaken in strafzaken – uitgaven 2011 door de CMRO, 2012)

De bedragen die in bovenstaande figuur gebruikt worden zijn niet de initiële vastlegging kredieten zoals die door het Ministerie van Justitie zijn vastgelegd maar eerder de werkelijk betaalde uitgaven in verband met de gerechtskosten. Er kan duidelijk gesteld worden dat er sinds 2000 een enorme stijging heeft plaatsgevonden. Het rapport van de CMRO maakt eveneens duidelijk dat er in 2009 geen reële daling is geweest van de gerechtskosten maar eerder een enorme stijging van onbetaalde gerechtskosten. In werkelijkheid zouden de kosten hier dus nog veel hoger liggen.

De gerechtskosten kunnen verder onderverdeeld worden in verschillende subcategorieën. Voorbeelden hiervan zijn: de kost voor gerechtsdeurwaarders, voor tolken, voor boekhoudkundig onderzoek enzoverder. Voor het jaar 2011 heeft de CMRO een overzicht gemaakt van de 10 categorieën die samen meer dan 75 procent van de gerechtskosten voor hun rekening nemen.

Afbeelding 3.8: Verdeling gerechtskosten rechterlijke orde

(bron: *Gerechtszaken in strafzaken – uitgaven 2011 door de CMRO, 2012*)

Telefontie is de grootste uitgavenpost met maar liefst 31 procent, gevolgd door de gerechtsdeurwaarders met 21 procent. Aansluitend is er de kost voor de tolken en de vertalers met 20 procent. De laatste grote kostenpost die opvalt is de kost voor de genetische onderzoeken met een aandeel van 10 procent. Daarna komen alle andere uitgavenposten, die tussen de 2 procent en de 5 procent schommelen.

Met betrekking tot de gerechtskosten maakt de CMRO ook nog enkele andere vaststellingen:

- er ontbreekt ook maar enige vorm van uniformiteit onder de boekhoudsystemen van de gerechten waardoor een juiste raming van gerechtskosten amper mogelijk is;
- er is, zeker in 2009, sprake van een systematische onderwaardering van de initieel toegekende budgetten voor de gerechtskosten waardoor aan het einde van het jaar er nog een hoop onbetaalde facturen zijn;
- men spreekt van een explosie op het vlak van bepaalde kosten zoals het DNA-onderzoek.

Naast deze drie bovenstaande vaststellingen worden er in het rapport ook enkele maatregelen voorgesteld door de commissie die in grote lijnen neerkomen op het feit dat er meer overleg dient gepleegd te worden tussen de FOD Justitie en de verschillende hoven en rechtbanken in België. Hiervoor is de eerste stap gezet met het oprichten van het College van hoven en rechtbanken.

3.3 Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde

Bovenstaande uitsplitsing van de drie grote kostenposten maakt duidelijk dat er nog heel wat werk aan de winkel is om voor Justitie een uniform kostensysteem te ontwikkelen waarin iedere partij inspraak heeft. De eerste stappen zijn al gezet door de hervorming van Justitie van 1 april 2014 maar er is nog een lange weg te gaan. De Federale Overheidsdienst Justitie beseft dit zelf ook en heeft daarom in 2006 de Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde (CMRO) in het leven geroepen. Deze commissie heeft de taak om met behulp van projecten bij te dragen tot een modernisering van het gerechtelijk apparaat in België. Deze projecten zijn gericht op de optimale aanwending van de kredieten die door Justitie aan de verschillende hoven en rechtbanken worden toegewezen, alsook op de verbetering van de gerechtelijke processen.

De CMRO omschrijft haar missie als: "samen met alle betrokken actoren bijdragen tot de ontwikkeling van een moderne rechterlijke orde die aangepast is aan de snel evoluerende samenleving". Deze moderne orde dient gekenmerkt te worden door een grote autonomie in het beheer van haar eigen middelen maar ook de verantwoordelijkheid, transparante werking en de mogelijkheid tot het afleggen van verantwoording zijn essentiële kenmerken die niet mogen ontbreken. Om verantwoording te kunnen afleggen in verband met de efficiëntie en effectiviteit van de hoven en rechtbanken is het belangrijk om de kostprijs te kennen van de gerechtelijke producten. Met andere woorden: wat kost een 'product' of vonnis van een rechter als we de personeelsmiddelen, werkingsmiddelen en gerechtskosten gaan toewijzen aan deze 'producten'.

Uit het eerste deel van deze literatuurstudie betreffende de werking van Justitie in Nederland blijkt duidelijk dat daar de kost van een dergelijk product al gekend is, zowel op het vlak van productie gerelateerde bijdragen als op het vlak van gerechtskosten en de overige uitgaven. In België kennen we deze kostprijs echter nog niet. Dit omwille van factoren die al eerder aan bod zijn gekomen in deze studie, zoals het niet betrekken van de korpschefs bij de onderhandelingen over hun budget. Hier wil de CMRO nu verandering inbrengen door het lanceren van het project JustPax.

Hoofdstuk 4: Analyse JustPax model

Het project JustPax ligt in de lijn van de doelstelling van de Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde, vanaf nu bestempeld als CMRO, om bij te dragen tot een optimale verdeling en gebruik van de toegewezen middelen van de rechterlijke orde. Door de inbreng van 19 vrederechten was het mogelijk om een model op te stellen dat zicht moet geven op de globale kost en de kostprijs per product oftewel vonnis. De 19 vrederechten die meegewerkt hebben zijn: Antwerpen (kanton 5), Bastogne, Beaumont, Brussel (kanton 3), Charleroi (kanton 2 en 3), Doornik (kanton 2), Genk, Gent (kanton 1), Hasselt (kanton 1), Herstal, Kontich, Marche-en-Famenne, Saint-Nicolas, Sint-Jans-Molenbeek, Tienen, Vorst, Wetteren en Zottegem. Deze werden geselecteerd in overleg met het Koninklijk Verbond van Vrederechters & Politierechters en de federatie van de griffiers van diezelfde rechtsinstanties. Er zijn dus vrederechten uit elk van de drie gewesten aanwezig die uit één of meer zetels bestaan en in zowel drukke als kleine steden gevestigd zijn. Dit om aan de hand van de gegevens van deze 19 vrederechten een zo goed mogelijk representatief beeld te kunnen schetsen voor alle vrederechten.

Dit project is echter nog maar een eerste stap aangezien het enkel toepasbaar is voor de vrederechten. Binnen de vrederechten vallen immers de gerechtskosten, die in het derde hoofdstuk aangehaald werden, buiten beschouwing. JustPax concentreert zich dus op de kostenaspecten en het analyseren van verschillen tussen diverse rechtbanken. Dit zal het dan bijgevolg ook mogelijk maken om te gaan kijken naar de kwaliteit en werklast van deze rechtbanken. In deze masterproef is het uiteindelijk de bedoeling om, in het praktijkgedeelte, de resultaten die bekomen zijn bij de analyse van dit project, te gaan toepassen op een rechtbank van eerste aanleg.

Het resultaat van het JustPax project is een Excel werkblad met tal van rekenbladen, zowel voor invoer, berekeningen en uitvoer. Een goed model moet beantwoorden aan onderstaande criteria:

- elke partij moet het model nuttig en bruikbaar vinden;
- het model moet dynamisch samengesteld zijn zodat veranderingen snel doorvoerbaar zijn;
- het model moet binnen een redelijke termijn na constructie gebruikt kunnen worden;
- de betrouwbaarheid van de inputgegevens moet gekend zijn;
- het model moet modulair opgebouwd zijn zodat er een duidelijk overzicht is.

Het eindrapport van dit model, dat in het jaar 2007 werd uitgevoerd, bestaat uit vier grote delen. Het onderdeel dat voor deze masterproef het interessantste is, is het eerste. Dit deel handelt immers over de gehanteerde begrippen en gemaakte keuzes in het model. Een handleiding over het gebruik van het Excel rekenblad wordt in het tweede hoofdstuk voorzien. Deel drie en vier zijn respectievelijk de gevolgtrekkingen, enerzijds met betrekking tot de vrederechten en anderzijds met betrekking tot de uitvoering en werking van het model.

In aanloop naar het praktijkgedeelte van deze masterproef zal nu het eerste deel van dit rapport uitvoerig behandeld worden. Op het einde zullen dan kort de gevolgtrekkingen voor de vredegerichten in hun geheel en voor het JustPax model toegelicht worden.

4.1 JustPax: deel 1

Het eerste deel van dit model bevat de gehanteerde definities en omschrijvingen. Deze zullen nu toegelicht worden. Deze definities en bepalingen zijn ook van toepassing op het praktijkgericht onderzoek dat vanaf hoofdstuk vijf van start zal gaan. Beginnen wordt gedaan met het vastleggen van alle aspecten met betrekking tot het bepalen van de kostprijs van een eindproduct.

4.1.1 De kostprijs

In het JustPax model worden aan het begin alle gebruikte termen duidelijk omschreven en gedefinieerd. Hieronder zullen we dan ook kort deze begrippen toelichten.

- Kostprijs: de geldwaarde van het gebruik en verbruik van de productiefactoren om gerechtelijke producten te realiseren.
- Productiefactoren of productiemiddelen: het geheel van activiteiten en materialen.
- Directe kosten: kosten die in hun geheel kunnen worden aangerekend aan een bepaald product of aan een bepaalde entiteit zonder dat daarvoor berekeningen nodig zijn.
- Indirecte kosten: kosten die via een verdeelsleutel dienen opgedeeld te worden en hierna pas kunnen worden aangerekend aan de betreffende entiteiten.
- Totale of globale kost: de som van de directe en de toegewezen indirecte kosten.
- Vaste kosten: zijn voor een niet direct afhankelijk van het productievolume.
- Variabele kosten: er is een direct verband tussen kost en volume.
- Marginale kost: de kost die voortkomt uit de productie van één extra eenheid.
- Gemiddelde totale kost of eenheidskost: de totale kost gedeeld door het totale volume.

Binnen dit model werkt men met de jaarlijkse kost, dus over heel het jaar, in dit geval 2007. Voor de personeelskosten volstaat het dus ook om te kijken naar de jaarweden. Voor de materiële kosten zal er gewerkt worden aan de hand van afschrijvingen. De afschrijving van een goed voor het boekjaar 2007, is dan ook de daadwerkelijke waarde van dit goed voor het jaar 2007. Gemakkelijkheid halve wordt er in dit model gekozen om alle afschrijvingen lineair te behandelen zonder restwaarde. Dit om een bepaalde mate van uniformiteit te bekomen over alle rechtbanken heen.

JustPax handelt uitsluitend over de productiekosten van de rechtbanken. Kosten voor de maatschappij en winst voor het maatschappelijk nut worden buiten beschouwing gelaten. Binnen deze productiekosten heeft men getracht een zo volledig mogelijk beeld te scheppen van alle kostensoorten die eenvoudig te identificeren waren en die zo goed als in hun geheel waren toe te wijzen aan een bepaalde rechtbank door middel van een eenvoudige verdeelsleutel.

Rolrechten, verplaatsingskosten die niet allocerbaar zijn aan meerdere zetels binnen één kanton en indirecte kosten die gemaakt worden op andere plaatsen dan de rechtbanken, zoals personeel van de FOD Justitie in Brussel, worden niet mee in rekening gebracht binnen dit model. Ook worden enkele moeilijk toerekenbare variabele kosten, zoals inktpatronen, bij de vaste kost gerekend die gerelateerd is aan de apparaten, in dit geval dus de printers.

Concrete invulling van de kostprijs

Kost van personeel

Voor het personeel werden twee soorten van kostprijzen berekend. Als eerste werd er voor elke persoon die in 2007 werkzaam was, al dan niet voor slechts een gedeelte van de tijd, de werkelijke kost berekend aan de hand van de volgende gegevens:

- (a): basiswedde basisfunctie (100%)
- (b): wedde als hogere functie (100%)
- (c): weddenbijslagen/toelagen (100%)
- (d): index 2007. Deze verhogingsindex was voor de gehele periode gelijk aan 1,4002
- (e): een forfaitair percentage voor alle sociale lasten
 - 35 voor alle contractuelen
 - 16 voor statutairen van niveaus A, B of C
 - 24 voor statutairen van niveau D

De berekening gebeurde dan als volgt:

Stap 1: als (b) > (a) dan (f) = (b) + (c), anders (f) = (a) + (c)

Stap 2: geïndexeerde wedde (g) = (f) * 1,4002

Stap 3: te weerhouden bedrag (h) = (g) + { (g) * (e) /100 }

Indien een werknemer geen volledig jaar presteerde wordt de kostprijs in evenredigheid met zijn niet aanwezigheid verminderd. Echter, als een persoon afwezig is door ziekte en hij dus niet bijdraagt aan de realisatie van producten maar wel nog wordt betaald door de rechtbank telt wel de volledige kost mee.

Als tweede kostprijs werd op basis van de eerste kostprijs ook een forfaitair bedrag berekend per categorie van personeel. Dit houdt in dat men voor één categorie het gemiddelde ging berekenen over de 19 inputvredegerechten. Dit leverde dan de gemiddelde kost op van elke categorie van medewerkers. Deze gemiddelde kost in het jaar 2007 wordt weergegeven in tabel

Tabel 4.1: Gemiddelde jaarlijkse brutoloonkost per categorie medewerkers in 2007

	Functie	Jaarlijkse bruto loonkost
Zetel	Magistraten	€ 74.481,77
	Toegevoegde magistraten	€ 74.481,77
	Magistraten onder Art. 100 Ger. W.	€ 74.481,77
	Plaatsvervangende magistraten (Art. 383§2 Ger. W.)	€ 74.481,77
	Plaatsvervangende rechters	€ 74.481,77
	Referendarissen	€ 50.893,49
Griffie	Griffiers	€ 50.893,49
	Ander administratief personeel	€ 26.070

Kost van computers

Om deze kostprijs te berekenen ging men over alle 19 sites de som maken van alle aanwezige computers, samen met de typebepaling en de aanwezigheid van accessoires zoals Cd's, USB sticks en dergelijke.

Er werden in totaal 184 desktop computers van hetzelfde model en een 20-tal laptops aangetroffen. Voor de desktops werd een gemiddelde kostprijs van € 621,38 gevonden wat neerkomt op een jaarlijkse kost van € 155 als men over 4 jaar afschrijft. Voor de laptops werd eenzelfde redenering gevolgd waardoor men hier op een jaarlijkse kost van circa € 175 uitkwam. Aangezien het berekenen van de kostprijs van elk accessoire praktisch onbegonnen werk is heeft men dit opgelost door simpel per toestel een forfaitaire toelage van € 5 te tellen. De jaarlijkse kostprijs voor desktop en laptop bedroeg in 2007 dus respectievelijk € 160 en € 180. Ook werd in bijna alle deelnemende gerechten een Unix server aangetroffen. De kostprijs van deze toestellen werd echter niet mee in rekening genomen omdat deze producten al lange tijd volledig afgeschreven waren, moeilijk allocerbaar waren aan één product en binnenkort met het nieuwe systeem Cheops/Mach overbodig werden.

Kost van printers

Bij de printers diende men een onderscheid te maken tussen de printers voor individueel gebruik en deze voor groepsgebruik. Hier werd een grote variëteit aan modellen teruggevonden waardoor men gaan kijken is naar het meest voorkomende model. Voor beide categorieën werd er dus een jaarlijkse kostprijs berekend. Voor de individuele printers bedroeg deze in 2007 € 155 en bij een groepsprinter € 274. Ook hier wordt een afschrijvingstermijn van 4 jaar gehanteerd.

Voor de inktcassettes werd hetzelfde principe als de accessoires bij computers gebruikt. Er werd een forfaitaire toelage voor de individuele en groepsprinters berekend die werd opgeteld bij de eerder bekomen jaarlijkse kostprijs. Na het optellen van deze twee werd een kostprijs van respectievelijk € 205 en € 360 bekomen.

Kost van kopieer-, fax-, digitale fototoestellen en scanners

In vergelijking met de kost van printers is deze kost voor kopieermachines een heel stuk eenvoudiger. De kopieermachines werden immers meestal gehuurd voor een jaarlijkse huurprijs van gemiddeld € 630,12. Voor de kost van onderhoud, inkt, nietjes en dergelijke wordt er een kost per kopie vastgesteld door de FOD Justitie van € 0,00726. Dit bracht de totale jaarlijkse kostprijs voor een kopieermachine op $€ 630,12 + n * € 0,00726$ met 'n' het aantal gemaakte kopieën in het boekjaar.

Aangezien kopieermachines ook gebruikt kunnen worden voor de functie van inscannen kwam het amper voor dat er een afzonderlijke scanner werd aangetroffen op een vredegerecht. Indien deze dan toch werd aangetroffen werd er een jaarlijkse kostprijs van € 50 vastgelegd aangezien de gemiddelde aankoopprijs € 200 bedroeg en deze machines op 4 jaar worden afgeschreven.

Voor de faxtoestellen werd er net zoals bij de scanners een jaarlijkse kostprijs vastgelegd op basis van de gemiddelde aankoopprijs afgeschreven over vier jaar. Hierbij kwam dan ook nog de gemiddelde prijs van de aankoop van de inktpatronen. Dit bracht ons op een totale jaarlijkse kostprijs per faxtoestel in 2007 van € 211.

De aanwezigheid van digitale fototoestellen werd eveneens onder de loep genomen waarbij net zoals bij de scanners een jaarlijkse kostprijs werd vastgesteld op basis van een gemiddelde aankoopprijs en een afschrijvingsperiode van 4 jaar. De jaarlijkse kost van een digitaal fototoestel bedraagt dan € 52. Veel worden deze toestellen nog niet gebruikt aangezien meestal de deskundigen zelf ter plaatse foto's nemen. De FOD wil echter wel meer zelf camera's gaan kopen.

Kost van papier

Deze prijs wordt door de FOD zelf meegedeeld en bedroeg in 2007 € 5,5176 per 1000 vellen voor hoeveelheden tot 100.000 vellen. Als men grotere hoeveelheden ging bestellen kwam men tot een prijs van € 5,0941 per 1000 vellen. Om het model niet al te ingewikkeld te maken wordt er enkel rekening gehouden met de eerstgenoemde prijs.

Om de exacte kostprijs van een product te kennen moeten we echter niet de aankoopcijfers van papier weten maar wel het verbruik ervan. Dit bepalen is echter geen sinecure. Op basis van volgende drie bronnen werd voor elke rechtbank, in functie van wat voor dat gerecht de meest betrouwbare bron leek, een hoeveelheid verbruikt papier vastgelegd. Deze bronnen zijn:

- de bestelling en ontvangst van papier, dit stemt niet volledig overeen met het verbruik;
- de optelsom van het aantal kopieën, het aantal geprinte bladzijden en het aantal binnengekomen faxbladzijden. Aangezien hiervoor moderne apparatuur nodig is kon deze methode niet in elk vredegerecht gebruikt worden;
- jaarlijkse statistieken van de aantallen gerechtsbrieven en dergelijke.

Kost van verzendingen

Deze kost bestaat enerzijds uit de kost van enveloppen en anderzijds uit de kost van de door de Bpost aangerekende diensten. Voor het JustPax model werd er een gemiddelde kostprijs berekend voor twee types van enveloppen waaronder alle soorten enveloppen werden ingedeeld. Er is de vensteromslag die een gemiddelde kostprijs heeft van € 0,0155 per eenheid en de andere omslag met een prijs van € 0,026 per eenheid.

Om het aantal verzonden enveloppen te berekenen ging men kijken naar drie bronnen:

- de meegedeelde cijfers van de hoofdgriffier tijdens plaats bezoeken;
- de jaarlijkse statistieken met betrekking tot onder andere de gerechtsbrieven;
- de door de FOD meegedeelde bedragen per kanton voor verzendingskosten.

Om de volumes van de enveloppen te berekenen werd er een onderscheid gemaakt tussen de omslagen voor gerechtsbrieven, dit zijn immers altijd vensteromslagen, en de enveloppen voor de andere zendingen. Hier werd een eenvoudige verdeelsleutel opgesteld van 2/3^e zendingen in vensteromslagen en 1/3^e zendingen in andere omslagen. Om de stukken tot bij de post te brengen bestaan er verschillende manieren. Omdat dit allemaal vastleggen te ingewikkeld zou worden is er besloten om enkel een forfaitaire jaarlijkse kost van € 135 aan te rekenen indien een vredegerecht gebruik maakt van dagelijkse ophalingen door Bpost zelf.

Kost van telecom

Deze kostengroep bestaat uit twee grote groepen, namelijk het dataverkeer en de telefonie. Voor het dataverkeer werd er in 2007 door de FOD Justitie gewerkt met een vaste jaarlijkse kost van €3317,40 per zetel van een vredegerecht.

Voor de telefoniekosten werden de facturen van de maand december per vredegerecht bekeken en dan geëxtrapoleerd naar het hele jaar. December is mogelijk niet de meest representatieve maand maar wel een maand met zowel drukke dagen als vakantie en feestdagen, net zoals in een kalenderjaar ook het geval is.

Kost van verplaatsingen

Binnen de verplaatsingen worden enkel de kosten opgenomen die verbonden zijn aan het feit dat men meerdere zetels heeft in één kanton. Er bestaat een kilometercontingent voor de vrederechter en de hoofdgriffier om hun verplaatsingen te verrichten tussen zetels. Als het precieze aantal kilometers niet kon worden meegedeeld is men er van uitgegaan dat aan het einde van het jaar dit contingent opgebruikt was. De kilometervergoeding werd voor het jaar 2007 vastgesteld op € 0,2922/km.

Kost van documentatie

Bij de kost voor documentatie wordt er een onderscheid gemaakt tussen enerzijds abonnementen op tijdschriften en anderzijds de aankoop van boeken. Voor deze laatste geniet de rechter elk jaar een eigen budget. Het basisbedrag hiervan is € 1.000 en dit wordt vermeerderd met € 300 per bijkomende zetel in een kanton.

Tijdschriftabonnementen worden rechtstreeks door de FOD Justitie bekostigd. In de begroting van 2008 werd er een bedrag voorzien van € 9.300.000 voor de bekostiging van 20.147 abonnementen. Door deze twee cijfers door elkaar te delen kan men de gemiddelde kost van een abonnement bekomen, namelijk € 461,61. Om de kostprijs per rechtbank te kennen wordt dit bedrag vermenigvuldigd met het aantal abonnementen van dat gerecht.

Kost van bureelbenodigdheden

De hoofdgriffier beschikt elk jaar over een budget van € 125 per personeelslid voor deze aankopen.

Kost van representatie

De rechter beschikt per jaar over € 125 voor representatiekosten. De besteding hiervan kan zeer uiteenlopend zijn.

Kost van meubilair

De FOD Justitie houdt per jaar een bedrag aan van €800 per magistraat en €300 per medewerker van de griffie voor de aankoop van meubilair. Het bedrag betreft de jaarlijkse afschrijvingen die lopen over een termijn van 10 jaar. Als er meerdere zetels in een kanton zijn worden deze bedragen vermenigvuldigd met het aantal zetels van het vredegerecht.

Aan gebouw verbonden kosten

Deze kost is eigenlijk een optelsom van diverse kosten:

- de eigenlijke huisvesting: huur of een gelijke;
- het onderhoud van het gebouw en eventueel van parking en/of tuin, liften en dergelijke;
- de beveiliging en bewaking van het gebouw;
- de schoonmaak van het gebouw;
- het verbruik van energie en water.

De kosten van afvalcontainers en eventuele bekabeling werden uit deze berekening gelaten omdat deze kosten ofwel relatief zijn ofwel moeilijk af te scheiden waren van de huisvestingskost. Al naargelang de huisvesting kunnen de huisvestingskosten van niets tot aanzienlijk zijn.

4.1.2 De producten

In de productiefase wordt door het inzetten van middelen een product, goed of dienst aangemaakt. In de transformatiefase zal men dan met dit product inwerken op de omgeving die dan hierdoor verandert. Het is dus belangrijk om van een product niet alleen te zeggen of het efficiënt gemaakt is maar ook of het wel daadwerkelijk geschikt is om de vooropgestelde doelstelling te halen.

Als men de rechtbank als producerende eenheid gaat bekijken kan men alleen maar kijken naar de activiteiten die ook daadwerkelijk deze eenheid verlaten. Dit worden ook wel de eindproducten genoemd. In alle andere gevallen is er sprake van tussenproducten. JustPax is echter alleen geïnteresseerd in de kostprijs van de eindproducten daarom zal het de tussenproducten ook buiten beschouwing laten.

Bij verschillende activiteiten, zoals het volgen van een opleiding, is de één-op-één relatie met de eindproducten moeilijk na te gaan. Daarom worden deze kosten apart gecategoriseerd onder de noemer van 'ondersteunende activiteiten'.

Om een lijst van eindproducten, die voor elk vredegericht ook hetzelfde was, samen te stellen werd er gekeken naar enkele factoren om de mate van specificiteit vast te stellen:

- de frequentie van voorkomen;
- het belang van het overwogen product op de kostenberekening en de werklast;
- de mogelijkheid om het van andere producten te scheiden;
- de meetbaarheid;
- de werkbaarheid.

Voor de productbenaming is zoveel mogelijk geopteerd voor het principe: "voltooid deelwoord + zelfstandig naamwoord + domein". (Bv: "verleende machtiging in het kader van ouderlijk gezag")

Het kennen van de volumes in het JustPax was essentieel om twee redenen. Namelijk om de eenheidskost te kunnen berekenen en ook om bepaalde kostensoorten te kunnen onderscheiden. De CMRO kon voor het vergaren van de volume hoeveelheden putten uit drie bronnen:

- de databank met gegevens over de op elk vredegericht behandelde zaken;
- de standaard geproduceerde (jaarlijkse) statistieken;
- de betrokkenen op het vredegericht zelf.

Concrete invulling van de producten

In het overzicht in bijlage 1 kan men de productenlijst terugvinden die overeengekomen werd na overleg met de 19 deelnemende vrederechten. Om nu het volume te kunnen bepalen van elk van deze producten dienen we natuurlijk ook hun volume-eenheid en bron vast te stellen. Voor het praktijkonderzoek dat binnen deze masterproef gevoerd wordt zijn de producten van de vrederechten van ondergeschikt belang. Er gaat immers gehandeld worden met de producten van de rechtbank van eerste aanleg. Toch worden de producten van de vrederechten kort geschetst om zo een beeld te scheppen over de manier waarop de producten bepaald zullen worden binnen het onderzoek.

Gerechtelijke beslissingen

Deze producten werden ingedeeld in functie van twee criteria: enerzijds naar de aard van de materie en anderzijds naar de mate van betwisting. Geen enkele van de drie bovenstaande bronnen biedt direct cijfermateriaal aan dus daarom is volgende berekeningsmethode gebruikt:

Tabel 4.2: Methode voor vaststellen van de productvolumes

	Invordering	Huur	Rest	Totaal
Verstek (I)	(x_1, y_1)	(x_2, y_1)	(x_3, y_1)	Y_1
Tegensprekelijk (II & III)	(x_1, y_2)	(x_2, y_2)	(x_3, y_2)	Y_2
Totaal	X_1	X_2	X_3	Z

(Bron: Verslag JustPax door CMRO)

Stappenplan om het aantal geproduceerde eindproducten te vinden:

- Bepaling van de totaliteit van de producten van I, II en III.
- Verdeling van bekomen getal in (a) over de categorieën 'verstek' en 'tegensprekelijk'.
- Verdeling van bekomen getal in (a) voor Z over X_1 , X_2 en X_3 .
- Verdeling van X_1 over (x_1, y_1) en (x_1, y_2) ; dit ook voor X_2 en X_3 .
- Overmaking van deze tabel per vrederecht aan de hoofdgriffier en vrederechter.
- Onderscheid tussen categorie II en III op basis van arbitraire verdelingen.

Verzoeningen

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de verplichte en de niet-verplichte verzoeningen. Voor 9 van de 19 vrederechten waren gegevens betreffende de volumehoeveelheden voor verzoening per direct beschikbaar. Voor deze kantons waar dit niet was werd een verhouding van 62 procent verplichte verzoeningen tegenover 38 procent niet verplichte verzoeningen gehanteerd. Deze percentages werden opgesteld op basis van het gemiddelde van de verdelingspercentages van de 9 vrederechten waarvan wel gegevens voorhanden waren.

Dringende en voorlopige maatregelen

De jaarlijkse statistieken gaven hieromtrent geen enkele informatie. Uit de gegevensbank werd een optelsom gemaakt van alle categorieën die betrekking hadden op eindbeslissingen in functie van dringende en voorlopige maatregelen. Dit cijfer werd dan gebruikt als volumehoeveelheid tenzij een vrederecht zelf een cijfer kon plakken op dit gegeven. Als er echt geen betrouwbare gegevens voorhanden waren van een vrederecht werd een gemiddelde van 2 eindbeslissingen per 1.000 inwoners van dit kanton gehanteerd.

Beslissingen inzake onderhoudskosten

Hier werden de cijfers gebruikt uit de enige bron, het Centrum voor Informatieverwerking (CIV). Dit cijfer werd, tenzij de vrederechten zelf een cijfer aanleverden gebruikt.

Voorlopige bewind voeringen

Hier werd het cijfer uit de jaarlijkse statistieken gebruikt, tenzij het door de vrederechten werd gecorrigeerd. (Cf. beslissingen tot in observatiestelling van geesteszieken, ouderlijk gezag, voogdijzaken, akten van bekendheid, afgenomen eed, openbare verkopen of minnelijke verdeling)

Niet-begeleide vreemde minderjarigen

Hier konden enkel gegevens gebruikt worden die door de vrederechten zelf aangeleverd werden. Als een vrederecht hierover geen gegevens overmaakte werd dit als volume 1 aangehouden.

Verzorgde verkiezing

Tijdens de bezoeken van de leden van de CMRO werd er gepeild naar de gevolgen van de verkiezingen op de werking van het vrederecht. Op de meeste vrederechten is dit gelijk aan nul maar op sommige plaatsen zijn er wel gevolgen merkbaar.

Gelegde en gelichte zegels

Werden door middel van een query uit de database gehaald. Daarnaast verschaften ook de jaarlijkse statistieken informatie over deze eindbeslissingen.

Voor de ondersteunende en tussenproducten werd beslist om telkens een volume van 1 aan te houden aangezien het immers onmogelijk is om in homogene eenheden te werken.

Doorheen het hele JustPax model is het mogelijk om de verschillen tussen bepaalde vrederechten te bepalen door middel van indicatoren. De CMRO heeft het mogelijk gemaakt om een aantal cijfermatige gegevens in te vullen in het Excel werkblad om zo deze verschillen beter te kunnen verklaren. Deze indicatoren worden bepaald per product, zijn uitgedrukt in proportionele termijnen en zijn ook eerder ruwe schattingen in de plaats van concrete data. Het gebruik hiervan dient dus ook met enige omzichtigheid te gebeuren totdat de data voor deze indicatoren wel beschikbaar zullen zijn in databanken en statistieken.

De kostenverdeling over de eindproducten

De in JustPax gevolgde methode van de bepaling van de kostprijs van de producten kan als een vorm van Activity Based Costing (ABC) bekeken worden. Deze manier van kostentoewijzing werd ontwikkeld door Robert S. Kaplan en zorgde ervoor dat sinds toen ook de indirecte kosten konden worden toegewezen naargelang het gehanteerde criterium. De twee criteria die in het JustPax model gebruikt worden zijn 'tijdsbesteding' en 'voortgebrachte volumes'. In slechts uitzonderlijke gevallen werd de verdeling toegepast via een forfaitair percentage. Voor elke kostensoort, besproken op het begin van dit hoofdstuk, gaat er nu toegelicht worden voor welke producten ze relevant zijn en welk criterium er werd gebruikt om deze kost te verdelen over de relevante producten.

Kost van personeel

De kostprijs van elk personeelslid werd verdeeld over de producten waaraan dit personeelslid bijdroeg in functie en à rato van de tijdsbesteding. De verdeling van de bestede tijd werd opgemaakt door middel van individuele gesprekken met de personeelsleden. Het opmaken van deze verdeling was echter niet zo eenvoudig voor de administratieve medewerkers aangezien zij een zeer diverse taakinfilling kennen.

Kost van computers

Voor de verdeling van de computerkost over de producten werden 3 situaties onderscheiden:

- (a) Een computer is persoonsgebonden: hier werd de kost van de computer verdeeld op dezelfde manier als de personeelskost van de persoon die deze computer gebruikt.
- (b) De computer werd in groep gebruikt: de verdeling van de kost gebeurde volgens de verdeling van de tijd van de groep (bv: rechters) die het toestel gebruiken.
- (c) Een computer bevindt zich in een zittingszaal: de kost werd verdeeld naarmate de tijd die één kanton de zaal nodig heeft. Daarna werd deze kost verder verdeeld over de producten waar deze zaal een rol bij speelt. Hier speelt dus het criterium van volume.

Kost van printers

Voor printers werd een identieke manier van handelen gebruikt als bij de kost van computers.

Kost van kopieer-, fax-, digitale fototoestellen en scanners

Voor faxen, kopieermachines en scanners is dezelfde methode als bij de kost van computers gebruikt. Het is echter wel zeldzaam dat zij met andere instanties gedeeld worden. Er is hier niet gekeken naar welke groep van personeelsleden deze apparaten gebruikt maar men heeft gewoon de totale tijdsbesteding van alle personeelsleden in acht genomen. Voor digitale fototoestellen is de situatie echter anders. Deze toestellen worden immers enkel gebruikt door vrederechters en er wordt dus ook enkel naar hun tijdsbesteding gekeken. Deze kost wordt ook maar verdeeld over twee categorieën met betrekking tot huur aangezien enkel in deze rechtszaken het gebruik van digitale fototoestellen vaker dan gemiddeld vereist is.

Kost van papier

De kost voor het papier werd verdeeld over alle eindproducten volgens het criterium van de tijdsbesteding. Men gaat er dus vanuit dat eerder de tijd die men in iets steekt correleert met het verbruikte papier dan wel de productvolumes.

Kost van verzendingen

De totale verzendingskosten zijn verdeeld over de eindproducten op basis van de productvolumes.

Kost van telecom

Deze kost werd net zoals het papier verdeeld à rato van de tijdsbesteding van het geheel van personeel.

Kost van verplaatsingen

Enkel de vrederechter en hoofdgriffier beschikten over een kilometercontingent. De kost hiervan wordt dus ook verdeeld volgens hun tijdsbesteding aan de eindproducten.

Voor de verplaatsingskosten, gerelateerd aan de aanwezigheid van een instelling voor geestzieken in het kanton, werd de verplaatsingskost enkel verdeeld over de categorieën die hier mee te maken en dit volgens een vastgelegde forfaitaire verdeelsleutel.

Kost van documentatie

De totaliteit van dit bedrag werd toegewezen aan de ondersteunende activiteit "opleiding".

Kost van bureelbenodigdheden

De kost werd verdeeld over alle producten en ondersteunende activiteiten waar minstens één personeelslid van de griffie een deel van zijn tijd aan besteedde. Als verdeelsleutel werd dus ook de tijdsbesteding van de groep "griffiers en administratief personeel" gebruikt.

Kost van representatie

Deze kost werd totaal aangerekend aan de ondersteunende activiteit "informatieverschaffing".

Kost van meubilair

Er werd hier een onderscheid gemaakt tussen het meubilair dat gebruikt werd door de vrederechter en de kosten voor het meubilair van de griffie. Voor de eerste categorie werd de kost dus verdeeld over alle producten waar minstens één rechter een deel tijd in stak. De verdeelsleutel die hierbij gehanteerd werd is dus ook de tijdsbesteding van de groep “rechters”.

Voor de kost van het meubilair van het gerechtspersoneel van de griffie werd hetzelfde systeem toegepast maar met dan als verdeelsleutel de tijdsbesteding van het hele griffiepersoneel.

Aan gebouw verbonden kosten

Voor het bekomen van de totale gebouw gerelateerde kost werd er, indien nodig, de som gemaakt van de gebouw gerelateerde kosten op elke locatie van het specifieke vrederecht. Als er maar één enkele bezetter is van een gebouw is de rekening snel gemaakt en dient men enkel alle elementen te sommeren om zo de totale kost voor die locatie te krijgen. Als dit echter niet het geval is dient er onderzocht te worden of de meegedeelde kost voor een locatie al beperkt is tot het onderzochte vrederecht of dat het een gemeenschappelijke kost betreft. In dit laatste geval dient er nog een onderscheid gemaakt te worden tussen “het betreffende vrederecht” en “de anderen”. De meest voor de hand liggende verdeelsleutel is hier dan ook de bezette oppervlakte.

Voor het verdelen van de gebouw gerelateerde kost over de producten werd er gewerkt in stappen. In een eerste stap werden deze kosten verdeeld over 16 soorten lokalen en ruimten. Als verdeelsleutel werd er wel uitgegaan van de gewogen oppervlakte. Hiervoor werd er in eerste instantie, met behulp van de Regie der Gebouwen, de oppervlakte van elk soort ruimte bepaald. Vervolgens kreeg de oppervlakte van elke ruimte een gewicht mee. Deze factoren vallen terug te vinden in tabel 4.3. Een sanitaire ruimte heeft bijvoorbeeld een grotere kost dan een archiefruimte met dezelfde oppervlakte. De gewogen oppervlakte van elke ruimte werd dus berekend door:

reële oppervlakte ruimte x factor.

Tabel 4.3: Vastlegging gewichtsfactoren voor ruimtes

Aard van de ruimte	Gewichtsfactor
zittingszaal	1,00
raadkamer (als niet kabinet VR)	1,00
kabinet VR als combinatie met RK)	1,00
kabinet VR (als afzonderlijke RK)	1,00
kantoor hoofdgriffier	1,00
kantoorruimte rest griffiepersoneel	1,00
specifieke archiefruimte	0,25
specifieke documentatieruimte	0,25
sanitair personeel	4,00
sanitair publiek	4,00
keuken - refter - ruimten	2,00
ruimten derden (spreekruimte advocaten, bureau rechtsbijstand, ...)	1,00
gangen + trappen	1,00
garage / parking eigen personeel	0,20
garage / parking bezoekers	0,20
kelder, zolder, ...	0,20

(Bron: Verslag JustPax door CMRO)

De op die manier bekomen bedragen werden dan op hun beurt verdeeld over de producten. Over welke producten een bepaalde kostensoort werd verdeeld en volgens welk criterium was afhankelijk van het soort ruimte.

De kost van een specifieke ruimte voor documentatie werd gealloceerd aan de activiteiten "opleiding" en "informatieverschaffing" met als interne verdeelsleutel de tijdsbesteding van het gehele personeel voor diezelfde activiteiten. De kantoorruimten, met uitzondering van het kantoor van de rechter en hoofdgriffier, vormen één kostensoort. Deze kosten werden verdeeld over alle producten waar minstens één administratieve medewerker aan bijdroeg en dit à rato van de tijdsbesteding van deze personeelsgroep. De kost van het kantoor van de hoofdgriffier werd uitsluitend verdeeld over de producten waar de hoofdgriffier aan bijdroeg in dezelfde proporties als zijn tijdsbesteding aan deze producten. Eenzelfde redenering werd gevolgd voor het kabinet van de vrederechter. De kost van de zittingszaal werd verdeeld over de producten waarvan de totstandkoming zich voor minstens een deel afspeelden in deze ruimte. De interne verdeling gebeurt à rato van de tijdsbesteding van de rechter. De kost voor ruimten geschikt voor derden werden verdeeld over de eindproducten à rato van de tijdsbesteding van het geheel van personeel met uitzondering van de magistraten

Voor alle andere ruimten werd de kost verdeeld over het geheel van de producten waaraan in het vredegerrecht werd gewerkt en dit à rato van de tijdsbesteding van de groep "griffiers en administratief personeel".

4.2 JustPax: deel 2

Zoals eerder vermeld vormt het tweede deel van het rapport over JustPax een handleiding voor de vredegerrechten om het model te kunnen gebruiken. Dit zullen we dan ook niet verder uitwerken in de literatuurstudie van deze masterproef.

4.3 JustPax: deel 3

De voor elk vredegerrecht, die meedeed aan de steekproef, behaalde resultaten werden statistisch verwerkt. Deze statistische gegevens zijn belangrijk als een vredegerrecht zijn behaalde resultaten wil vergelijken met de resultaten van andere vredegerrechten, het zogenaamde "benchmarking". Bij aanvang van het project werd overeengekomen dat de individuele resultaten niet gepubliceerd werden. Door extrapolatie van de resultaten van de 19 deelnemende vredegerrechten is het echter wel mogelijk om een eerste beeld te krijgen van het geheel van Belgische vredegerrechten.

Om alle resultaten afzonderlijk te gaan bespreken zou, voor deze masterproef te omslachtig zijn. Toch komen er enkele opmerkelijke cijfers naar voren:

- de Belgische vredegerrechten kosten de samenleving jaarlijks ongeveer 80 miljoen euro;
- de kost van één vredegerrecht schommelt rond de € 450.000;
- ongeveer $\frac{3}{4}$ van de kosten zijn personeelskosten waarvan $\frac{1}{2}$ voor de griffie;
- de kost van verstekproducten bestaat voor nog geen $\frac{1}{5}$ uit magistratuurkosten; terwijl dit aandeel kan oplopen tot de helft in zaken betreffende familiale geschillen;
- een verstekvonnis over een invordering kost rond de € 40 terwijl een machtiging in het kader van een voorlopige bewind voering snel het tienvoudige daarvan zal kosten.

4.4 JustPax: deel 4

Zijn de bedragen die hierboven genoemd werden nu exorbitant te noemen of niet? Een dergelijke vraag kan alleen maar opgelost worden als men vrederechten onderling gaat vergelijken. In dit JustPax model wordt er een eerste stap gezet richting deze vergelijking maar toch blijven er nog factoren buiten beschouwing die misschien kunnen helpen deze verschillen tussen vrederechten te verklaren. Verder werken aan het verbeteren van de kwaliteit van gegevensdatabanken is dus een must voor Justitie.

Diezelfde vragen kunnen echter totaal niet beantwoord worden als men wil gaan vergelijken met andere rechtsinstanties zoals een rechtbank van eerste aanleg. Men zal immers eerst moeten beslissen welke factoren vergelijkbaar zijn met die van de vrederechten en welk niet.

Het is dus nodig om niet alleen de kostprijs van gerechtelijke producten van vrederechten te bepalen maar ook van andere afdelingen binnen de rechterlijke orde. Hier gaan we nu verderop in de masterproef proberen op in te gaan. Binnen deze masterproef willen we net hierop graag proberen in te gaan. In het hierna volgende gevoerde praktijkgedeelte zullen we proberen dezelfde principes uit het JustPax model zoals hierboven beschreven, toe te passen op een rechtbank van eerste aanleg.

Hoofdstuk 5: Gegevens praktijkonderzoek

Nadat in bovenstaande hoofdstukken het literatuurgedeelte onder de loep is genomen kan er nu gefocust worden op het praktijkgedeelte van deze masterproef. Zoals al eerder werd aangehaald bij de onderzoeksmethode (1.4) dient dit te gebeuren door cijfers te vergaren van de rechtbank van eerste aanleg. Hierbij gaat er gekeken worden naar deze rechtbank in Hasselt. Sinds de nieuwe wet van 14 maart 2014 (Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2014) behoort deze rechtbank tot de 'Rechtbank van eerste aanleg Limburg'. Deze beschikt vanaf 14 maart over twee afdelingen, één in Hasselt en één in Tongeren. Echter, aangezien binnen deze masterproef cijfers dienden verzameld te worden van het boekjaar 2013 gaan we deze afdelingen nog als twee afzonderlijke rechtbanken van eerste aanleg beschouwen en focussen we dus enkel op Hasselt. Paragraaf 5.1 gaat kort de werkwijze toelichten die gevolgd werd om de gegevens te verzamelen. Paragraaf 5.2 behandelt het vergaren van de benodigde kostencijfers in de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt. In paragraaf 5.3 zullen de producten van deze rechtbank omschreven worden, of met andere woorden: de categorieën van vonnissen. Ten slotte zal in paragraaf 5.4 de allocatiemethode behandeld worden waarmee de kosten, verzameld in 5.2, verdeeld worden over de producten die gedefinieerd werden onder 5.3.

5.1 Methodologie

Het vergaren van de benodigde cijfergegevens diende te gebeuren via gesprekken die gevoerd konden worden met de contactpersonen binnen de rechtbank van eerste aanleg. Deze contacten werden aangeleverd door de co promotor van deze masterproef, mevrouw Samantha Bielen. De efficiëntie van het justitiële overheidsapparaat staat vaak ter discussie. Toch was er enigszins de hoop dat het benodigde cijfermateriaal binnen een redelijke termijn kon aangeleverd worden samen met de mogelijkheid om interviews af te nemen van enkele rechters en administratieve medewerkers. Echter, het verstrekken van de gegevens bleek onhaalbaar, binnen de gegeven tijdspanne. Om deze leemte op te vullen werd er besloten om het cijfermateriaal uit te schrijven op basis van hypotheses.

5.1.1 Hypotheses

Aangezien het aanleveren van de correcte data niet mogelijk bleek, dienen de berekeningen uit geschreven te worden onder de vorm van aannames of hypotheses. Deze hypotheses steunen ofwel op cijfers van de voorgaande jaren die terug te vinden zijn in de reeds gepubliceerde jaarverslagen van rechtbanken. Ofwel steunen deze veronderstellingen op resultaten die gevonden werden in het JustPax model van de Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde (CMRO). Bij elk bekomen cijfer in de komende paragrafen zal duidelijk gemaakt worden op basis van welke hypothese dit cijfer gevonden is.

5.2 Kosten

De gegevens die bekomen dienden te worden werden opgevraagd aan de hand van een vragenlijst. Deze vragenlijst is terug te vinden in bijlage 2. Aan de hand van de antwoorden hierop zou het mogelijk moeten zijn om van deze rechtbank van eerste aanleg alle kosten te verzamelen die gemaakt werden in het boekjaar 2013. Hieronder zal er nu eerst een totaalsom gemaakt worden van alle kosten die er plaatsvonden in het boekjaar 2013. Vervolgens zullen de productvolumes onderzocht worden, of met andere woorden, het aantal vonnissen dat geveld werd binnen de verschillende categorieën. Tenslotte zullen de eerder vergaarde kosten toegewezen worden via allocatiemethodes aan de bijbehorende producten.

Net zoals in hoofdstuk 4 betreffende de analyse van het JustPax model, zal er in dit werk een opsplitsing gemaakt worden naar de verschillende kostensoorten. Als er van bepaalde categorieën geen gegevens worden aangeleverd vanuit de rechtbank van eerste aanleg kan er gekeken worden naar de cijfers uit het JustPax model van 2007. De volgende veronderstelling dient dan wel eerst toegepast te worden.

Hypothese 5.2.0: om de cijfers uit het JustPax model van 2007 correct te kunnen weergeven voor 2013, werd er voor geopteerd om een gemiddelde jaarlijkse discontovoet van 2 procent te hanteren. Bedragen voor het jaar 2013 werden dus als volgt berekend:

$$\text{Basisbedrag uit JustPax model} \times (1,02)^6$$

5.2.1 Rechtbank van eerste aanleg Hasselt

Kost van personeel

Voor de personeelsbezetting konden we voor de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt de cijfers bekomen uit hun jaarverslag van 2013. De jaarlijkse netto loonkost van de personeelsleden kan teruggevonden worden in het Gerechtelijk Wetboek. Artikel 355 legt de wedden van de magistraten van de rechterlijke orde vast. Aan de hand van deze cijfers is het mogelijk om de brutoloonkost voor de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt te berekenen.

De nettoloonkost is de basiswedde met daarbij de weddebijslag die verkregen wordt naar aanleiding van de anciënniteit. Voor de magistraten stelt Artikel 360 van het Gerechtelijk Wetboek dat dit na elke driejaarlijkse periode dient te gebeuren met € 2.354,45. Het jaarverslag van de rechtbank van eerste aanleg vermeldt dat de gemiddelde anciënniteit onder de rechters 10,89 jaren bedraagt. Het logische gevolg is dus dat de weddebijslag 3 keer dient meegeteld te worden. Voor de griffiers en het andere personeel is niet geweten in welke loonschaal zij zich bevinden. Daarom zal voor hen de nodige hypothese dienen opgesteld te worden.

De bruto loonkost wordt bekomen door de netto loonkost te vermenigvuldigen met de verhogingsindex van 1 januari 2013. Deze bedraagt 1,6084.¹ Om de volledige loonkost te vinden dient het hieruit bekomen cijfer ook nog vermenigvuldigd te worden met een forfaitair percentage dat gehanteerd wordt door de personeelsdienst van de FOD Justitie. Dit bedraagt 35 procent voor alle contractuelen, 16 procent voor de statutairen van niveaus A, B of C (rechters, griffiers en secretarissen) en 24 procent voor de statutairen van niveau D.

Tabel 5.1: Brutoloonkost per categorie van de REA Hasselt voor 2013

	Functie	Aantal VTE per categorie	Jaarlijkse bruto loonkost	Totale jaarlijkse bruto loonkost
Zetel	Magistraten	11,98	€ 85.556,69	€ 1.024.969,15
	Toegevoegde magistraten	2,15	€ 85.556,69	€ 183.946,88
	Magistraten onder Art. 100 Ger. W.	8,64	€ 85.556,69	€ 739.209,80
	Plaatsvervangende magistraten (Art. 383§2 Ger. W.)	0	€ 85.556,69	€0
	Plaatsvervangende rechters	4	€ 85.556,69	€ 342.226,76
	Referendarissen	1	€ 58.461	€ 58.461
	Totaal	27,77		€ 2.348.813,59
Griffie	Griffiers	19	€ 58.461	€ 1.110.759
	Ander administratief personeel	23,13	€ 29.946,43	€ 692.660,93
	Totaal	42,13		€ 1.803.419,93
				€ 4.152.233,52

Hypothese 5.2.1.1: voor de bruto loonkost van de magistraten dient er geen rekening gehouden te worden met hun functie binnen de rechtbank. Zo verdient een voorzitter wettelijk gezien meer dan een gewone rechter. Maar aangezien geen voltijdse equivalenten per functie zijn verkregen maar enkel per categorie, kan er dus geen rekening gehouden worden met de extra premies voor hogere functies.

¹ Bron: <http://www.wedden.fgov.be/indexation/>

Hypothese 5.2.1.2: de aantallen qua VTE voor de medewerkers van de griffie werden bekomen uit het jaarverslag van 2012. Ook hier is , net zoals bij de rechters, geen opsplitsing mogelijk naar functie binnen de rechtbank, enkel naar categorie. Dit cijfer wordt als representatief beschouwd voor 2013. De bruto loonkost voor de referendarissen, griffiers en het ander administratief personeel wordt berekend door de kost die gebruikt wordt in het JustPax model om te zetten naar het jaar 2013. Dit doen we door eerst de verhogingsindex van 2007: 1,4002, uit dit bedrag te halen en daarna dit bedrag te vermenigvuldigen met de index van 2013: namelijk 1,6084.

Kost van computers

Onder computers kunnen we zowel de mobiele computers, of laptops, verstaan als ook de vaste computers, of desktops. De aantallen worden aangeleverd op basis van veronderstellingen en de jaarlijkse kostprijs is gebaseerd op de resultaten uit het JustPax model van 2007.

Tabel 5.2: Kost van computers van de REA Hasselt in 2013

Soort	Aantal	Kost per eenheid op jaarbasis	Forfaitaire kost per eenheid	Totale kost op jaarbasis
Laptops	45	€ 202,71	€ 5	€ 9.346,95
Desktops	30	€ 180,19	€ 5	€ 5.555,7
				€ 14.902,65

Hypothese 5.2.1.3: de aantallen van de laptops en desktops werden aangeleverd door de hoofdgriffier van de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt.

Hypothese 5.2.1.4: de voorgestelde kostprijs op jaarbasis van zowel de laptops als de desktops is de kost die voorgesteld werd in het JustPax model, verdisconteerd naar 2013. Als afschrijvingstermijn werd er binnen dit model 4 jaar genomen.

Hypothese 5.2.1.5: er wordt voor het rand behoren, zoals cd's en USB-sticks op jaarbasis per laptop en desktop een forfaitaire kost per eenheid geteld van € 5.

Kost van printers

Bij de printers dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen de groepsprinters, die dus door meerdere personen gebruikt worden, en de individuele printers, die maar door één enkele persoon gebruikt worden. Om het aantal van deze printers te bepalen dienden ook hier weer enkele hypothesen gemaakt te worden aangezien de rechtbank zelf deze cijfers niet kon aanleveren.

Tabel 5.3: Kost van printers van de REA Hasselt in 2013

Soort	Aantal	Kost per eenheid op jaarbasis	Totale kost op jaarbasis
Individuele printer	17	€ 230,86	€ 3.924,62
Groepsprinter	21	€ 405,42	€ 8.513,82
			€ 12.438,44

Hypothese 5.2.1.6: de aantallen van de individuele printers en de groepsprinters werd aangeleverd door de hoofdgriffier van de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt.

Hypothese 5.2.1.7: de voorgestelde kostprijs op jaarbasis van beide soorten printers is de kost die voorgesteld werd in het JustPax model, verdisconteerd naar 2013. Afschrijven gebeurt over 4 jaar.

Hypothese 5.2.1.8: in de kostprijs van de printers worden ook de inktpatronen mee opgenomen.

Kost van kopieer-, fax-, digitale fototoestellen en scanners

Waar computers en printers vaak aangekocht worden door de FOD Justitie voor hun werknemers worden kopieertoestellen vaak gehuurd via professionele firma's. Dit zorgt ervoor dat er geen jaarlijkse kostprijs is op basis van de aankoopprijs en een afschrijvingstermijn van 4 jaar. De kost voor een kopieertoestel is simpelweg de huurprijs die op jaarbasis betaald wordt voor dit toestel. Faxtoestellen, scanners en digitale fototoestellen daarentegen, worden dan wel weer aangekocht door de FOD Justitie.

Tabel 5.4: Kost van kopieer-, fax-, digitale fototoestellen en scanners van de REA Hasselt in 2013

Soort	Aantal	Kost per eenheid op jaarbasis (incl. inkt)	Totale kost op jaarbasis
Kopieertoestel	9	€ 809,62	€ 7.286,58
Faxtoestel	10	€ 237,62	€ 2.376,2
Scanner	1	€ 56,31	€ 56,31
Digitaal fototoestel	0	€ 58,56	€ 0
			€ 9.719,09

Hypothese 5.2.1.9: de aantallen van de kopieertoestellen, faxtoestellen, scanners en digitale fototoestellen werden aangeleverd door de hoofdgriffier van de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt.

Hypothese 5.2.1.10: het JustPax model levert de jaarlijkse kostprijs aan van de verschillende soorten toestellen, verdisconteerd naar het jaar 2013. In deze prijs is de kost van de inktpatronen al geïncorporeerd. Afschrijven gebeurt over 4 jaar.

Kost van papier

Voor de kost van het papier is men binnen dit onderzoek echt afhankelijk van de gegevens die verkregen worden van de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt. Zo lang deze gegevens niet aangeleverd worden kunnen we de kost van het papier niet inschatten. Binnen het JustPax model werden er immers geen gegevens per vredegericht ter beschikking gesteld. Dit zorgt ervoor dat het niet mogelijk is om een inschatting te maken voor de jaarlijkse kost die aan papier wordt uitgegeven.

Tabel 5.5: Kost van papier van de REA Hasselt in 2013

Soort	Aantal vellen papier	Kost per 1.000 vellen	Totale kost op jaarbasis
Normaal A4	?	€ 6,2137	€ 0
Andere vormen			
			€ 0

Hypothese 5.2.1.11: de kost per 1.000 vellen A4 papier is afkomstig uit het JustPax model en is verdisconteerd naar 2013.

Kost van verzendingen

Bij de kosten voor de verzendingen kunnen er drie categorieën onderscheiden worden. Er is de kost voor de vensteromslagen. Dit zijn de algemene omslagen die gebruikt worden voor het versturen van brieven en dergelijke. Daarnaast is er ook de kost voor de andere omslagen. Deze kost omvat alle andere formaten zoals pakjes en soortgelijke gevallen. Als laatste is er nog de eventuele kost die gemaakt wordt om de diensten van Bpost aan te kopen. Dit zijn dan de omhalingen en leveringen die door dit bedrijf gebeuren bij de rechtbank in Hasselt. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bovenvermelde kosten weer.

Tabel 5.6: Kost van verzendingen van de REA Hasselt in 2013

Soort	Aantal	Kost per eenheid	Totale kost op jaarbasis
Vensteromslagen	?	€ 0,01746	€ 0
Andere omslagen	?	€ 0,02928	€ 0
Diensten van Bpost	X maanden	€ 152,03 per maand	€ 0
			€ 0

Hypothese 5.2.1.12: de kosten per eenheid voor de vensteromslagen en de andere omslagen zijn afkomstig uit het JustPax model en zijn verdisconteerd naar 2013. Dit geldt ook voor de maandelijkse kost voor de ophaal- en leverdienst van Bpost.

Kost van telecom

De kosten voor de telecommunicatie van een rechtbank kunnen opgesplitst worden in twee grote delen. Enerzijds is er de kost voor het dataverbruik en anderzijds de kost voor het telefonieverbruik. Dit verbruik kon berekend worden aan de hand van de kost voor telefonie die er gemaakt werd in de maand december. Deze maand kan immers als representatief gezien worden voor een geheel boekjaar. Binnen het JustPax model werden er per vredegerecht geen individuele resultaten aangereikt waardoor het niet mogelijk is om een inschatting te maken van wat nu net de kost is voor het telefonieverbruik van de rechtbank.

Tabel 5.7: Kost van telecom van de REA Hasselt in 2013

Soort	Kost per afdeling	Totale kost op jaarbasis
Dataverbruik	€ 3.735,93	€ 11.207,79
Telefonieverbruik	?	€ 0
		€ 11.207,79

Hypothese 5.2.1.13: de kost voor het dataverbruik per afdeling is afkomstig uit het JustPax model en is verdisconteerd naar 2013. In dit rapport stellen ze een kost voor van € 3.735,93 per zetel van een vredegericht. Aangezien de rechtbank van eerste aanleg over drie afdelingen beschikt doen we hier deze kostprijs ook maal drie.

Kost van verplaatsingen

De verplaatsingskosten die vermeld worden in het JustPax model zijn de vergoedingen voor de rechter en de hoofdgriffier indien ze dienen te pendelen tussen verschillende zetels van het vredegericht. Het is echter zo dat de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt slechts beschikt over één zetel die de drie afdelingen huisvest. Deze kost is dus ook niet van toepassing in onze analyse.

Kost van documentatie

Hier werd er een onderscheid gemaakt tussen enerzijds abonnementen op tijdschriften en anderzijds de aankoop van boeken. Voor de aankoop van boeken beschikken de rechters jaarlijks over een eigen budget dat in de omgangstaal "kleine uitgaven" wordt genoemd. Tijdschriftabonnementen worden via een ander kanaal door de FOD Justitie bekostigd. Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle documentatiekosten.

Tabel 5.8: Kost van documentatie van de REA Hasselt in 2013

Soort	Aantal	Kost per eenheid	Totale kost op jaarbasis
Aankoop van boeken			€ 5.000
Tijdschriftabonnementen	?	€ 519,85	€ 0
			€ 5.000

Hypothese 5.2.1.14: het budget voor de aankoop van boeken wordt aangeleverd door het jaarverslag van de rechtbank van eerste aanleg van Hasselt in 2013.

Hypothese 5.2.1.15: de gemiddelde kost voor een abonnement bedraagt € 519,85. Dit cijfer werd bekomen uit het JustPax model en werd verdisconteerd naar 2013. Men kwam tot dit getal door het totale bedrag dat begroot was voor 2008 aan kosten voor tijdschriftabonnementen te delen door het aantal abonnementen dat bij de FOD ingediend is in het jaar 2007.

Kost van bureelbenodigdheden

Onder bureelbenodigdheden vallen de kosten voor pennen, potloden, nietjes en dergelijke die door de magistraten en griffiemedewerkers gemaakt worden gedurende het jaar.

Tabel 5.9: Kost van bureelbenodigdheden van de REA Hasselt in 2013

Soort	Totale kost op jaarbasis
Bureelbenodigdheden	€ 3.250

Hypothese 5.2.1.16: het bedrag dat gespendeerd werd in 2013 aan bureelbenodigdheden werd aangeleverd door het jaarverslag van de rechtbank uit 2013.

Kost van representatie

Deze kosten kunnen gemaakt worden door de rechters en de besteding hiervan kan zeer uiteenlopend zijn. Een voorbeeld hiervan is het aankopen van koffie voor personeel en bezoekers.

Tabel 5.10: Kost van representatie van de REA Hasselt in 2013

Soort	Totale kost op jaarbasis
Werkvergaderingen	€ 1.500
Representatie	€ 500
	€ 2.000

Hypothese 5.2.1.17: de bedragen van € 1.500 en € 500 werden aangeleverd door het jaarverslag van de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt uit 2013.

Kost van meubilair

In de kosten die gemaakt worden voor de aankoop van bureaus en ander meubilair kunnen we een opsplitsing maken tussen deze kost voor de rechters en deze voor de griffiemedewerkers. Met de kosten van meubilair in bijv. zittingszalen of archiefruimten wordt geen rekening gehouden. Het bleek niet mogelijk om hiervoor een kostprijs te bepalen en de afschrijvingstermijnen voor dergelijk meubilair zijn ook erg lang, zodat de jaarlijkse kost relatief gering is.

Tabel 5.11: Kost van meubilair van de REA Hasselt in 2013

Soort	Aantal leden van categorie	Budget per medewerker	Totale kost op jaarbasis
Meubilair voor rechters	17	€ 800	€ 13.600
Meubilair voor griffiemedewerkers	47	€ 300	€ 14.100
			€ 27.700

Hypothese 5.2.1.18: het aantal rechters wordt bepaald zoals in tabel 5.3. Voor elke magistraat, plaatsvervangende rechter en referendaris is er meubilair aangezien zij ook meestal beschikken over een eigen kantoor. Onder de griffiemedewerkers worden alle aangestelde medewerkers van de griffie geteld.

Hypothese 5.2.1.19: de budgetten voor het meubilair zijn bekomen uit het JustPax model. Er wordt aangenomen dat dit bedrag ook representatief is voor 2013. Daarom wordt dit cijfer dus ook niet verdisconteerd. Men houdt hier ook rekening met een afschrijvingstermijn van 10 jaar.

Aan gebouw verbonden kosten

Het gaat hier om de optelsom van verschillende kosten. Deze kost omvat de bedragen die besteed werden aan huisvesting, aan onderhoud van het gebouw, aan schoonmaak van de afdelingen, het verbruik van energie en water en nog zo veel meer. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de kosten die gemaakt worden door de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt.

Tabel 5.12: Aan gebouw verbonden kosten van de REA Hasselt in 2013

Kost	Totale kost op jaarbasis
Huur van gebouw	€ 975.000
Kost van medewerkers onthaal	€ 14.973,22
Kost van beveiliging	€ 82.352,68
Parkeerplaatsen	€ 12.336,63
	€ 1.084.662,53

Hypothese 5.2.1.20: de huurprijs van het gerechtsgebouw bedraagt jaarlijks in totaal 3,9 miljoen euro. Dit is de prijs die de Regie der Gebouwen dient te betalen aan de verhuurder, Belfius Insurance. Het gebouw beschikt over 12 verdiepingen, waarvan de rechtbank van eerste aanleg er 3 beslaat. De huur kost voor de rechtbank van eerste aanleg kan dus gezien worden als 3/12^e van de globale huurprijs.

Hypothese 5.2.1.21: er zijn 2 medewerkers aan het onthaal actief. De kost voor deze medewerkers bedraagt, net zoals voor de andere administratieve medewerkers van de griffie, € 29.946,43. Hiervan dient de rechtbank van eerste aanleg dus ook 3/12^e te betalen.

Hypothese 5.2.1.22: de beveiliging van het gerechtsgebouw in Hasselt gebeurt door een team van 11 medewerkers. Deze verdienen, net zoals de personen aan het onthaal, op jaarbasis € 29.946,43. Van de totaal kost dient de rechtbank van eerste aanleg dus ook weer 3/12^e te betalen.

Hypothese 5.2.1.23: de Regie der Gebouwen huurt binnen de ondergrondse parking een afgescheiden ruimte met 115 parkeerplaatsen voor een periode van 36 jaar de exploitant B-parking. Dit ten behoeve van de medewerkers van justitie. Het tarief voor een jaarabonnement bedraagt € 433,70. (B-parking, 2013) Van de totale kost die de Regie dient te betalen kan ook weer 3/12^e aangerekend worden aan de rechtbank van eerste aanleg.

Voor de staat en onderhoud van de lokalen wordt er in het jaarverslag van de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt van 2013 gewag gemaakt van het feit dat de FOD Justitie en de Regie der Gebouwen nog steeds geen onderhoudscontracten hebben afgesloten, behoudens voor wat de liften betreft. Wat de kost nu echter is voor het onderhoud van de liften wordt niet vermeld waardoor dit ook niet mee kan opgenomen worden in de analyse van de data.

5.2.2 Samenvatting kosten REA Hasselt

Als we alle bovenstaande kosten meenemen en in een overzicht gieten komen we tot het resultaat zoals hieronder wordt weergegeven in tabel 5.13.

Tabel 5.13: Samenvatting kosten van de REA Hasselt in 2013

Kost	Totale kost op jaarbasis
Kost van personeel	€ 4.152.233,52
Kost van computers	€ 14.902,65
Kost van printers	€ 12.438,44
Kost van kopieer-, fax-, digitale fototoestellen en scanners	€ 9.719,09
Kost van papier	?
Kost van verzendingen	?
Kost van telecom	€ 11.207,79 + telefonie
Kost van verplaatsingen	Niet toepasbaar
Kost van documentatie	€ 5.000 + tijdschriften
Kost van bureelbenodigdheden	€ 3.250
Kost van representatie	€ 2.000
Kost van meubilair	€ 27.700
Aan gebouw gerelateerde kosten	€ 1.084.662,53
Totaal	€ 5.323.114,02 + kost van papier, verzendingen, telefonie en tijdschriften

5.3 Producten

De rechtbank van eerste aanleg bestaat op dit moment uit drie grote afdelingen: de jeugdrechtbank, de burgerlijke rechtbank en de correctionele rechtbank. Per afdeling maken we een onderscheid naargelang het type zaak, aangezien dit vaak een indicatie is van de complexiteit. Het produceren van eindvonnissen is echter niet de enige activiteit van een rechtbank. Zo zijn er drie ondersteunende activiteiten:

- beheer: personeelsbeheer maar ook gebouw- en systeembeheer,
- opleiding: studiedagen maar ook documentatie en abonnementen op vaktijdschriften;
- informatieverschaffing: onthaal, vergaderingen, gepubliceerde artikels en PR-acties.

De tijd besteed door medewerkers aan deze categorieën dient dus ook mee in rekening gebracht te worden. De tussenvonnissen, zoals het aanstellen van een deskundige, worden niet mee in rekening gebracht aangezien deze een geheel vormen samen met het eindvonnis dat beslecht wordt in diezelfde zaak.

De basisveronderstelling is dat het aantal voor 2013 is gebaseerd op de aantallen van 2010, 2011 en 2012.

Hypothese 5.3.0: het aantal vonnissen dat gevelde werd in 2013 is gebaseerd op het gemiddelde van het aantal gevelde vonnissen van de voorbije 3 jaren. De formule is dus:

$$\frac{\text{aantal in 2010} + \text{aantal in 2011} + \text{aantal in 2012}}{3}$$

5.3.1 Aantal eindvonnissen per categorie voor REA Hasselt

Onderstaande uitsplitsing werd gemaakt op basis van de jaarverslagen van de rechtbanken die publiekelijk toegankelijk zijn via de website van de FOD Justitie. Aangezien ook deze gegevens niet konden aangeleverd worden door de rechtbank zijn ze ook gebaseerd op hypotheses.

Hypothese 5.3.1.1: de cijfers voor de burgerlijke afdeling zijn niet gebaseerd op het aantal gevonniste zaken in de betreffende jaren, maar wel op het aantal nieuwe zaken dat wordt ingeschreven op de rol in deze jaren. Immers, in de jaarverslagen worden wel het totaal aantal vonnissen voor een bepaald jaar gegeven en dit cijfer ligt ongeveer gelijk aan de som van het aantal nieuwe zaken van dat betreffende jaar.

Hypothese 5.3.1.2: het aantal fiscale zaken is de som van de zaken met betrekking tot de directe belastingen en de zaken betreffende de indirecte belastingen.

Tabel 5.14: Aantal eindvonnissen van REA Hasselt in 2013

Afdeling	Categorie	Aantal in 2010	Aantal in 2011	Aantal in 2012	Schatting 2013
Jeugd	Toekenning gezamenlijk of exclusief ouderlijk gezag, eventueel gekoppeld aan een omgangsregeling	465	388	511	455
	Recht op persoonlijk contact met ouders	126	81	92	100
	Opvang door derden	0	0	0	0
	Omgangsregeling grootouders	14	16	29	20
	Adoptie	72	79	50	67
	Ontvoogding	0	0	0	0
	Pleegvoogdij	0	0	0	0
	Toestemming huwelijk	1	0	1	1
	Geesteszieken	10	1	9	7
	Overige	7	5	5	6
Burgerlijk	Beroepen vredegerecht	192	188	208	196
	Beroepen politierechtbank	169	160	152	160
	Zaken betreffende onroerende goederen	34	25	21	27
	Milieuzaken	1	0	0	0
	Zaken stedenbouw	13	10	24	16
	Financiële zaken	1455	1532	1455	1481
	Betwistingen waarbij vrije beroepen betrokken zijn	20	29	14	21
	Betwistingen waarbij ziekenhuizen betrokken zijn	0	1	1	1
	Zaken betreffende familierecht	63	75	85	74
	Zaken betreffende kleine nalatenschappen	0	0	1	0
	Scheidingszaken	621	622	490	578
	Fiscale zaken	162	217	186	188
	Beslagzaken	218	232	229	226
	Overige	156	216	137	170
Correc-tioneel	Correctionele en gecorrectionaliseerde zaken	1570	1531	1521	1541
	Politieberoepen	251	173	149	573
	Arbeid	84	121	57	87

5.4 Allocatie van kosten naar producten

Nu de kosten en de producten bepaald zijn kan er overgegaan worden naar de derde en laatste stap. Hierin worden de bekomen kosten verdeeld over de producten aan de hand van Activity Based Costing (ABC). De meeste van deze kosten dienen gealloceerd te worden op basis van de tijdsbesteding van de medewerkers van de rechtbank van eerste aanleg. Een voorbeeld zal dit duidelijk maken. Stel dat een rechter een laptop op zijn bureau heeft staan en voor 50 procent bezig is met financiële zaken. Dan dient de helft van de jaarlijkse kost van zijn laptop toegewezen te worden aan de categorie financiële zaken. Het bekomen van een realistische tijdsbesteding van elke werknemer is echter onbegonnen werk. In deze masterproef is er geprobeerd om per categorie van werknemers een globale schatting te maken van hun tijdsverdeling. Naar deze besteding werd dan ook gevraagd in de vragenlijst die is terug te vinden in bijlage 2. Net zoals bij het verkrijgen van de data met betrekking tot de kosten en de aantallen van gevelde vonnissen, zijn er ook hiervoor geen gegevens verkregen van de rechtbank in Hasselt. Daarom zullen we deze tijdsbesteding per categorie en per rechtbank zelf opstellen aan de hand van hypotheses.

5.4.1 Tijdsbesteding werknemers rechtbank van eerste aanleg

Het opstellen van de tijdsbesteding van de verschillende groepen werknemers gebeurt met behulp van de ratio van het aantal rechtszaken van een bepaalde categorie over het totaal aantal zaken. Toch zou dit niet volledig correct zijn aangezien bepaalde dossiers nu eenmaal langer duren en dus ook meer middelen vereisen dan andere zaken. Daarom zullen er wegingsfactoren worden toegekend aan bepaalde categorieën zodat het aantal van deze rechtszaken sterker meetelt in het eindresultaat. De tabel met de wegingsfactoren valt hieronder terug te vinden. Per categorie zullen er verschillen zijn in de factoren aangezien de tijdsbesteding voor een griffier er heel anders kan uitzien dan deze voor een rechter.

Deze factoren worden vermenigvuldigd met het aantal eindvonnissen. Daarna wordt de proportie van elk product in deze globale som bekeken. De eerstvolgende tabel, 5.15, geeft de wegingsfactoren weer. De daaropvolgende tabel, 5.16, geeft het uiteindelijke resultaat weer qua tijdsbesteding.

Hypothese 5.4.1.1: de wegingsfactoren die voorgesteld worden in tabel 5.15 kunnen gezien worden als representatieve wegingscijfers voor de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt voor het jaar 2013.

Tabel 5.15: Wegingsfactoren per categorie van zaken voor de REA van Hasselt in 2013

Afdeling	Categorie	Factor rechter	Factor ref.	Factor griffier	Factor adm.
Jeugd	Toekenning gezamenlijk of exclusief ouderlijk gezag, eventueel gekoppeld aan een omgangsregeling	1,25	1	1	1
	Recht op persoonlijk contact met ouders	1,25	1	1	1
	Opvang door derden	1	1	1	1
	Omgangsregeling grootouders	1	1	1	1
	Adoptie	1,5	1,25	1	1
	Ontvoogding	1,25	1	1	1
	Pleegvoogdij	1,25	1,25	1	1
	Toestemming huwelijk	1	1	1	1
	Geesteszieken	1,5	1,25	1	1
	Overige	1	1	1	1
Burgerlijk	Beroepen vredegerecht	1,25	1,25	1	1
	Beroepen politierechtbank	1,25	1,25	1	1
	Zaken betreffende onroerende goederen	1,5	1,5	1,5	1
	Milieuzaken	1	1	1	1
	Zaken stedenbouw	3	4	3	1
	Financiële zaken	1,25	1	1	1
	Betwistingen waarbij vrije beroepen betrokken zijn	1,25	1	1	1
	Betwistingen waarbij ziekenhuizen betrokken zijn	1,25	1	1	1
	Zaken betreffende familierecht	1,25	1,25	1	1
	Zaken betreffende kleine nalatenschappen	1	1	1	1
	Scheidingszaken	1	1	1	1
	Fiscale zaken	1,5	1,25	1,25	1
	Beslagzaken	1,25	1	1	1
	Overige	1	1	1	1
Correc-tioneel	Correctionele en gecorrectionaliseerde zaken	1,25	1	1	1
	Politieberoepen	1,5	1,25	1	1
	Arbeid	1,5	1,25	1	1

Tabel 5.16: Tijdsbesteding REA Hasselt in 2013

Afdeling	Categorie	% tijd recht.	% tijd ref.	% tijd grif.	% tijd adm.
Jeugd	Toekenning gezamenlijk of exclusief ouderlijk gezag, eventueel gekoppeld aan een omgangsregeling	7,14%	6,75%	7,10%	7,21%
	Recht op persoonlijk contact met ouders	1,62%	1,48%	1,56%	1,59%
	Opvang door derden	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	Omgangsregeling grootouders	0,25%	0,29%	0,31%	0,31%
	Adoptie	1,26%	1,24%	1,05%	1,06%
	Ontvoogding	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	Pleegvoogdij	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	Toestemming huwelijk	0,01%	0,02%	0,02%	0,02%
	Geesteszieken	0,13%	0,13%	0,10%	0,11%
	Overige	0,08%	0,09%	0,09%	0,10%
Burgerlijk	Beroepen vredegerecht	3,07%	3,64%	3,06%	3,11%
	Beroepen politierechtbank	2,51%	2,97%	2,50%	2,54%
	Zaken betreffende onroerende goederen	0,51%	0,60%	0,64%	0,43%
	Milieuzaken	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	Zaken stedenbouw	0,60%	0,95%	0,75%	0,26%
	Financiële zaken	23,25%	22,00%	23,11%	23,47%
	Betwistingen waarbij vrije beroepen betrokken zijn	0,33%	0,31%	0,32%	0,33%
	Betwistingen waarbij ziekenhuizen betrokken zijn	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%
	Zaken betreffende familierecht	1,16%	1,38%	1,16%	1,17%
	Zaken betreffende kleine nalatenschappen	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	Scheidingszaken	7,26%	8,59%	9,02%	9,16%
	Fiscale zaken	3,54%	3,50%	3,67%	2,98%
	Beslagzaken	3,54%	3,35%	3,52%	3,58%
	Overige	2,14%	2,53%	2,65%	2,70%
Correct ioneel	Correctionele en gecorrectionaliseerde zaken	24,19%	22,90%	24,04%	24,42%
	Politieberoepen	10,79%	10,64%	8,94%	9,08%
	Arbeid	1,63%	1,62%	1,36%	1,38%
Onderst eunend	Beheer	1,5%	2,1%	1,8%	2,8%
	Opleiding	3,2%	2,3%	0,6%	0,4%
	Informatieverschaffing	0,3%	0,6%	2,6%	1,8%

5.4.2 Allocatiemethode

Kost van personeel

De kost voor het personeel wordt verdeeld à rato van de tijdsbesteding van de categorie medewerkers. De loonkost voor de magistraten zal dus ook toegewezen worden volgens de tijdsbesteding van deze groep werknemers.

Kost van computers

De kost van de computers wordt verdeeld op basis van de tijdsbesteding van de groep die deze computer gebruikt. De kost van de 45 laptops wordt verdeeld à rato van de tijdsbesteding van de rechters. De kost voor de 30 vaste computers wordt gealloceerd volgens de tijdsbesteding van de administratieve medewerkers.

Kost van printers

De kost van de 17 individuele printers wordt verdeeld à rato van de tijdsbesteding van de rechters. De tijdsbesteding van de administratieve medewerkers is de allocatiebasis voor de verdeling van de jaarlijkse kostprijs voor de groepsprinters.

Kost van kopieer-, fax-, digitale fototoestellen en scanners

Net zoals bij de kost voor de groepsprinters gaat ook deze kost verdeeld worden op basis van de tijdsverdeling van de administratieve medewerkers.

Kost van papier

Hier wordt ook weer dezelfde redenering gevolgd als bij de twee bovenstaande kostensoorten. Het bedrag dat besteed werd in 2013 aan de aankoop van papier, wordt toegewezen aan de juiste productsoort op basis van de tijdsbesteding van de administratieve medewerkers.

Kost van verzendingen

Het bedrag dat jaarlijks besteed wordt aan verzendingen en dergelijke wordt verdeeld over de producten op basis van de productvolumes. Dus hoe meer vonnissen binnen één bepaalde categorie, hoe meer kosten er ook zullen toegewezen worden.

Kost van telecom

De kost jaarlijks besteed aan telecom, dit is zowel het dataverbruik als het telefonieverbruik, zal worden verdeeld over de producten, ook de ondersteunende, à rato van de tijdsbesteding van de griffiers.

Kost van verplaatsingen

Deze is niet aanwezig en moet dus ook niet toegewezen worden.

Kost van documentatie

De totaliteit van dit bedrag wordt toegewezen aan de ondersteunende activiteit 'opleiding'. Onder documentatie valt immers de kost die gemaakt wordt voor de aankoop van boeken en dergelijke. Deze dragen bij tot de opleiding en scholingsgraad van de rechters en medewerkers binnen de rechtbank.

Kost van bureelbenodigdheden

Als allocatiebasis voor deze kost wordt de tijdsbesteding van de administratieve medewerkers gebruikt. Zij zullen immers het vaakst nood hebben aan nieuwe pennen, potloden en dergelijke.

Kost van representatie

Dit bedrag wordt in zijn geheel toegewezen aan 'informatieverschaffing'. Onder representatie worden onder andere de kosten verstaan die gemaakt worden voor de werkingsvergaderingen.

Kost van meubilair

De kost voor het meubilair van de rechters wordt verdeeld volgens de tijdsbesteding van de rechters. De kosten voor het meubilair, gemaakt door de medewerkers van de griffie zullen toegewezen worden à rato van de tijdsverdeling van de administratieve medewerkers.

Aan gebouw verbonden kosten

Als allocatiebasis wordt de gewogen oppervlakte gebruikt. Hiervoor wordt eerst de werkelijke oppervlakte van elke ruimte vermenigvuldigd met een wegingsfactor. Deze factoren zijn terug te vinden in tabel 5.17 en zijn afkomstig uit het JustPax model. Nadien wordt de som genomen van alle hiervoor bekomen oppervlaktes, en wordt er gekeken naar wat het aandeel is van een soort van ruimte in het totaal. Voor deze proportie, uitgedrukt in een percentage, krijgt de soort van ruimte, hetzelfde aandeel in de kosten verbonden aan het gebouw, aangerekend. Niet elke ruimte verbruikt immers evenveel middelen.

Als deze bedragen bekend zijn worden ze toegerekend aan de producten via onderstaande voorwaarden:

- de kost van een specifieke ruimte voor documentatie en archief wordt gealloceerd aan de activiteiten "opleiding" en "informatieverschaffing" met als interne verdeelsleutel de tijdsbesteding van het administratief personeel voor diezelfde activiteiten;
- de kantoorruimten, met uitzondering van het kantoor van de rechter, vormen één kostensoort. Deze kosten werden verdeeld over alle producten waar minstens één administratieve medewerker aan bijdroeg en dit à rato van de tijdsbesteding van deze personeelsgroep;
- de kost van het kantoor van de rechter werd uitsluitend verdeeld over de producten waar de rechter aan bijdroeg in dezelfde proporties als zijn tijdsbesteding aan deze producten;
- de kost van de zittingszaal wordt verdeeld over de producten à rato van de tijdsbesteding van de rechters;
- de kost voor ruimten geschikt voor derden werd verdeeld over de eindproducten à rato van de tijdsbesteding van het administratief personeel;
- voor alle andere ruimten werd de kost verdeeld over het geheel van de producten waaraan in het gerecht werd gewerkt en dit à rato van de tijdsbesteding van de groep administratief personeel.

Tabel 5.17: Uitwerking kostprijs per ruimte voor REA Hasselt in 2013

Aard van de ruimte	Werk. opp.	Gew.	Gew. opp.	Gew. %	Kost
archiefruimte	1.173,5 m ²	0,25	293,38 m ²	4,10 %	44.471,16 €
garage / parking	846 m ²	0,20	169,2 m ²	2,37 %	25.706,50 €
zittingszaal	1153,5 m ²	1,00	1153,5 m ²	16,13 %	174.956,07 €
raadkamer (niet kabinet rechter)	346,05 m ²	1,00	346,05 m ²	4,84 %	52.497,67 €
kabinet rechter (combinatie met raadkamer)	230,7 m ²	1,00	230,7 m ²	3,23 %	35.034,60 €
kabinet rechter (afzonderlijke raadkamer)	749,78 m ²	1,00	749,78 m ²	10,48 %	113.672,63 €
kantoorruimte griffiepersoneel	980,48 m ²	1,00	980,48 m ²	13,71 %	148.707,23 €
sanitair	403,73 m ²	4,00	1614,92 m ²	22,58 %	244.916,80 €
keuken - refter - ruimten	288,38 m ²	2,00	576,76 m ²	8,06 %	87.423,80 €
ruimten derden	173,03 m ²	1,00	173,03 m ²	2,42 %	26.248,83 €
gangen + trappen	865,13 m ²	1,00	865,13 m ²	12,09 %	131.135,70 €
	5190,75 m²		7152,93 m²		1.084.662,53 €

Hypothese 5.4.2.1: bij de Regie der Gebouwen kon de vloeroppervlakte van de archiefruimte voor het gerechtsgebouw in Hasselt opgevraagd worden. In totaal bedroeg deze 4.694 m². Aangezien de rechtbank van eerste aanleg slechts 3 van de 12 verdiepingen beslaat dient er ook maar 3/12^e van deze ruimte voorbehouden te worden voor deze rechtbank, namelijk 1.173,5 m².

Hypothese 5.4.2.2: naast de oppervlakte voor de archiefruimte kon de Regie ook de oppervlakte van de parking aanleveren, namelijk 3.384 m². Hier werd dezelfde redenering gevolgd als bij de archiefruimte waardoor enkel een beperkt deel van deze ruimte ten laste valt van de rechtbank van eerste aanleg.

Hypothese 5.4.2.3: de Regie der Gebouwen stelt dat de totale oppervlakte bovengronds van het gerechtsgebouw in Hasselt 20.763 m² beslaat. Nu zit de rechtbank van eerste aanleg niet alleen in dit gebouw. Ze beslaat 3 van de 12 verdiepingen. Daarom dat er ook maar 3/12^e van deze oppervlakte, namelijk 5.190,75 m², kan toegewezen worden aan dit gerecht. De verdere verdeling van deze oppervlakte over de verschillende ruimtes zal gebeuren naar, wat men kan zien als, een redelijke verdeling.

Hoofdstuk 6: Resultaten praktijkonderzoek

In hoofdstuk 5 werden de verschillende kostenposten vastgelegd. Per kostenpost werd dan het juiste bedrag berekend. Nadat deze kosten gedefinieerd waren ging men binnen dit onderzoek het aantal 'eindproducten', of met andere woorden het aantal gevelde vonnissen, bepalen. Als laatste moest de allocatiemethode vastgesteld worden. Hiervoor moest er eerst een hypothetische tijdsbesteding opgesteld worden voor elke categorie van medewerkers. Dit gebeurde aan de hand van wegingsfactoren. Nadien werd er nog kort per kostenpost aangehaald hoe de kost gaat verdeeld worden.

Nu alle inputs aldus verzameld zijn en de allocatiemethodes vastgesteld zijn, kunnen de kosten toegewezen worden aan de eindproducten. Er wordt gestart met het tonen van de resultaten per eindproduct voor de rechtbank van eerste aanleg van Hasselt in paragraaf 6.1. In de volgende paragraaf, 6.2, zullen deze resultaten dan geanalyseerd worden. Paragraaf 6.3 gaat de resultaten per eenheid eindproduct weergeven in tabelvorm waarna in paragraaf 6.4 de analyse zal plaatsvinden van deze resultaten. De conclusies die kunnen getrokken worden uit deze resultaten zijn terug te vinden in hoofdstuk 7.

Voor de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt kon het merendeel van cijfers bekomen worden op basis van het jaarverslag van de rechtbank in 2013 enerzijds. Anderzijds kon er ook gesteund worden op de hypothesen die gemaakt werden op basis van de analyse in het JustPax model van de CMRO. Belangrijk is te vermelden dat geen enkel concreet cijfer zelf door de rechtbank werd aangeleverd. Daarom is het dus onmogelijk om een volledig, concreet cijfer te scheppen qua kostprijs voor een eindproduct. Er is binnen dit onderzoek gewerkt met de cijfers die voorhanden waren. De data die niet voorhanden zijn, zullen wel in schriftelijke vorm aan het getal toegevoegd worden zodat men weet dat dit cijfer nog niet volledig is.

6.1 Resultaten REA Hasselt in 2013

In tabel 6.1 kan men alle cijfers terugvinden die slaan op de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt. Er is gewerkt met een overzichtelijke tweedimensionale tabel. Op de horizontale as staan alle verschillende eindproducten of vonnissen. Op de verticale as staan alle kostensoorten opgesomd die verdeeld werden op basis van de allocatiemethode die gedefinieerd werd in hoofdstuk 5. Op het einde van zowel de horizontale als de verticale as is er het 'totaal' dat aangeeft hoeveel een categorie van eindproducten nu net gekost heeft oftewel hoe groot een bepaalde kostenpost nu net is. De cijfers die staan weergegeven in tabel 6.1 zijn opgesteld door middel van de tijdsbesteding van de werknemers. Deze tijdsbesteding is uitgedrukt in procenten. Dit zorgt ervoor dat de totaalbedragen per kostenpost of productsoort kunnen afwijken van de vastgestelde kosten in het vijfde hoofdstuk.

Tabel 6.1: Toewijzing kosten aan producten REA Hasselt

		Personeel	Computers	Printers	Kopieer-, faxtoestellen	Papier	Verzendingen	Telecom	Documentatie	Bureel- benodigdheden	Representatie	Meubilair	Aan gebouw verbonden	Totaal (uitgedrukt in €)
Jeugd	Toekenning gezamenlijk of exclusief ouderlijk gezag, eventueel gekoppeld aan een omgangsregeling	296.282,03 €	1.067,94 €	894,06 €	700,75 €	?	?	795,75 €	0 €	230,75 €	0 €	1.972,14 €	77.948,68 €	379.892,10
	Recht op persoonlijk contact met ouders	66.310,08 €	239,76 €	198,95 €	154,53 €	?	?	174,84 €	0 €	50,70 €	0 €	440,28 €	17.360,71 €	84.929,85
	Opvang door derden	0 €	- €	- €	- €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0
	Omgangsregeling grootouders	11.486,02 €	40,59 €	36,20 €	30,13 €	?	?	34,74 €	0 €	10,08 €	0 €	77,71 €	3.137,09 €	14.852,57
	Adoptie	48.588,53 €	176,66 €	139,70 €	103,02 €	?	?	117,68 €	0 €	34,13 €	0 €	319,41 €	12.250,89 €	61.730,03
	Ontvoogding	0 €	- €	- €	- €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0
	Pleegvoogdij	0 €	- €	- €	- €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0
	Toestemming huwelijk	601,41 €	2,05 €	2,10 €	1,94 €	?	?	2,24 €	0 €	0,65 €	0 €	4,18 €	179,34 €	793,91
	Geesteszieken	4.926,14 €	18,26 €	14,47 €	10,69 €	?	?	11,21 €	0 €	3,25 €	0 €	31,78 €	1.268,48 €	6.284,28
	Overige	3.577,24 €	13,03 €	11,65 €	9,72 €	?	?	10,09 €	0 €	2,93 €	0 €	23,57 €	1.009,54 €	4.657,77
Burgerlijk	Beroepen vredegerecht	127.972,79 €	459,73 €	385,27 €	302,26 €	?	?	342,96 €	0 €	99,45 €	0 €	848,98 €	33.585,91 €	163.997,35
	Beroepen politierechtbank	104.586,70 €	375,72 €	314,76 €	246,86 €	?	?	280,19 €	0 €	81,25 €	0 €	693,86 €	27.440,33 €	134.019,69
	Zaken betreffende onroerende goederen	22.118,86 €	71,56 €	56,62 €	41,79 €	?	?	71,73 €	0 €	20,80 €	0 €	159,60 €	4.965,44 €	27.506,41
	Milieuzaken	0 €	- €	- €	- €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0

	Zaken stedenbouw	24.429,11 €	70,53 €	45,68 €	25,27 €	?	?	84,06 €	0 €	24,38 €	0 €	187,35 €	4.099,35 €	28.965,72
	Financiële zaken	964.632,32 €	3.477,09 €	2.910,67 €	2.281,07 €	?	?	2.590,12 €	0 €	751,08 €	0 €	6.420,51 €	253.768,20 €	1.236.831,05
	Betwistingen waarbij vrije beroepen betrokken zijn	13.579,60 €	49,18 €	41,05 €	32,07 €	?	?	35,86 €	0 €	10,40 €	0 €	90,00 €	3.579,74 €	17.417,91
	Betwistingen waarbij ziekenhuizen betrokken zijn	830,45 €	2,98 €	2,49 €	1,94 €	?	?	2,24 €	0 €	0,65 €	0 €	5,54 €	216,95 €	1.063,24
	Zaken betreffende familierecht	48.363,79 €	173,43 €	145,14 €	113,71 €	?	?	130,01 €	0 €	37,70 €	0 €	321,32 €	12.654,20 €	61.939,30
	Zaken betreffende kleine nalatenschappen	0 €	- €	- €	- €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0
	Scheidingszaken	334.939,60 €	1.187,49 €	1.064,79 €	890,27 €	?	?	1.010,94 €	0 €	293,15 €	0 €	2.259,18 €	92.217,96 €	433.863,39
	Fiscale zaken	144.530,77 €	496,44 €	392,64 €	289,63 €	?	?	411,33 €	0 €	119,28 €	0 €	998,91 €	34.432,68 €	181.671,67
	Beslagzaken	146.932,90 €	529,78 €	443,73 €	347,94 €	?	?	394,51 €	0 €	114,40 €	0 €	977,76 €	38.684,34 €	188.425,36
	Overige	98.629,57 €	350,03 €	313,86 €	262,42 €	?	?	297,01 €	0 €	86,13 €	0 €	664,69 €	27.182,32 €	127.786,01
Correctioneel	Correctionele en gecorrctionaliseerde zaken	1.003.598,12 €	3.617,73 €	3.028,44 €	2.373,40 €	?	?	2.694,35 €	0 €	781,30 €	0 €	6.679,48 €	264.035,91 €	1.286.808,73
	Politieberoepen	415.544,76 €	1.512,99 €	1.196,52 €	882,49 €	?	?	1.001,98 €	0 €	290,55 €	0 €	2.727,98 €	104.929,56 €	528.086,84
	Arbeid	62.944,86 €	229,02 €	181,46 €	134,12 €	?	?	152,43 €	0 €	44,20 €	0 €	413,44 €	15.910,24 €	80.009,78
Steunend	Beheer	74.971,14 €	295,76 €	297,26 €	272,13 €	?	?	201,74 €	0 €	58,50 €	0 €	457,80 €	25.483,50 €	102.037,83
	Opleiding	84.071,08 €	321,33 €	159,64 €	38,88 €	?	?	67,25 €	5.000 €	19,50 €	0 €	519,80 €	14.871,59 €	105.069,07
	Informatie- verschaffing	48.569,45 €	128,04 €	165,02 €	174,94 €	?	?	291,40 €	0 €	84,50 €	2.000 €	407,40 €	13.883,46 €	65.704,23
Totaal (uitgedrukt in €)		4.153.017,35	14.907,12	12.442,17	9.722,01	?	?	11.206,67	5.000	3.249,68	2.000	27.702,67	1.085.096,42	5.324.344,08

6.2 Analyse resultaten REA Hasselt in 2013

6.2.1 Beperkingen

Vooraleer er enkele resultaten grondiger bekeken worden is het noodzakelijk om de beperkingen binnen dit onderzoek bloot te leggen. Zo dient allereerst gezegd te worden dat nog niet alle gegevens voorhanden zijn en dat de geprojecteerde cijfers zeker nog geen totaalbeeld geven van de kost per eindproduct. Onder deze, nog niet verkregen data, vallen:

- de kost voor papier;
- de kost voor verzendingen;
- de kost voor het telefonieverbruik;
- de kost voor tijdschriftabonnementen.

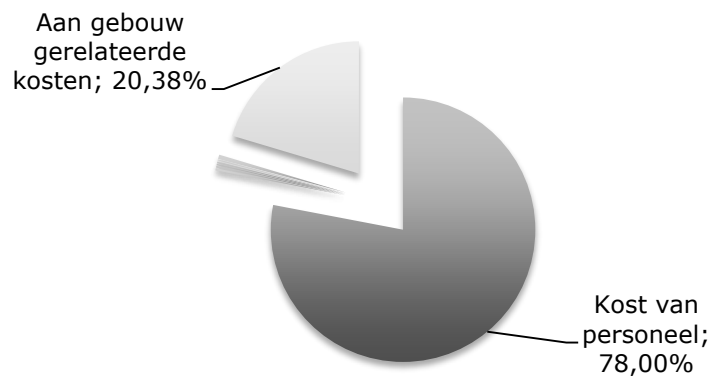
Een tweede beperking bestaat erin dat veel van de bekomen cijfers na allocatie afhankelijk zijn van de vooropgestelde tijdsbesteding. De factoren die in tabel 5.15 vastgesteld werden zijn niet opgesteld via interviews of bevestigingen maar zijn wel van doorslaggevende aard voor de bekomen tijdsverdeling. Deze tijdsbesteding is aldus niet 100 procent correct waardoor de verdeling van de kosten over de eindproducten niet de werkelijke cijfers weergeeft, maar eerder een inschatting is.

De derde, en meest cruciale, hindernis binnen dit onderzoek is dat veel van de cijfers die gebruikt werden in de analyse gebaseerd zijn op veronderstellingen. Deze hypothesen werden reeds kort per kostensoort toegelicht in hoofdstuk 5. Het gebruiken van dergelijke assumpties zorgt er voor dat de bekomen resultaten niet de werkelijke cijfers voorstellen, maar eerder een schatting zijn.

6.2.2 Toelichting resultaten

Er kan duidelijk gezien worden in bovenstaande tabel, 6.1, dat de personeelskosten de grootste kostenpost vormen voor de rechtbank van eerste aanleg. Hoeveel procent van de totale kost opgaat aan personeel kan duidelijk gemaakt worden aan de hand van onderstaande grafiek.

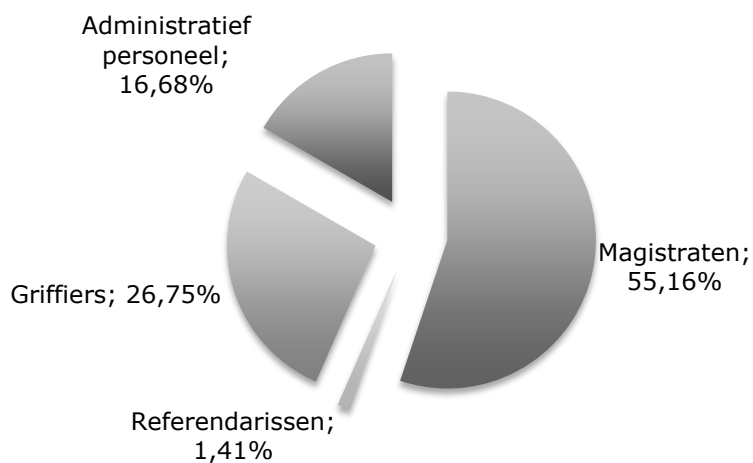
Afbeelding 6.1: Grafiek van aandeel kostensoorten in totale kost REA Hasselt in 2013

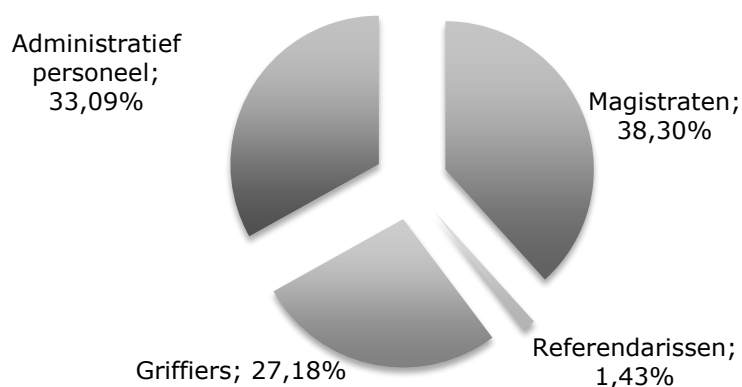
Het valt zonder twijfel op dat de personeelskosten het grootste stuk van de totaalkost voor hun rekening nemen met maar liefst 78 procent. Als tweede volgen dan de kosten die gemaakt worden met betrekking tot het gerechtsgebouw. Deze kostenpost vertegenwoordigt 20,38 procent van de totale kost. Het is opmerkelijk dat deze twee categorieën samen goed zijn voor ongeveer 98 procent van de totale jaarlijkse kostprijs. Dit valt enerzijds te verklaren door het feit dat nog niet voor alle andere kostensoorten een prijs geweten is. Hierbij wordt er gedacht aan de kost voor papier. Een kost die volgens het JustPax model één van de grootste is na de kost voor het gebouw. Anderzijds kan er ook een verklaring gevonden worden in het feit dat de kosten voor hardware, zoals computers en printers, veelal eenmalig zijn en dus afhankelijk zijn van de gebruikte afschrijvingstermijn. Het is immers de bedoeling om de jaarlijkse kostprijs te berekenen van de rechtbank en niet om weer te geven wat er nu net is uitgegeven binnen één jaar. Een grote éénmalige aankoop van, bijvoorbeeld computers, dient gespreid te worden over verschillende jaren om zo de kost te verdelen over het aantal jaren dat deze computers ook daadwerkelijk gebruikt worden.

De personeelskosten nemen een grote hap uit het budget van de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt. Meer details worden verkregen als deze globale kost gaat opgesplitst worden naar categorie van werknemers. Dit resultaat kan teruggevonden worden in afbeelding 6.2. Het valt op dat de magistraten, met een kleine 55 procent, het grootste deel voor hun rekening nemen, gevolgd door de griffiers met ongeveer 27 procent en het administratief personeel met een dikke 16 procent. Afsluiten doet de groep van referendarissen met een aandeel van 1,41 procent in de totale loonkost. Dit is een opvallend resultaat aangezien in afbeelding 6.3 de verdeling wordt gegeven van de voltijdse equivalenten van elke categorie medewerkers. Hier kan gezien worden dat de magistraten, toch goed voor 55 procent van de kost, maar 38,30 procent van de bezetting van de rechtbank vertegenwoordigen. Voor de referendarissen en de griffiers liggen de cijfers qua kost en bezetting ongeveer gelijk. De administratieve medewerkers bezitten een aandeel van 16,68 procent in de totale personeelskost terwijl ze wel ongeveer 33 procent van het personeelsbestand uitmaken. Dit valt logisch te verklaren door het feit dat de magistraten nu eenmaal meer verdienen dan de medewerkers van de griffie.

Afbeelding 6.2: Grafiek verdeling personeelskost over categorieën REA Hasselt in 2013

Afbeelding 6.3: Grafiek verdeling VTE over categorieën REA Hasselt in 2013

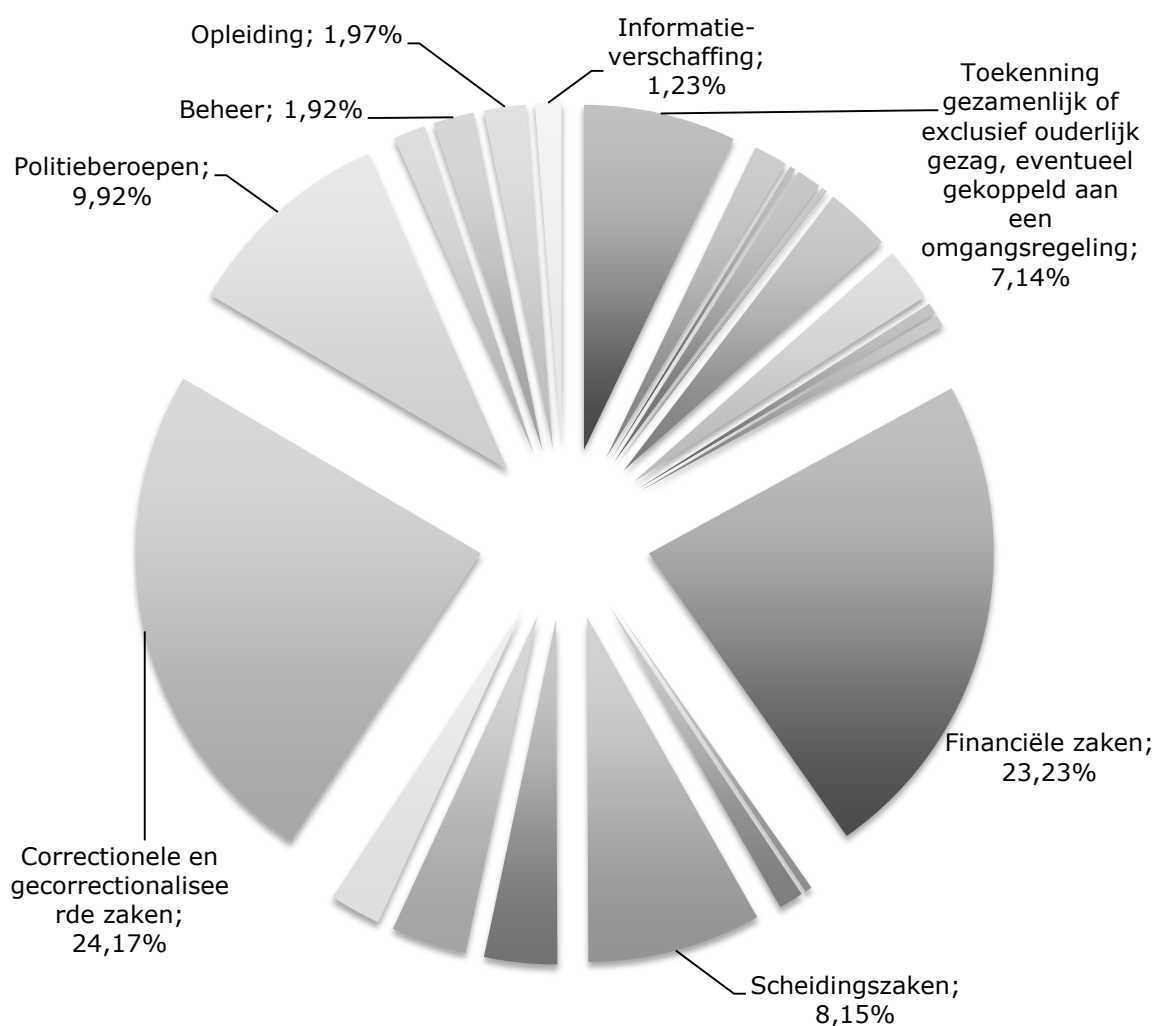

Na de personeelskosten zijn de kosten verbonden aan het gebouw, het grootste. De verzekeraar Belfius Insurance heeft het gebouw in 2013 gekocht van SOHA, de stedelijke ontwikkelingsmaatschappij van Hasselt. De Regie der Gebouwen huurt het gebouw nu voor 36 jaar met een jaarlijkse huurprijs van 3,9 miljoen euro. Slechts een deel van dit huurbedrag, € 975.000, is toerekenbaar aan de rechtbank van eerste aanleg omdat er nog meer diensten gevestigd zijn. Naast deze huurprijs kon er ook nog de kostprijs voor het onthaal, de beveiliging en de parking bekomen worden binnen deze analyse.

De personeelskosten en de kosten die verbonden zijn aan het gebouw zijn de twee grootste lasten voor de rechtbank. Hierna volgen dan de kosten voor het meubilair, verzendingen, telecom en computers. Uit tabel 6.1 kan men opmaken dat de jaarlijkse kostprijs van een rechtbank van eerste aanleg in totaal ongeveer 5.324.344,08 euro bedraagt. Dit kan gezien worden als de kost op jaarbasis die nodig is om de productie te realiseren. Hierbij dient wel rekening gehouden te worden met de beperkingen die in paragraaf 6.2.1 vermeld werden en dat deze aldus nog niet volledig is.

Qua kost voor de geproduceerde aantallen per categorie kan men uit tabel 6.1 afleiden dat vooral de financiële zaken, met 23,23 procent, en de correctionele zaken, met 24,17 procent, het grootste budget in beslag nemen. Dit is ook logisch aangezien deze twee productcategorieën het meeste aantal zaken vertegenwoordigen. Na deze twee koplopers zijn het vooral de scheidingszaken met 8,15 procent, de politieberoepen met 9,92 procent, en de vonnissen met betrekking tot de toekenning van een gezamenlijk of exclusief ouderlijk gezag, eventueel gekoppeld aan een omgangsregeling, met 7,14 procent, die een groot deel van de jaarlijkse kosten voor hun rekening nemen. Deze procenten worden weergegeven in onderstaande afbeelding, 6.4.

Afbeelding 6.4: Grafiek van aandeel kost per eindproduct in totale kost REA Hasselt in 2013

Naast de verschillende soorten van eindproducten werden er binnen dit onderzoek nog 3 ondersteunende activiteiten ingevoegd. De kost die gemaakt wordt voor de ondersteunende activiteit 'opleiding' is de hoogste met 1,97 procent van de totale globale kost. Dat dit zo hoog is, is ook vanzelfsprekend aangezien de kosten voor documentatie voor de volle 100 procent aan deze post worden toegewezen. Vervolgens vertegenwoordigt het beheer van de rechtbank een aandeel van 1,92 procent in de totale jaarlijkse productiekost van de rechtbank. Ook mag de gemaakte kost voor informatieverschaffing niet onderschat worden. Deze bedraagt 1,23 procent van de totale productiekost en omvat de gehele representatiekost van de rechtbank. Hieronder worden de kosten verstaan die gemaakt werden voor, bijvoorbeeld, de werkvergaderingen.

Samenvattend kan men besluiten dat de jaarlijkse kostprijs voor de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt ongeveer 5.324.344,08 euro bedraagt. Deze prijs omvat vooral personeelskosten en de kosten voor het gebouw. Toch zijn nog niet alle kosten meegenomen in deze totaalprijs zoals reeds aangehaald in de beperkingen in paragraaf 6.2.1. De eindproducten die het merendeel van de jaarlijkse productiekost voor hun rekening nemen zijn de financiële zaken en de correctionele zaken. Dit zegt natuurlijk ook niet alles. Om te weten wat de kostprijs van één eenheid is voor een bepaald eindproduct dienen we het resultaat uit tabel 6.1 nog te delen door het aantal eindproducten die in 2013 geproduceerd zijn. Deze gegevens zijn opgenomen in de volgende paragraaf.

6.3 Resultaten per eenheid REA Hasselt in 2013

In tabel 6.1 zien we het globaal beeld van de kosten per categorie. Om nu te weten wat één vonnis kost, dient dit totaal nog gedeeld te worden door de schatting voor het aantal vonnissen in 2013.

Tabel 6.2: Kost per producteenheid REA Hasselt in 2013

Afdeling	Categorie	Totaalkost	2013	Kost per eenheid
Jeugd	Toekenning gezamenlijk of exclusief ouderlijk gezag, eventueel gekoppeld aan een omgangsregeling	379.892,10 €	455	834,93 €
	Recht op persoonlijk contact met ouders	84.929,85 €	100	849,30 €
	Opvang door derden	0 €	0	0 €
	Omgangsregeling grootouders	14.852,57 €	20	742,63 €
	Adoptie	61.730,03 €	67	921,34 €
	Ontvoogding	0 €	0	0 €
	Pleegvoogdij	0 €	0	0 €
	Toestemming huwelijk	793,91 €	1	793,91 €
	Geesteszieken	6.284,28 €	7	897,75 €
	Overige	4.657,77 €	6	776,29 €
Burgerlijk	Beroepen vredegerecht	163.997,35 €	196	836,72 €
	Beroepen politierechtbank	134.019,69 €	160	837,62 €
	Zaken betreffende onroerende goederen	27.506,41 €	27	1.018,76 €
	Milieuzaken	0 €	0	0 €
	Zaken stedenbouw	28.965,72 €	16	1.810,36 €
	Financiële zaken	1.236.831,05 €	1481	835,13 €
	Betwistingen waarbij vrije beroepen betrokken zijn	17.417,91 €	21	829,42 €
	Betwistingen waarbij ziekenhuizen betrokken zijn	1.063,24 €	1	1.063,24 €
	Zaken betreffende familierecht	61.939,30 €	74	837,02 €
	Zaken betreffende kleine nalatenschappen	0 €	0	0 €
	Scheidingszaken	433.863,39 €	578	750,63 €
	Fiscale zaken	181.671,67 €	188	966,34 €
	Beslagzaken	188.425,36 €	226	833,74 €
	Overige	127.786,01 €	170	751,68 €
Correc-tioneel	Correctionele en gecorrectionaliseerde zaken	1.286.808,73 €	1541	835,05 €
	Politieberoepen	528.086,84 €	573	921,62 €
	Arbeid	80.009,78 €	87	919,65 €

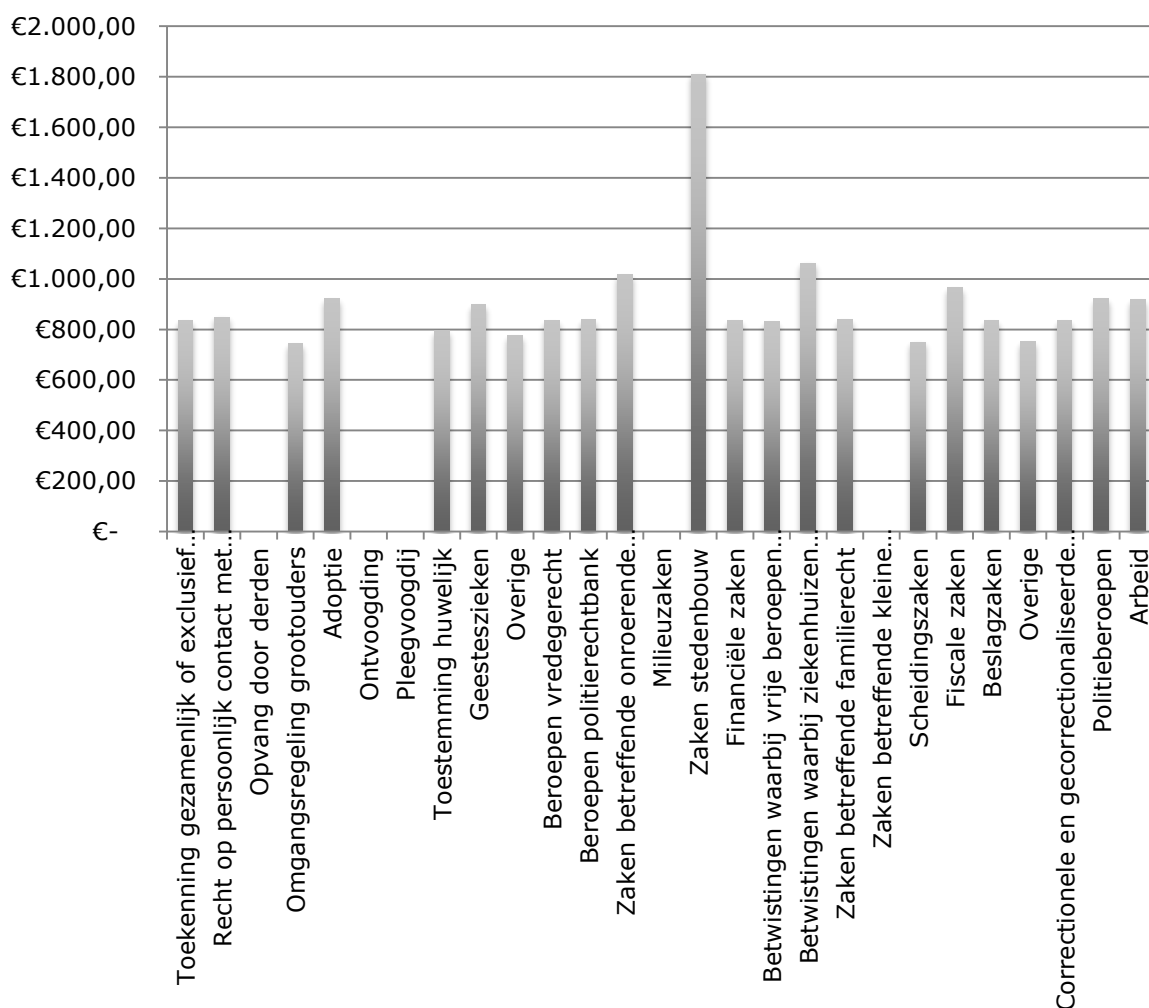
6.4 Analyse resultaten per eenheid REA Hasselt 2013

6.4.1 Beperkingen

Ook hier speelt er een beperking binnen het onderzoek mee. Naast het feit dat nog niet alle cijfers bekomen zijn en deze vaak afhankelijk zijn van de vooropgestelde tijdsbesteding, is er ook de hindernis dat het exacte aantal geproduceerde eindproducten niet geweten is voor 2013. De cijfers voor dit jaar zijn opgesteld op basis van de veronderstelling dat het aantal in 2013 het gemiddelde is van het aantal vonnissen die de drie voorgaande jaren geveld zijn.

In tabel 6.2 en afbeelding 6.5 kan men zien dat de kost per eenheid voor zaken met betrekking tot stedenbouw veruit het grootste is. Met een prijskaartje van € 1.810,36 kunnen we stellen dat het doorlopen van de gehele rechtsprocedure in een 'bouw' zaak een grote kost met zich meebrengt voor de maatschappij. Daarna volgen de betwistingen waarbij ziekenhuizen betrokken zijn en de zaken betreffende onroerende goederen met respectievelijk € 1.063,24 en € 1.018,76.

Afbeelding 6.5: Kostprijs per eindproduct REA Hasselt in 2013

Van enige nuancering dient ook hier weer sprake te zijn. Veel van de bekomen resultaten zijn afhankelijk van de veronderstellingen die gemaakt werden bij het opstellen van de kosten en de tijdsbesteding. Zo kan een kleine verandering in de wegingsfactoren bij de tijdsbesteding een zeer groot effect hebben op het bekomen resultaat per geproduceerde eenheid. Het valt op dat het merendeel van de soorten vonnissen zich situeren rond dezelfde kostprijs. Dit kan eveneens verklaard worden door de vooropgestelde tijdsbesteding. Hierin kon immers geen perfect waarheidsgetrouw beeld gevormd worden en moest er gewerkt worden op basis van hypothesen. Deze tijdsbesteding was ook voor het leeuwendeel van de kostensoorten de allocatiebasis. Dit heeft ervoor gezorgd dat er weinig verschil merkbaar is qua kostprijs per eenheid voor de meeste eindproducten.

Als er gaat gekeken worden naar het totaalplaatje en we de totale productiekost van de rechtbank van eerste in aanleg in Hasselt, € 5.324.344,08 gaan delen door het totaal aantal geschatte productie eenheden voor 2013: 5.995, wordt de gemiddelde kost voor één eindproduct gegeven. Deze bedraagt € 888,13. Hier kan gezegd worden dat dit cijfer niet afhankelijk is van de vooropgestelde tijdsbesteding en dus ook niet van de bijbehorende wegingsfactoren, maar enkel en alleen van de opgestelde kosten en de geschatte aantallen. Men kan dus met enige voorzichtigheid zeggen dat de gemiddelde kost per vonnis voor de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt voor 2013, 888,13 euro, bedroeg.

Of de bekomen resultaten hoog of laag uitvallen kan alleen maar vastgesteld worden als er een vergelijking kan gemaakt worden met een andere rechtbank van eerste aanleg. Naar de toekomst toe zou dit dus een ideaal startpunt zijn voor verder onderzoek. Het is immers mogelijk om op basis van deze cijfers de productiviteit te meten van de verschillende rechtbanken in België. Door een antwoord te zoeken op de vraag: "Zit een bepaalde rechtbank van eerste aanleg boven het landelijk gemiddelde voor de prijs per vonnis?", kan men gaan kijken naar welke factoren van invloed kunnen zijn op een hogere kostprijs per vonnis. Dit zou zelfs mogelijk zijn per categorie van eindproducten, met als vereiste dat er een volledige beschikking is over alle data binnen alle rechtbanken.

Vergelijken met de kostprijs per vredegericht die voorgesteld wordt in het JustPax model is niet mogelijk. Binnen dit model werd bekomen dat de jaarlijkse kostprijs voor een vredegericht rond de € 450.000 ligt. Ons onderzoek toont echter aan dat de jaarlijkse kost voor de rechtbank van eerste aanleg al snel de 5 miljoen euro overstijgt. Het zou dan ook volledig onlogisch zijn om deze twee soorten van rechtbanken naast elkaar te leggen. Wat betreft andere vormen van rechtbanken heeft de CMRO nog geen berekeningen gemaakt. Het JustPax model uit 2007 werd beschouwd als een springplank naar toekomstige modellen voor andere soorten rechtbanken maar dit is sindsdien uitgebleven.

Hoofdstuk 7: Conclusie

7.1 Onderzoeksvragen

In deze masterproef werd de centrale onderzoeksvraag als volgt geformuleerd: “Wat is de budgettaire kost van de rechtbanken in België?” Om hierop een sluitend antwoord te kunnen bieden werd deze onderzoeksvraag opgesplitst in vier kleinere deelvragen.

Deelvraag 1: Hoe werkt de bekostiging van de rechterlijke orde in Nederland?

De eerste deelvraag ging dieper in op hoe nu de bekostiging van de rechtbanken in Nederland gebeurt. Het antwoord hierop is terug te vinden in het tweede hoofdstuk van deze masterproef. In Nederland verloopt de financiering van de hoven en rechtbanken niet rechtstreeks vanuit de overheid maar via een tussenorgaan. Dit orgaan is de Raad voor de Rechtspraak en bestaat uit leden van zowel de hoven en rechtbanken, als uit experts en afgevaardigden van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Aan de hand van het aantal vonnissen van de voorbije jaren en vastgelegde prijzen stelt deze raad een budget ter beschikking voor elke rechtbank. Elk gerecht heeft dan ook zijn eigen boekhouding, jaarrekening en balans. Als kosten voor een rechtbank kunnen de personeelskosten, de kosten voor computers, printers, kopieertoestellen enzoverder gezien worden. De opbrengsten voor een rechtbank zijn dan de bijdragen die ze ontvangen van de Raad voor de Rechtspraak. Er zijn drie grote categorieën van bijdragen. Als eerste is er de productie gerelateerde bijdrage. Zoals de naam al doet vermoeden wordt de hoogte van deze bijdrage bepaald door het aantal gevonniste rechtszaken. Hoe meer vonnissen, hoe groter deze bijdrage is. Als tweede is er de bijdrage voor de gerechtskosten. Dit is bijvoorbeeld de kost van een tolk binnen een rechtszaak. Deze bijdrage wordt opgesteld op basis van het aantal geraamde vonnissen voor het volgende jaar. Als laatste is er ook nog de bijdrage voor de overige uitgaven. Hier vallen dan de niet vaak voorkomende uitgaven onder die dan ook vaak structureel van aard zijn. De Raad voor de Rechtspraak ontvangt vanuit de Nederlandse overheid voor elk van deze categorieën een bepaald budget dat het dan erna verder verdeelt over de lokale hoven en rechtbanken. Door het invoegen van deze ‘tussenpersoon’ is ook de mogelijkheid ontstaan om binnen dezelfde categorie van rechtbanken de productiviteitscijfers te gaan vergelijken. Dit zorgt ervoor dat inefficiënte rechtbanken snel zichtbaar zijn en er een oplossing kan gezocht worden voor de inefficiënte werking. Een ander gevolg hiervan is echter dat rechters een onrechtstreekse incentive krijgen om zoveel mogelijk rechtszaken te behandelen. Dit kan ertoe leiden dat de kwaliteit van de rechtspraak achteruit gaat. Het is daarom belangrijk om altijd een goed evenwicht te blijven zoeken tussen het streven naar productiviteit en het waarborgen van een goede kwaliteit van rechtspraak.

Deelvraag 2: Hoe werkt de bekostiging van de rechterlijke orde in België?

In hoofdstuk 3 van deze masterproef werd er in de literatuur nagegaan hoe de bekostiging van de hoven en rechtbanken in België verloopt. Sinds de hervorming van Justitie van 1 april 2014 is er in België ook een tussenorgaan opgericht, net zoals in Nederland. Dit College van Hoven en Rechtbanken moet ervoor zorgen dat de rechterlijke orde meer autonomie en verantwoordelijkheid krijgt. De minister van Justitie zet dus het kader uit waarbinnen de rechterlijke orde kan opereren en dit gebeurt aan de hand van beheersovereenkomsten. De verdeling van personeel en middelen zal gebeuren aan de hand van een objectieve graadmeter. Dit kan men dus zien als een vorm van een resultaatverbintenis. Het College van Hoven en Rechtbanken zal met de lokale hoven en rechtbanken, in onderling overleg, bepalen hoe de optimale verdeling van middelen dient te gebeuren. Als controlemiddel kan het College van Hoven en Rechtbanken gaan kijken of de vooropgestelde doelstellingen behaald zijn. Indien dit niet het geval is, kan het de verdeling van middelen aanpassen. Onder 'middelen' kunnen we in België drie grote categorieën onderscheiden. Zo is er de bijdrage voor de personeelskost. Daarnaast zijn er ook de werkingskosten die dienen betaald te worden met het budget voor de werkingsmiddelen. Tenslotte is er nog het budget voor de gerechtskosten in strafzaken. Hieronder kan een DNA-onderzoek geplaatst worden. We kunnen duidelijk stellen dat België een stap in de goede richting heeft gezet. De rechterlijke orde kan nu immers zelf prioriteiten naar voor schuiven en het beleid aanpassen aan de noden op het terrein. Door de recente invoerdatum (01/04/2014) kan er echter nog niet geconcludeerd worden of deze nieuwe structuur ook daadwerkelijk gaat zorgen voor een efficiëntere en effectievere werking van Justitie.

Deelvraag 3: Wat is de budgettaire kost van een rechtbank van eerste aanleg?

Om de derde deelvraag te kunnen beantwoorden werd in het vierde hoofdstuk een analyse gemaakt van het JustPax model uit 2007. Dit model is opgesteld door de Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde (CMRO) en behandelt de kostprijs van de vredegerichten in België. De bedoeling van de CMRO was om met dit model enerzijds de jaarlijkse kostprijs van een vredegerecht te berekenen en anderzijds ook de kost te achterhalen van elke soort vonnis. De vonnissen worden binnen dit model gezien als de eindproducten die geproduceerd worden door de vredegerichten. Een rechtszaak kan dan gezien worden als het productieproces. De kosten voor personeel, computers etc. zijn de input waarmee een eindproduct wordt gemaakt. In hoofdstuk 4 wordt dus een korte samenvatting gegeven van dit model, samen met de definiëring van alle kostensoorten die ook gaan terugkomen in het praktijkonderzoek. Het verzamelen van de benodigde gegevens wordt geschetst in hoofdstuk 5. De resultaten van het onderzoek kunnen teruggevonden worden in hoofdstuk 6.

In het vijfde hoofdstuk werd er gestart met het vergaren van de benodigde data voor het praktijkonderzoek. Er werd gekozen om de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt onder de loep te nemen omdat binnen deze rechtbank de contacten reeds voorhanden waren. Aangezien er gewerkt wordt met cijfers uit 2013 word deze nog steeds als afzonderlijke rechtbank beschouwd.

Sinds de hervorming van Justitie van 1 april 2014 hoort de rechtbank van Hasselt samen met de rechtbank van Tongeren onder de noemer 'Rechtbank van eerste aanleg Limburg'. Deze beschikt dan over 2 afdelingen, één in Hasselt en één in Tongeren. De start van het onderzoek kende ook meteen het grootste probleem: het vergaren van de benodigde gegevens. Ondanks talloze mails kon geen effect teweeg gebracht worden binnen de rechtbank, waardoor er weinig tot geen cijfers beschikbaar waren om mee te werken. Om toch een antwoord te kunnen bieden op onze deelvraag werd er dan voor geopteerd om te gaan werken op basis van hypothesen. Deze veronderstellingen werden onder andere gemaakt met behulp van de cijfers uit het JustPax model die verdisconteerd werden naar het jaar 2013.

In hoofdstuk 6 worden de resultaten van de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt uitvoerig besproken. Voor de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt kan besloten worden dat zij in 2013 ongeveer 5.324.344,08 euro gekost heeft. Dit is dus met andere woorden de totale productieprijs voor de geproduceerde eindproducten. Hier dient wel de nodige nuancering te gebeuren aangezien de kosten voor het papier, voor verzendingen, voor telefonie en voor tijdschriftabonnementen niet is meegenomen in deze totaalprijs. Dit gebeurde omdat voor deze kostensoorten er simpelweg geen gegevens voorhanden waren via de rechtbank of via het JustPax model. Binnen dit totaalbedrag hebben vooral de personeelskosten een groot aandeel met 78 procent. Daarnaast wegen ook de kosten die gemaakt worden in verband met het gebouw met 20,38 procent zwaar door op dit eindcijfer. Als er binnen de personeelskost een uitsplitsing gemaakt wordt naar magistraten, griffiers en administratief personeel valt er duidelijk te zien dat de magistraten met ongeveer 55,16 procent het leeuwendeel van deze kost voor hun rekening nemen terwijl ze maar verantwoordelijk zijn voor 38,30 procent van de totale bezetting qua voltijdse equivalenten. Daartegenover staan de administratieve medewerkers. Deze bezitten een aandeel van 33,09 procent in de totale bezetting maar vertegenwoordigen wel maar 16,68 procent in de totale personeelskost. Voor de griffiers en de referendarissen zit het percentage van de personeelskost ongeveer gelijk met het percentage van de bezetting. Er kan dus gesteld worden dat de magistraten meer kosten dan de administratieve medewerkers. Dit is ook logisch aangezien deze wedden zijn vastgelegd in het Gerechtelijk Wetboek. De kosten die worden weergegeven in de tabellen van hoofdstuk 6 zijn vooral belangrijk vanuit het perspectief van de FOD Justitie. De financiële implicaties voor deze overheidsdienst worden hier zo getrouw mogelijk weergegeven. Dit maakt het mogelijk om naar de toekomst toe te gaan kijken naar welke kostensoort abnormaal hoog is binnen een bepaalde rechtbank. Het dient echter wel gezegd te worden dat vooraleer deze onderlinge vergelijking kan gebeuren, de uitgevoerde oefening ook moet gebeuren binnen de andere rechtbanken van eerste aanleg in België en dit vanuit concreet en correct cijfermateriaal.

Deelvraag 4: Wat is de kost van een vonnis van een rechtbank van eerste aanleg?

De vierde deelvraag vindt, net zoals de derde, zijn antwoord in hoofdstuk 6. Nadat de globale productiekost van de rechtbank van eerste aanleg berekend was, is er binnen het praktijkonderzoek gekeken naar de gemiddelde kostprijs voor één categorie van vonnissen. Hiervoor moesten de kosten aangerekend worden aan de verschillende eindproducten. Deze allocatie diende vaak te gebeuren op basis van de tijdsbesteding van de medewerkers van de rechtbank. Net zoals bij het verzamelen van de benodigde cijfergegevens, bleek het ook hier onmogelijk om, via interviews, de benodigde tijdsbesteding te verkrijgen. Daarom is deze, net zoals bij veel van de overige data, opgesteld op basis van hypothesen. Er dient gezegd te worden dat deze tijdsbesteding van kritiek belang is voor de bekomen kostprijs van een eindproduct. Daarom dat de bekomen resultaten hier ook met enige voorzichtigheid dienen bekeken te worden.

Na het verdelen van de kosten over de verschillende eindproducten kon de totale kostprijs voor één categorie van eindproducten gedeeld worden door het aantal geproduceerde eenheden uit 2013. De productieaantallen voor dit jaar waren echter nog niet publiek toegankelijk waardoor ook deze aantallen moesten gebaseerd worden op een veronderstelling. Er werd van uitgegaan dat de productieaantallen per eindproduct voor 2013 het gemiddelde was van de productieaantallen in de jaren 2010, 2011 en 2012. Voor zo goed als alle eindproducten lagen deze cijfers over de 3 jaren ongeveer gelijk, waardoor dit een veilige aanname is binnen dit onderzoek.

Uit de resultaten die geprojecteerd staan in de tabellen in hoofdstuk 6 valt duidelijk op te maken dat vonnissen in verband met bouwzaken de grootste kost met zich meebrengen. Met een gemiddelde kostprijs van 1810,36 euro voor de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt valt het duidelijk op dat voor dit eindproduct het grootste aantal middelen nodig is. Dit kan als logisch aanzien worden omdat een dossier met betrekking tot een geschil in de 'bouw' vaak een deskundigenonderzoek met zich meebrengt. Het gevolg hiervan is dat deze vorm van rechtszaken langer kunnen aanslepen en dus ook meer nood hebben aan middelen. De medewerkers van de rechtbank van eerste aanleg moeten immers meer tijd investeren in deze dossiers. Er kan ook een link gemaakt worden met het literatuuronderzoek uit hoofdstuk 2, in verband met de bekostiging van de rechtbanken in Nederland. Daar kon gezien worden dat voor 2013, de landelijke prijs, voor een bestuurszaak 2.048,80 euro bedraagt. Onder de bestuurszaken vallen in Nederland ook de bouwzaken. De conclusie ligt dus voor de hand dat de prijzen voor de productie van een dergelijk dossier niet veel verschillen tussen Nederland en België.

7.2 Praktische implicaties

De bevindingen en conclusies van deze masterproef kunnen nuttig zijn voor een aantal groepen. Zo kan de FOD Justitie en het College van Hoven en Rechtbanken gebruik maken van het aangeleverde raamwerk om naar de toekomst toe deze oefening binnen alle rechtbanken van eerste aanleg te maken. Na deze oefening zou het dan mogelijk zijn om de rechtbanken onderling te gaan vergelijken. Zo kan het eventuele misbruik van middelen binnen één rechtbank aangepakt worden en kunnen de rechtbanken met een tekort aan middelen extra gefinancierd worden.

Een andere groep van actoren waarvoor dit onderzoek handig kan zijn, zijn de voorzitters en hoofdgriffiers van de rechtbanken van eerste aanleg. Zij krijgen immers een duidelijk beeld van de effectieve kosten binnen hun rechtbank. In een tijd waarin onderwerpen als autonomie en herstructurering centraal staan, is de nood hoog aan instrumenten die helpen om bepaalde beleidskeuzes te maken met kennis van zaken en op een rationele manier. Daarom dat dit onderzoek, tenslotte, ook een aanzet zou kunnen zijn voor de beleidsmakers en instanties op het hoogste niveau.

7.3 Beperkingen

In paragraaf 1.5 werden reeds enkele algemene beperkingen van dit onderzoek besproken. Zo is het betreffende onderzoek slechts uitgevoerd voor de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt. Een extrapolatie naar alle rechtbanken van eerste aanleg over België is nog onmogelijk. Er zijn immers maar van één rechtbank, in Hasselt, beperkte cijfers aangeleverd waardoor een veralgemening naar andere rechtbanken onbestaande is. Een andere algemene beperking die reeds eerder werd besproken is dat er met cijfers uit 2013 is gewerkt. Sinds de hervorming van Justitie van 1 april 2014 is het gerechtelijk landschap hervormd. Dit betekent dat er geen twee rechtbanken van eerste aanleg meer bestaan, één in Hasselt en één in Tongeren, maar wel één 'Rechtbank van eerste aanleg Limburg'. Deze rechtbank beschikt over twee afdelingen, één in respectievelijk elk van de eerder genoemde steden.

Binnen het praktijkonderzoek van deze masterproef zijn er nog enkele, specifieke beperkingen naar boven gekomen. Zo zijn veel van de geprojecteerde cijfers gebaseerd op hypothesen. Het gevolg is dan ook dat de bedragen die genoemd worden in hoofdstuk 5 niet de werkelijke zijn, maar eerder inschattingen. Een tweede hindernis binnen dit onderzoek bestaat erin dat de productieaantallen, oftewel het aantal gevonniste zaken, voor 2013 niet kon aangeleverd worden. Daarom dat de productieaantallen die gebruikt worden in dit onderzoek het gemiddelde zijn van de productie in de jaren 2010, 2011 en 2012. De derde en laatste tekortkoming binnen dit onderzoek is de vooropgestelde tijdsbesteding. Aangezien het niet mogelijk was interviews af te nemen van de werknemers op de rechtbank, kon er geen werkelijke tijdsverdeling over de eindproducten opgemaakt worden. De verdeling van tijd die in hoofdstuk 5 wordt vooropgesteld is dus opgesteld op basis van veronderstellingen.

7.4 Suggesties voor toekomstig onderzoek

Het is duidelijk gebleken dat het verkrijgen van essentiële gegevens via Justitie en de rechtbanken een moeizaam en traag proces is. Het is dus aan te raden om dergelijk onderzoek in de toekomst in samenwerking te doen met het recent opgerichte College van Hoven en Rechtbanken. Dit orgaan, dat actief is sinds de hervorming van 1 april 2014, zal naar de toekomst toe immers nood hebben aan de cijfergegevens die door een soortgelijk onderzoek kunnen aangeleverd worden. Aangezien dit college nog maar zeer recentelijk is opgericht was het binnen deze masterproef nog niet mogelijk om samen te werken. Door de recente hervorming van het justitiële landschap bestaan er minder rechtbanken van eerste aanleg. Dit maakt, volgens mij, het uitvoeren van deze oefening voor alle rechtbanken, een taak die makkelijker zal uit te voeren zijn dan dat nu het geval was.

Lijst van de geraadpleegde werken

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers. (2014). 18 februari 2014 - Wet betreffende de invoering van een verzelfstandigd beheer voor de rechterlijke organisatie. *Belgisch Staatsblad*, editie 2, 18200-18210.

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers. (2014). 24 maart 2014 – Koninklijk besluit betreffende de verdeling van de arbeidshoven, de rechtbanken van eerste aanleg, de arbeidsrechtbanken, de rechtbanken van koophandel en de politierechtbanken in afdelingen. *Belgisch Staatsblad*, 23052-23058.

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers. (2014). 24 maart 2014 – Wet houdende wijziging van de wet van 1 december 2013 tot hervorming van de gerechtelijke arrondissementen en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een grotere mobiliteit van de leden van de rechterlijke orde. *Belgisch Staatsblad*, 23194-23198

Belgische Overheid. (1967). *Gerechtelijk Wetboek*. Opgevraagd op 28/02/2014 via Jura Database

Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde. (2008). *Analyse evolutie toebedeling middelen aan de Rechterlijke Orde 1995 – 2007*. Opgevraagd op 25/02/2014, via http://www.cmro-cmoj.be/sites/default/files/files/budget_1995_2007_NL.pdf.

Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde. (2010). *Bepaling van de kostprijs van de gerechtelijke producten van de vredegerichten*. Justpax. Opgevraagd op 07/02/2014, via http://www.cmro-cmoj.be/sites/default/files/files/JustPax_rapport_NL.pdf.

Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde. (2010). *Rechterlijke Orde: budget en uitdagingen voor de toekomst*. Opgevraagd op 25/02/2014, via http://www.cmro-cmoj.be/sites/default/files/files/budget_2007_2010_NL.pdf.

Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde. (2010). *Rechterlijke Orde: budget en uitdagingen voor de toekomst – tabellen en figuren*. Opgevraagd op 30/05/2014, via http://www.cmro-cmoj.be/sites/default/files/files/budget_tabellen_figuren_NL.pdf

Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde. (2010). *Synthesetekst bepaling van de kostprijs van de gerechtelijke producten van de vredegerichten*. JustPax. Opgevraagd op 01/03/2014, via http://www.cmro-cmoj.be/sites/default/files/files/justpax_synthese_NL.pdf.

Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde. (2012). *Gerechtskosten in strafzaken – uitgaven 2011*. Opgevraagd op 30/05/2014, via http://www.cmro-cmoj.be/sites/default/files/files/Gerechtskosten_%20uitgaven_2011.pdf

Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde. (2012). *Jaarverslag 2012 – werking 2011*. Opgevraagd op 28/05/2014, via http://www.cmro-cmoj.be/sites/default/files/files/Jaarverslag_2011.pdf

Europese Commissie – Directoraat – Generaal voor Justitie (2013). *The EU Justice Scoreboard: a tool to promote effective justice and growth*. Opgevraagd op 18/12/2013 via http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_communication_en.pdf.

Federale Overheidsdienst Justitie (2011). *De jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Gegevens 2010. Rechtbanken van eerste aanleg. Jeugdgriffies*. Opgevraagd op 20/12/2013, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/jeugdzaken-2010-NL_tcm265-140573.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2011). *De jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Gegevens 2010. Rechtbanken van eerste aanleg. Burgerlijke griffies*. Opgevraagd op 20/12/2013, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/burgerlijke_zaken-2010-NL_tcm265-139753.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2011). *De jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Gegevens 2010. Rechtbanken van eerste aanleg. Correctionele zaken*. Opgevraagd op 20/12/2013, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/correctionele_zaken-2010-NL_tcm265-139796.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2012). *De jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Gegevens 2011. Rechtbanken van eerste aanleg. Jeugdgriffies*. Opgevraagd op 20/12/2013, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/PUB%20REA%20J_2011_NL_tcm265-218916.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2012). *De jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Gegevens 2011. Rechtbanken van eerste aanleg. Burgerlijke griffies*. Opgevraagd op 20/12/2013, via [http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Rechtbanken%20van%20eerste%20aanleg%20\(burgerlijke%20zaken\)_2011_NL_tcm265-218914.pdf](http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Rechtbanken%20van%20eerste%20aanleg%20(burgerlijke%20zaken)_2011_NL_tcm265-218914.pdf)

Federale Overheidsdienst Justitie (2012). *De jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Gegevens 2011. Rechtbanken van eerste aanleg. Correctionele zaken*. Opgevraagd op 20/12/2013, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/2011_Rechtbanken_1e_aanleg_correctioneel_NL_tcm265-218915.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2012). *Jaarverslag 2011*. Opgevraagd op 18/12/2013, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/JAARVERSLAG_NL_BD_tcm265-187836.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2013). *De jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Gegevens 2012. Rechtbanken van eerste aanleg. Jeugdgriffies*. Opgevraagd op 20/12/2013, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/PUB%20REA%20J_2012_NL_tcm265-227327.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2013). *De jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Gegevens 2012. Rechtbanken van eerste aanleg. Burgerlijke griffies*. Opgevraagd op 20/12/2013, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/PUB%20REA%20B_NL_tcm265-227326.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2013). *De jaarlijkse statistieken van de hoven en rechtbanken. Gegevens 2012. Rechtbanken van eerste aanleg. Correctionele zaken*. Opgevraagd op 20/12/2013, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Pub%20REA%20C%2012%20NL_v20131104_tcm265-236565.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie. (2013). *Justitie in cijfers 2012*. Opgevraagd op 03/04/2014, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/0210_JIC2012__NL_tcm265-230185.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2013). *Jaarverslag 2012*. Opgevraagd op 18/12/2013, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/JAARVERSLAG_2012_NL_tcm265-230113.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2013). *Kerncijfers van de gerechtelijke activiteit. Gegevens 2000 – 2012*. Opgevraagd op 03/04/2014, via http://justitie.belgium.be/nl/binaries/Kerncijfers%202000%202012%20NL_tcm265-220751.pdf

Federale Overheidsdienst Justitie (2014). *Jaarverslag 2013*. Opgevraagd op 28/05/2014, via [http://justitie.belgium.be/nl/binaries/JVFODJUSTITIE_NL\(FR\)-WEB2_tcm265-248564.pdf](http://justitie.belgium.be/nl/binaries/JVFODJUSTITIE_NL(FR)-WEB2_tcm265-248564.pdf)

Matthijs, H., Naert, F., Marneffe, W., & Vereeck, L. (2013). *Openbare financiën*. Antwerpen: Intersentia.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2013). *The Economics of civil justice: new cross-country data and empirics*. Opgevraagd op 28/05/2014, via <http://search.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=ECO/WKP%282013%2952&docLanguage=En>

Raad voor de Rechtspraak. (2013). *Jaarverslag 2012 van de Rechtspraak*. Opgevraagd op 18/12/2013, via <http://www.jaarverslagrechtspraak.nl/pagina/jaarverslag-2012>.

Rechtbank van eerste aanleg Hasselt. (2014). *Werkingsverslag 2013 (Art. 340, § Ger. W.) opgesteld op de algemene vergadering van 27 maart 2014*. Verkregen op 27/05/2014, via contact bij de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt.

Rijksoverheid Nederland. (2005). *Besluit financiering rechtspraak*. Opgevraagd op 18/12/2013, via http://wetten.overheid.nl/BWBR0017975/geldigheidsdatum_11-11-2013.

Rijksoverheid Nederland. (2013). *Vaststelling begroting Ministerie van Veiligheid en Justitie voor het jaar 2013*. Opgevraagd op 18/12/2013, via http://www.rijksbegroting.nl/2013/voorbereiding/begroting,kst173857_22.html.

Rijksoverheid Nederland. (2013). *Vaststelling begroting Ministerie van Veiligheid en Justitie voor het jaar 2014*. Opgevraagd op 18/12/2013, via http://www.rijksbegroting.nl/2014/voorbereiding/begroting,kst186612_24.html.

Websites

B-Parking. (2014). Via <http://www.b-parking.be/info/nl/mycarpark/39-hasselt?showall=1>
Commissie voor de Modernisering van de Rechterlijke Orde. (2013). Via <http://www.cmro-cmoj.be>

De Regie der Gebouwen. (2014). Via http://www.buildingsagency.be/index2_nl.cfm

Dienst betaling, wedden overheidspersoneel. (2014). Via <http://www.wedden.fgov.be/indexation/>

Justitie in België. (2013). Via <http://justitie.belgium.be>

Rechtspraak in Nederland. (2013). Via <http://www.rechtspraak.nl>

Bijlagen

Bijlage 1: invulling producten vredegerect JustPax model

Bijlage 2: vragenlijst

Bijlage 1: invulling producten vredegerecht JustPax model

Beslissingen bij verstek (vnl. invordering & onroerend goed)

- I_01 Gerechtelijke beslissing bij verstek betreffende invorderingszaken
- I_02 Gerechtelijke beslissing bij verstek betreffende huurzaken
- I_03 Gerechtelijke beslissing bij verstek betreffende andere zaken dan invordering of huur

Beslissingen zonder noemenswaardige betwisting (excl. verstek)

- II_01 Gerechtelijke beslissing zonder noemenswaardige betwisting betreffende invorderingszaken
- II_02 Gerechtelijke beslissing zonder noemenswaardige betwisting betreffende huurzaken
- II_03 Gerechtelijke beslissing zonder noemenswaardige betwisting betreffende andere zaken dan invordering of huur

Beslissingen na betwisting op tegenspraak

- III_01 Gerechtelijke beslissing na betwisting betreffende invorderingszaken
- III_02 Gerechtelijke beslissing na betwisting betreffende woninghuur
- III_03 Gerechtelijke beslissing na betwisting betreffende handelshuur
- III_04 Gerechtelijke beslissing na betwisting betreffende pachtzaken
- III_05 Gerechtelijke beslissing na betwisting betreffende agrarische zaken (uitgez. pacht)
- III_06 Gerechtelijke beslissing na betwisting betreffende andere geschillen i.v.m. onroerende goederen dan huur of agrarische materies
- III_07 Behandelde onteigening

Verzoeningen

- IV_01 Gedane verzoening of verzoeningspoging in een verplicht kader
- IV_02 Gedane verzoening of verzoeningspoging in een vrijwillig kader (excl. ProRela kader)
- IV_03 Gedane verzoening of verzoeningspoging in een ProRela kader

Beslissingen betreffende familiale geschillen en bescherming van kwetsbare personen

- V_01 Gerechtelijke beslissing betreffende dringende en voorlopige maatregelen
- V_02 Gerechtelijke beslissing na betwisting betreffende onderhoudsgelden, exclusief als deze tegelijk genomen worden met dringende voorlopige maatregelen
- V_03 Begeleide en opgevolgde voorlopige bewindvoering
- V_04 Genomen beslissing betreffende in observatiestelling geesteszieken of verzorging in familiaal milieu
- V_05 Opgevolgde geesteszieke (na de beslissing van in observatiestelling)
- V_06 Verleende machtiging (of weigering ervan) in het kader van het ouderlijk gezag
- V_07 Behandelde "klassieke" voogdijzaak
- V_08 Behandelde zaak van een niet-begeleide vreemde minderjarige

Producten in de context van bekleder van een openbaar ambt

- VI_01 Afgeleverde (of geweigerde) akte van bekendheid
- VI_02 Afgenomen eed
- VI_03 Verzorgde verkiezing
- VI_04 Bijgewoonde openbare verkoop buiten het kader van de producten van categorie V
- VI_05 Gelegde en gelichte zegels (voor zover het geen deel uitmaakt van de producten onder III of V)

Intermediaire of ondersteunende producten

- L_01 Boekhouding
- L_02 Beslissing inzake kosteloze rechtsbijstand

Algemeen ondersteunende activiteiten

- C_01 Beheer: zowel personeelsbeheer, gebouwbeheer, systeembeheer (bv. aanpassing aan nieuwe wetgeving), algemene leiding, organisatie van het geheel van zittingen, ...
- C_02 Opleiding: waaronder studiedagen maar ook zelfstudie, bijhouden documentatie, gedachtewisselingen met collega's,...
- C_03 Informatieverschaffing: onthaal zowel telefonisch als 'face2face', voorlichtingsvergaderingen, gepubliceerde artikels, PR-acties, ...

(Bron: Verslag JustPax door CMRO)

Bijlage 2: vragenlijst

De kostprijs

Personeel

1. Aantal

Onderstaand is een overzicht met de personeelsbezetting in 2012 in het aantal voltijdse equivalenten (VTE).

	Categorie	Aantal VTE's per categorie
Zetel	Magistraten:	12
	Toegevoegde magistraten:	2,33
	Magistraten onder art. 100	8,18
	Plaatsvervangende magistraten:	0
	Plaatsvervangende referendarissen:	4
Griffie	Referendarissen:	1
	Griffiers:	19
	Ander administratief personeel:	?

Is dit overzicht voor 2013 reeds beschikbaar? Zo ja, hoeveel bedragen de VTE's per categorie?

	Categorie	Aantal VTE's per categorie
Zetel	Magistraten:	
	Toegevoegde magistraten:	
	Magistraten onder art. 100	
	Plaatsvervangende magistraten:	
	Plaatsvervangende referendarissen:	
Griffie	Referendarissen:	
	Griffiers:	
	Ander administratief personeel:	

Zo nee, zijn er belangrijke wijzigingen tussen de cijfers van 2012 en 2013 te verwachten?

2. Berekening van de personeelskost

Indien geweten, wat is de totale loonkost (brutoloonkost inclusief bijdragen) per categorie voor het jaar 2013?

	Categorie	Totale loonkost
Zetel	Magistraten:	
	Toegevoegde magistraten:	
	Magistraten onder art. 100	
	Plaatsvervangende magistraten:	
	Plaatsvervangende referendarissen:	
Griffie	Referendarissen:	
	Griffiers:	
	Ander administratief personeel:	

Indien niet geweten, kunnen onderstaande loonkosten per VTE per categorie gezien worden als representatief?

	Categorie	Jaarlijkse brutoloonkost per 1 VTE
Zetel	Magistraten:	€119.638
	Toegevoegde magistraten:	€119.638
	Magistraten onder art. 100	€119.638
	Plaatsvervangende magistraten:	€119.638
	Plaatsvervangende referendarissen:	€76.651
Griffie	Referendarissen:	€76.651
	Griffiers:	€59.582
	Ander administratief personeel:	€30.526

(Voor de magistraten is dit berekend op basis van een gemiddelde van 24 jaar anciënniteit, zonder taalpremies. Voor de overige personeelsleden zijn de gemiddeldes genomen van de wedden binnen een bepaalde categorie.) (Bedragen afkomstig uit het JustPax model uit 2007, geïndexeerd naar 2013)

Desktops & Laptops

1. Aantal desktops

Hoeveel desktops waren er in 2013 aanwezig binnen alle departementen van de rechtbank?

Jaar	Aantal
2013	

Hoeveel desktops zijn er de afgelopen 4 jaar aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	
2012	
2011	
2010	

OF: hoeveel desktops worden er jaarlijks gemiddeld aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	

2. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een werkelijke, geïndexeerde kost van €181,5 per desktop aan gelet op een afschrijvingstermijn van 4 jaar.

3. Aantal laptops

Hoeveel laptops waren er in 2013 aanwezig binnen alle departementen van de rechtbank?

Jaar	Aantal
2013	

Hoeveel laptops zijn er de afgelopen 4 jaar aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	
2012	
2011	
2010	

OF: hoeveel laptops worden er jaarlijks gemiddeld aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	

4. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een werkelijke, geïndexeerde kost van €205 per laptop aan gelet op een afschrijvingstermijn van 4 jaar.

5. Randbehoren (usb-sticks, cd's,...)

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een forfaitaire, geïndexeerde kost van €5,85 per desktop en laptop aan. Vindt u de vooropgestelde jaarlijkse forfaitaire kost van €5,85 representatief voor de gemiddelde jaarlijkse kost voor randbehoren op uw rechtbank?

Printers

1. Aantal groepsprinters

Hoeveel groepsprinters waren er in 2013 aanwezig binnen alle departementen van de rechtbank?

Jaar	Aantal
2013	

Hoeveel groepsprinters zijn er de afgelopen 4 jaar aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	
2012	
2011	
2010	

OF: hoeveel groepsprinters worden er jaarlijks gemiddeld aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	

2. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een werkelijke, geïndexeerde kost van €320 per groepsprinter aan gelet op een afschrijvingstermijn van 4 jaar.

3. Aantal individuele printers

Hoeveel individuele printers waren er in 2013 aanwezig binnen alle departementen van de rechtbank?

Jaar	Aantal
2013	

Hoeveel individuele printers zijn er de afgelopen 4 jaar aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	
2012	
2011	
2010	

OF: hoeveel individuele printers worden er jaarlijks gemiddeld aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	

4. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een werkelijke, geïndexeerde kost van €181,5 per individuele printer aan gelet op een afschrijvingstermijn van 4 jaar.

Kopieertoestellen, faxen, scanners en digitale fototoestellen

1. Aantal kopieertoestellen

Hoeveel kopieertoestellen waren er in 2013 aanwezig binnen alle departementen van de rechtbank?

Jaar	Aantal
2013	

2. Aantal kopieertoestellen aangekocht

Hoeveel kopieertoestellen zijn er de afgelopen 6 jaar aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	
2012	
2011	
2010	
2009	
2008	

OF: hoeveel kopieertoestellen worden er jaarlijks gemiddeld aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	

Over hoeveel jaar worden de kopieertoestellen afgeschreven?

3. Aantal kopieertoestellen gehuurd

Hoeveel kopieertoestellen werden er in 2013 gehuurd?

Jaar	Aantal
2013	

4. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een werkelijke kost van €738 per kopieertoestel aan gelet op het feit dat deze toestellen gehuurd werden en dit dus de jaarlijkse huurprijs representeert. Is deze huurprijs representatief voor uw rechtbank?

5. Aantal faxtoestellen

Hoeveel faxtoestellen waren er in 2013 aanwezig binnen alle departementen van de rechtbank?

Jaar	Aantal
2013	

Hoeveel faxtoestellen zijn er de afgelopen 4 jaar aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	
2012	
2011	
2010	

OF: hoeveel faxtoestellen worden er jaarlijks gemiddeld aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	

6. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een werkelijke, geïndexeerde kost van €168,5 per faxtoestel aan gelet op een afschrijvingstermijn van 4 jaar.

7. Aantal scanners

Hoeveel scanners zijn er de afgelopen 4 jaar aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	
2012	
2011	
2010	

OF: hoeveel scanners worden er jaarlijks gemiddeld aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	

8. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een werkelijke, geïndexeerde kost van €58,5 per scanner aan gelet op een afschrijvingstermijn van 4 jaar.

9. Aantal digitale fototoestellen

Hoeveel digitale fototoestellen zijn er de afgelopen 4 jaar aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	
2012	
2011	
2010	

OF: hoeveel digitale fototoestellen worden er jaarlijks gemiddeld aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	

10. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een werkelijke, geïndexeerde kost van €60 per fototoestel aan gelet op een afschrijvingstermijn van 4 jaar.

Inktpatronen

1. Kost voor inktpatronen

Welk bedrag werd er in 2013 binnen uw rechtbank gespendeerd aan inktpatronen?

Jaar	Kost
2013	

2. Indien mogelijk, kan u volgende onderverdeling maken?

a. Inktpatronen voor groepsprinters

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een forfaitaire, geïndexeerde kost van €95 per groepsprinter aan. Vindt u de vooropgestelde jaarlijkse forfaitaire kost van €95 representatief voor de gemiddelde jaarlijkse kost voor inktpatronen op uw rechtbank voor groepsprinters?

b. Inktpatronen voor individuele printers

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een forfaitaire, geïndexeerde kost van €58,5 per individuele printer aan. Vindt u de vooropgestelde jaarlijkse forfaitaire kost van €58,5 representatief voor de gemiddelde jaarlijkse kost voor inktpatronen op uw rechtbank voor individuele printers?

c. Inktpatronen en aanverwanten voor kopieertoestellen

Hoeveel kosten werden er in 2013 gemaakt voor inkt, nietjes en dergelijke voor kopieertoestellen?

Jaar	Aantal
2013	

! Opgelet: kosten voor papier dienen niet meegeteld te worden, dit komt later aan bod.

d. Inktpatronen en aanverwanten voor kopieertoestellen (alternatieve manier)

Hoeveel kopies zijn er genomen in het jaar 2013 op alle kopieertoestellen binnen de rechtbank?

Jaar	Aantal
2013	

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een geïndexeerde kost van €0,00850 per kopie aan om alle kosten zoals inkt, nieuwe software, nietjes te bekostigen. De kost voor het papier werd hier niet mee in rekening genomen.

e. Inktpatronen voor faxtoestellen

De FOD Justitie rekende in 2007 op jaarbasis een forfaitaire, geïndexeerde kost van €78,5 per faxtoestel aan. Vindt u de vooropgestelde jaarlijkse forfaitaire kost van €78,5 representatief voor de gemiddelde jaarlijkse kost voor inktpatronen voor faxtoestellen op uw rechtbank? Zo nee, welk tarief zou u dan wel billijk vinden?

Papier

1. Kost voor papier

Welk bedrag werd er in 2013 binnen uw rechtbank gespendeerd aan papier?

Jaar	Kost
2013	

2. Aantal vellen papier (alternatieve manier)

Hoeveel dozen/ pakken papier werden er in 2013 aangekocht? Hoeveel vellen papier zitten er per doos/ pak?

Jaar	Aantal	Vellen per pak
2013		

3. Berekening van de kost (alternatieve manier)

De FOD Justitie rekende in 2007 een werkelijke, geïndexeerde kost van €6,4608 per 1.000 vellen aan.

Verzendingen

1. Aantal vensteromslagen

Hoeveel vensteromslagen werd er in 2013 binnen alle departementen van de rechtbank aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	

2. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 een werkelijke, geïndexeerde kost van €0,0181 per vensteromslag aan.

3. Aantal andere omslagen

Hoeveel andere omslagen werd er in 2013 binnen alle departementen van de rechtbank aangekocht?

Jaar	Aantal
2013	

4. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 een werkelijke, geïndexeerde kost van €0,0304 per andere omslag aan.

5. Aantal diensten van Bpost

Wat is de maandelijkse kost voor dagelijkse ophaaldiensten van Bpost?

Jaar	Kost per maand
2013	

In hoeveel maanden van 2013 werd er gebruik gemaakt van deze service?

Jaar	Aantal
2013	

6. Berekening van de kost

De FOD Justitie rekende in 2007 een werkelijke, geïndexeerde kost van €158 per maand aan voor dagelijkse ophaaldiensten van Bpost.

Telecom

1. Berekening van de kost voor dataverbruik

De FOD Justitie rekende in 2007 een werkelijke, geïndexeerde kost van €3.884 per zetel van een vredegericht aan voor de kosten van dataverbruik. Vindt u de vooropgestelde kost van €3.884 representatief voor de kost op jaarbasis voor dataverbruik binnen uw rechtbank? Zo nee, welk tarief zou u dan wel billijk vinden?

2. Berekening van de kost van telefoniegebruik

Welk bedrag werd er in 2013 binnen uw rechtbank gespendeerd aan telefonieverbruik?

Jaar	Kost
2013	

3. Berekening van de kost van telefoniegebruik (alternatieve manier)

Eén maand aan facturen met betrekking tot het telefonieverbruik kan gebruikt worden als representatief beeld voor het gehele jaar. In 2007 voerde de FOD Justitie deze oefening uit voor bepaalde vredegerichten in de maand december. Volgens hun was deze maand representatief voor een geheel jaar aangezien er zowel werkdagen als vakantiedagen in verwerkt zitten. Indien u bovenstaande tabel in verband met de totale jaarkost voor telefonie niet kon invullen, zou u dan wel de kost, besteed aan telefonie, voor de maand december in 2013 kunnen aanleveren? Denkt u dat deze dan ook representatief is voor het gehele jaar?

Jaar	Kost
December 2013	

Verplaatsingen

1. Verplaatsingskost

Welk bedrag werd er in 2013 binnen uw rechtbank gespendeerd aan verplaatsingskosten?

Jaar	Kost
2013	

2. Berekening van de kost (alternatieve manier)

Hoeveel kilometers werden er in 2013 gereden?

Jaar	Aantal
2013	

De FOD Justitie rekende in 2007 een geïndexeerde kilometervergoeding van €0,3421 per kilometer aan.

Documentatie

1. Kost voor kleine uitgaven

Welk bedrag werd er in 2013 binnen uw rechtbank aan kleine uitgaven gespendeerd? (2012: €9.750)

Jaar	Kost
2013	

2. Aantal tijdschriftabbonnementen

Op hoeveel tijdschriftabbonnementen werden er in 2013 abonnementen genomen binnen uw rechtbank?

Jaar	Aantal
2013	

3. Berekening kostprijs

De FOD Justitie rekende in 2007 een geïndexeerde vergoeding voor tijdschriftabonnementen van €539,8 aan. Vindt u de vooropgestelde vergoeding van €539,8 per abonnement representatief voor de gemiddelde jaarlijkse kost voor tijdschriftabonnementen op uw rechtbank? Zo nee, welk tarief zou u dan wel billijk vinden?

Bureelbenodigdheden

1. Kost bureelbenodigdheden

Wat is de totale kost gemaakt in 2013 aan bureelbenodigdheden binnen uw rechtbank?

Jaar	Kost
2013	

2. Berekening van de kost van bureelbenodigdheden

De FOD Justitie rekende in 2007 een vergoeding voor bureelbenodigdheden van €125 per griffiemedewerker aan. Vindt u de vooropgestelde vergoeding van €125 per medewerker representatief voor de gemiddelde jaarlijkse kost voor bureelbenodigdheden op uw rechtbank? Zo nee, welk tarief zou u dan wel billijk vinden?

Representatiekosten

1. Kost representatiekosten

Wat is de totale kost gemaakt in 2013 aan representatiekosten binnen uw rechtbank? (2012: €500)

Jaar	Kost
2013	

Meubilair

1. Kost meubilair

Wat is de kost gemaakt in 2013 aan meubilair voor rechters binnen uw rechtbank?

Jaar	Kost
2013	

De FOD Justitie rekende in 2007 een vergoeding voor meubilair van €800 per rechter aan. Indien u bovenstaande tabel niet kan invullen, vindt u de vooropgestelde vergoeding van €800 per rechter representatief voor de gemiddelde jaarlijkse kost voor meubilair voor rechters op uw rechtbank? Zo nee, welk tarief zou u dan wel billijk vinden?

Wat is de kost gemaakt in 2013 aan meubilair voor griffiemedewerkers binnen uw rechtbank?

Jaar	Kost
2013	

De FOD Justitie rekende in 2007 een vergoeding voor meubilair van €300 per griffiemedewerker aan. Indien u bovenstaande tabel niet kan invullen, vindt u de vooropgestelde vergoeding van €300 per medewerker representatief voor de gemiddelde jaarlijkse kost voor meubilair voor griffiepersoneel op uw rechtbank? Zo nee, welk tarief zou u dan wel billijk vinden?

Indien het niet mogelijk is een onderscheid te maken tussen rechters en griffiemedewerkers, wat is de totale kost gemaakt in 2013 aan meubilair binnen uw rechtbank?

Jaar	Kost
2013	

Aan gebouw gerelateerde kosten

1. Berekening van de kost van gebouwgerelateerde kosten

	Kostenpost	2013
Zetel & Griffie	Huisvesting (huur of equivalent)	
	Onderhoud van gebouw (liften, schilderwerken,...)	
	Beveiliging van het gebouw	
	Schoonmaak van het gebouw (personeel, producten,...)	
	Verbruik van energie	
	Verbruik van water	
	Verbruik van gas	
	Andere:	
	Andere:	
	Andere:	
	Andere:	
	Andere:	
	Andere:	
	Andere:	
	Andere:	
	Andere:	
	Andere:	

Aantal eindvonnissen per categorie

1. Inleiding

De rechtbank van eerste aanleg bestaat op dit moment uit drie grote afdelingen: de jeugdrechtbank, de burgerlijke rechtbank en de correctionele rechtbank. Per afdeling maken we een onderscheid naargelang het type zaak, aangezien dit vaak een indicatie is van de complexiteit. Het produceren van eindvonnissen is echter niet de enige activiteit van een rechtbank. Zo zijn er drie ondersteunende activiteiten:

- beheer: personeelsbeheer maar ook gebouw- en systeembeheer zoals de organisatie van zittingen;
- opleiding: studiedagen maar ook documentatie en abonnementen op vaktijdschriften;
- informatieverschaffing: onthaal, vergaderingen, gepubliceerde artikels en PR-acties.

De tijd besteed door medewerkers aan deze categorieën dienen dus ook mee in rekening gebracht te worden. De tussenvonnissen, zoals het aanstellen van een deskundige, worden niet mee in rekening gebracht aangezien deze een geheel vormen samen met het eindvonnis dat beslecht wordt in diezelfde zaak.

2. Vastlegging eindvonnissen per categorie

Hoeveel eindvonnissen werden er in 2013 geveld per onderstaande categorie?

Component	Categorie	Aantal in 2013
Jeugd	Toekenning gezamenlijk of exclusief ouderlijk gezag, eventueel gekoppeld aan een omgangsregeling	
	Recht op persoonlijk contact met ouders	
	Opvang door derden	
	Omgangsregeling grootouders	
	Adoptie	
	Ontvoogding	
	Pleegvoogdij	
	Toestemming huwelijk	
	Geesteszieken	
	Overige	

Kan u zich vinden in het bovenstaande onderscheid tussen de verschillende categorieën? Zo nee, wat zou u veranderen?

Hoeveel eindvonnissen werden er in 2013 geveld per onderstaande categorie?

Component	Categorie	Aantal in 2013
Burgerlijk	Beroepen vredegericht	
	Beroepen politierechtbank	
	Zaken betreffende onroerende goederen	
	Milieuzaken	
	Zaken stedenbouw	
	Financiële zaken	
	Betwistingen waarbij vrije beroepen betrokken zijn	
	Betwistingen waarbij ziekenhuizen betrokken zijn	
	Zaken betreffende familierecht	
	Zaken betreffende kleine nalatenschappen	
	Scheidingszaken	
	Fiscale zaken	
	Beslagzaken	
	Overige	

Kan u zich vinden in het bovenstaande onderscheid tussen de verschillende categorieën? Zo nee, wat zou u veranderen?

Hoeveel eindvonnissen werden er in 2013 geveld per onderstaande categorie?

Component	Categorie	Aantal in 2013
Correctioneel	Correctionele en gecorrectionaliseerde zaken	
	Politieberoepen	
	Arbeid	

Kan u zich vinden in het bovenstaande onderscheid tussen de verschillende categorieën? Zo nee, wat zou u veranderen?

Verdeling kosten over producten

De bedoeling is om nu de kostprijs bekomen in het eerste deel van deze bevraging te gaan verdelen over de producten, die vastgelegd zijn in het tweede deel, aan de hand van Activity Based Costing.

Personeel

1. Bepaling tijdsverdeling personeel

De FOD Justitie bepaalde in 2007 voor het JustPax model de tijdsverdeling van alle medewerkers van een vrederechter via individuele gesprekken. Om de kosten gedefinieerd in het eerste deel van deze bevraging te kunnen alloceren aan de eindvonnissen dienen we de tijdsbesteding van de personeelsleden aan de categorieën van eindvonnissen te bepalen. Elk personeelslid, zowel magistraat als griffiemedewerker, zou dus onderstaande tabel moeten vervullen:

Component	Categorie	% tijd gespendeerd
Jeugd	Toekenning gezamenlijk of exclusief ouderlijk gezag, eventueel gekoppeld aan een omgangsregeling	
	Recht op persoonlijk contact met ouders	
	Opvang door derden	
	Omgangsregeling grootouders	
	Adoptie	
	Ontvoogding	
	Pleegvoogdij	
	Toestemming huwelijk	
	Geesteszieken	
	Overige	
Burgerlijk	Beroepen vrederechter	
	Beroepen politierechtbank	
	Zaken betreffende onroerende goederen	
	Milieuzaken	
	Zaken stedenbouw	
	Financiële zaken	
	Betwistingen waarbij vrije beroepen betrokken zijn	
	Betwistingen waarbij ziekenhuizen betrokken zijn	
	Zaken betreffende familierecht	
	Zaken betreffende kleine nalatenschappen	
	Scheidingszaken	
	Fiscale zaken	
	Beslagzaken	
	Overige	

Correctioneel	Correctionele en gecorrectionaliseerde zaken	
	Politieberoepen	
	Arbeid	
Ondersteunend	Beheer	
	Opleiding	
	Informatieverschaffing	

Zou het mogelijk zijn om dit voor elke groep van personeelsleden van de rechtbank te laten invullen?

Denkt u dat de tijdsbesteding van iemand uit een personeelscategorie representatief is voor de hele categorie?

2. Bepaling kostprijs producten

Eens we de tijdverdeling van een medewerker weten kunnen we de kost van een personeelslid gaan toewijzen à rato van zijn tijdsbesteding aan deze producten. Bent u akkoord met deze kostenallocatiemethode?

Desktops & Laptops

Voor de verdeling van de kost voor desktops en laptops over de producten zijn er 3 situaties:

1. Een computer is persoonsgebonden:

De kost van de computers wordt verdeeld à rato van de tijdsverdeling van de persoon die deze gebruikt

2. Een computer wordt door meerdere personen gebruikt:

Men gaat kijken welke groep medewerkers deze computer gebruikt en men verdeelt de kost van het toestel dan à rato van de tijdsbesteding van deze betreffende groep.

3. Een computer bevindt zich in een zittingzaal:

De kost van het toestel wordt enkel verdeeld over de producten die in de zittingszaal zijn behandeld. Hier gelden dus de volumehoeveelheden in plaats van de tijdsbesteding.

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de kosten van desktops en laptops? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Printers

Hier wordt dezelfde methode toegepast als bij de computers qua onderscheid en toewijzing.

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de kosten van printers? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Kopieertoestellen, faxen, scanners en randapparatuur

Voor kopieertoestellen, faxen en scanners worden de kosten verdeeld over de producten op dezelfde manier als bij de computers die door meerdere personen worden gebruikt, volgens de tijdsbesteding van de groep.

De kost van digitale fototoestellen wordt alleen verdeeld volgens de tijdsbesteding van de rechters, aangezien ander personeel hier geen gebruik van maakt.

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de kosten van kopieertoestellen, faxen, scanners en digitale fototoestellen? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Inktpatronen

De kost voor inktpatronen wordt, indien er een onderscheid mogelijk was tussen de verschillende types van apparaten, toegewezen aan elk type van apparaat. Indien er geen onderscheid mogelijk was gaan we de kosten van de inktpatronen verdelen naargelang de hoeveelheid van apparaten van één soort die aanwezig zijn. Dus als er meer groepsprinters zijn, wordt ook een groter percentage van de kost voor inktpatronen toegewezen aan groepsprinters.

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de kosten inktpatronen? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Papier

Hier wordt dezelfde methode toegepast als bij de kopieertoestellen, faxen en scanners. Men gaat er dus van uit dat eerder de tijd die men in iets steekt correleert met het verbruikte papier dan wel de productvolumes.

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de kosten van papier? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Verzendingen

De verzendingskosten worden verdeeld op basis van de productvolumes. Dus als er van één product meer geproduceerd is gaan er dus ook meer verzendingskosten aan gealloceerd worden.

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de kosten van verzendingen? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Telecom

De kosten van telecom worden verdeeld in functie van de tijdsbesteding van het geheel van personeel over alle producten en ondersteunende activiteitscategorïën.

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de kosten van telecom? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Verplaatsingen

Aangezien enkel de rechters en de hoofdgriffiers beschikken over de mogelijkheid van een kilometervergoeding worden de verplaatsingskosten ook enkel verdeeld in functie van hun tijdsbesteding over de eindproducten.

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de kosten van verplaatsingen? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Documentatie

De totaliteit van dit bedrag wordt toegewezen aan de ondersteunende activiteit "opleiding".

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de kosten van documentatie? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Bureelbenodigdheden

De kosten voor bureelbenodigdheden worden toegewezen aan alle producten waar minstens één personeelslid van de griffie een deel van zijn tijd in gestoken heeft. De verdeelsleutel is dan ook de tijdsbesteding van de groep "griffiers en administratief personeel".

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de kosten van bureelbenodigdheden? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Representatiekosten

De totaliteit van dit bedrag wordt toegewezen aan de ondersteunende activiteit "informatieverschaffing".

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de representatiekosten? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Meubilair

De kost voor het meubilair van de rechters wordt verdeeld over alle producten waar ten minste één rechter een deel van zijn tijd heeft ingestoken. De daarbij horende verdeelsleutel is dan ook de tijdsverdeling van de groep "rechters".

De kosten voor het meubilair van het gerechtspersoneel van de griffie wordt net zoals dat voor de rechters verdeeld over alle producten waar ten minste één medewerker zijn tijd heeft ingestoken. De verdeelsleutel die hierbij aanleunt is dan ook de tijdsverdeling van de totaliteit van het griffiepersoneel.

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethodes voor de kosten van meubilair? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Aan gebouw gerelateerde kosten

1. Allocatie kosten aan rechtbank

Kan de meegedeelde kost in het eerste punt van deze bevraging gezien worden als de specifieke kost voor de rechtbank in kwestie of eerder voor het gehele gebouw waarin de rechtbank gevestigd is?

Indien dit niet het geval is wordt in het JustPax model van de FOD Justitie uit 2007 een verdeelsleutel aan de hand van bezette vloeroppervlakte voorgesteld. Kan u zich hierin vinden? Zo nee, welke methode stelt u dan voor?

Aard van de ruimte	gewichtsfactor
zittingszaal	1,00
raadkamer (als niet kabinet VR)	1,00
kabinet VR als combinatie met RK)	1,00
kabinet VR (als afzonderlijke RK)	1,00
kantoor hoofdgriffier	1,00
kantoorruimte rest griffiepersoneel	1,00
specifieke archiefruimte	0,25
specifieke documentatieruimte	0,25
sanitair personeel	4,00
sanitair publiek	4,00
keuken - refter - ruimten	2,00
ruimten derden (spreekruimte advocaten, bureau rechtsbijstand, ...)	1,00
gangen + trappen	1,00
garage / parking eigen personeel	0,20
garage / parking bezoekers	0,20
kelder, zolder, ...	0,20

2. Allocatie rechtbankkosten aan producten

De verdeling van de gebouwgerelateerde kosten gebeurt in twee stappen:

- 1) De kosten worden verdeeld over 16 soorten lokalen en ruimten. De verdeelsleutel is hier de gewogen oppervlakte, namelijk de werkelijke vloeroppervlakte vermenigvuldigt met een gewicht dat afhangt van de impact van de functie van de ruimte op de kosten. Een sanitaire ruimte zal immers meer kosten vereisen dan een archiefruimte. De gewichten worden voorgesteld in onderstaande tabel:
- 2) De op die manier bekomen bedragen worden dan op hun beurt verdeeld over de producten. Welke kosten worden meegenomen en volgens welk criterium dit gebeurt hangt af van het soort ruimte. Dit gaat als volgt:
 - De kost van een specifieke ruimte voor documentatie werd gealloceerd aan de activiteiten "opleiding" en "informatieverschaffing" met als interne verdeelsleutel de tijdsbesteding van het gehele personeel voor diezelfde activiteiten.
 - De kantoorruimten, met uitzondering van het kantoor van de rechter en hoofdgriffier, vormen één kostensoort. Deze kosten werden verdeeld over alle producten waar minstens één administratieve medewerker aan bijdroeg en dit à rato van de tijdsbesteding van deze personeelsgroep.
 - De kost van het kantoor van de hoofdgriffier werd uitsluitend verdeeld over de producten waar de hoofdgriffier aan bijdroeg in dezelfde proporties als zijn tijdsbesteding aan deze producten. Eenzelfde redenering werd gevolgd voor het kabinet van de vrederechter.
 - De kost van de zittingszaal werd verdeeld over de producten waarvan de totstandkoming zich voor minstens een deel afspeelden in deze ruimte. De interne verdeling gebeurt à rato van de tijdsbesteding van de rechter.
 - De kost voor ruimten geschikt voor derden werden verdeeld over de eindproducten à rato van de tijdsbesteding van het geheel van personeel met uitzondering van de magistraten.
 - Voor alle andere ruimten werd de kost verdeeld over het geheel van de producten waaraan in het vrederecht werd gewerkt en dit à rato van de tijdsbesteding van de groep "griffiers en administratief personeel".

Bent u akkoord met bovenstaande allocatiemethode voor de gebouwgerelateerde kosten? Zo nee, wat zou u anders aanpakken?

Dankwoord

Ik zou u van harte willen bedanken voor de medewerking die u verleent door het invullen van deze bevraging. Ik hoop dan ook dat deze vragenlijst een start mag zijn van een vruchtbare samenwerking die wederzijds voordelig mag uitpakken.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Analyse van de budgettaire kost van Belgische rechtbanken

Richting: **master in de toegepaste economische wetenschappen-beleidsmanagement**

Jaar: **2014**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Gemis, Andreas

Datum: **3/06/2014**